

Møteinnkalling

Utvalg: Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Møtested: Rognan hotell
Dato: 12.12.2019
Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 974 35 783. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Møte med Rådgivende Utvalg og Administrativt kontaktutvalg:
11. desember 2019, kl. 10:00 på Rognan hotell.

Saker til behandling:

1. *Nytt styre nytt RU?*
 1. *Evaluering av RU og AK i inneværende periode og forbedringer for kommende periode.*
 2. *Til vurdering Arbeidsutvalg RU og valgkomite? Nærutvalg med utgangspunkt i erfaringene fra referansegruppene?*
2. *Tilbakemelding fra Velkommen Inn, vår egen nasjonalparkkonferanse 20.-21. nov. Styrets og RU sin deltakelse på arrangementer (Velkommen Inn, sentral nasjonalparkkonferanse, o.l.).*
3. *Skoleringsdag(er) for alle?*
4. *Gjennomgang av status for forvaltningsplaner og besøksstrategier, spesielle utfordringer i arbeidet?*
5. *Gjennomgang av gjennomførte tiltak i våre verneområder i 2019 og planlagte tiltak for 2020.*

Lunsj kl. 12:00

Ferdig kl. 15:00

Julemiddag og avslutning for avtroppende styremedlemmer kl. 19:00

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 45/2019	Godkjenning av innkalling / protokoll		2003/577
ST 46/2019	Delegerte saker		2003/577
DS 56/2019	Storlia naturreservat - Dispensasjon til utfrakt av skutt elg - Lars Kristian Bjellånes		2014/1907
ST 47/2019	Referatsaker		2003/577
RS 19/2019	Saltfjellet landskapsvernområde - Svar på søknad om dispensasjon til rydding av kratt og dronfotografering - Nordland fylkeskommune		2019/6680
RS 20/2019	Utforming av vilkår for dispensasjoner i verneområder		2019/6939
RS 21/2019	Vedr dispensasjon - bygging av sikringshytte - Polarsirkelen turlag		2019/4779
RS 22/2019	Rammer og opplegg for Fylkesmannen og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og bestilling av tjenester fra SNO - 2020		2019/7897
ST 48/2019	Drift av styret, besøksstrategi og forvaltningsplanarbeid og kartlegginger over Miljødirektoratets spesifikke driftsutgifter kap.post. 1420.21		2019/7897
ST 49/2019	Midtre Nordland nasjonalparkstyre - Tiltaksmidler 2020		2019/7897
ST 50/2019	Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Forespørsel om utvidelse av hytte i Tverrådalen - Turid Marie Tronsen		2019/7189
ST 51/2019	Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Saltfjellet landskapsvernområde og Gåsvatn landskapsvernområde - Delegert myndighet til forvaltere - Skuterdispensasjoner		2019/7897
ST 52/2019	Saksfremlegg - Jaktprøve for stående fuglehunder - Dypen - Semska-Stødi - Stor-Graddis - Bodø jeger og fiskeforening		2015/7191
ST 53/2019	Søknad om dispensasjon - nytt naust - Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Bodø og Omegns Turistforening (BOT)		2019/7398
ST 54/2019	Saksfremlegg - oppføring av viltgjerde- Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Bane NOR SF		2019/7490

ST 55/2019	Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Storlia naturreservat - Telegrafryta Ultra - Magnar Øygarden		2018/5613
ST 56/2019	Utkast til besøksstrategi Junkerdal nasjonalpark		2017/1256
ST 57/2019	Sjunkhatten nasjonalpark - Ferdig besøksstrategi til endelig godkjenning		2016/8739
ST 58/2019	Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Ulovlig utvidelse av privat hytte - ***** *****	X	2015/1534
ST 59/2019	Spørsmål/Svar		2003/577

ST 46/2019 Delegerte saker

**DS 56/2019 Storlia naturreservat - Dispensasjon til utfrakt av skutt elg -
Lars Kristian Bjellånes**

ST 47/2019 Referatsaker

**Midtre Nordland
nasjonalparkstyre**

Postadresse
c/o Fylkesmannen i Nordland
Postboks 1405
8002 Bodø

Besøksadresse
Storjord
8255 Røklund

Kontakt
Sentralbord: +47 75 53 15 00
Direkte: +47
fmnopost@fylkesmannen.no
www.nasjonalparkstyre.no/midtre-nordland

Nordland fylkeskommune
Postmottak Fylkeshuset
8048 Bodø

Saksbehandler Inge Sollund Ingvaldsen

Vår ref. 2019/6680

Deres ref. 17/10402

Dato 18.10.2019

Saltfjellet landskapsvernområde - Svar på søknad om dispensasjon til rydding av kratt og dronemotografiering - Nordland fylkeskommune

I brev datert 11. oktober 2019 søker dere om dispensasjon for å rydde kratt og dronemotografere Bjørnelva krigsfangeleiområde innen Saltfjellet landskapsvernområde i Saltdal kommune.

Dagens forskrift for Saltfjellet landskapsvernområde regulerer ikke dronemotografiering. Dette kan dere gjennomføre uten dispensasjon fra verneforskriften.

I Saltfjellet landskapsvernområde er alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter forbudt. Rydding av krattvegetasjon kan tenkes å gå under denne bestemmelsen. «Nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger, kulturminner, veger, jernbane, telefonlinjer, kraftlinjer og gjerde» er unntatt fra vernebestemmelsene. Vi vurderer at tiltaket regnes inn under «nødvendig vedlikehold av kulturminner» når dette gjennomføres av en kulturminnemyndighet. Dermed trenger dere ikke dispensasjon fra verneforskriften for denne aktiviteten heller.

Verneforskrifta for Saltfjellet landskapsvernområde er under revisjon. Det kan bli fattet et nytt vernevedtak av kongen i statsråd innen gjennomføringa neste sommer. Vi vet ikke hvilke bestemmelser som blir gjeldende, men slik tilrådinga foreligger vil både dronemotografiering og vedlikehold av kulturminner bli søknadspliktig. Det er også tilrådt en grensejustering ved E6 og jernbane som gjør at Bjørnelva krigsfangeleir kan bli liggende utenfor de nye grensene for landskapsvernområdet. Vi anbefaler at dere tar kontakt når oppstart nærmer seg sommeren 2020. Hvis det ikke blir fattet et nytt vernevedtak gjelder vurderingene i avsnittene over.

Avslutningsvis henviser dere til planer om å etablere et minneste ved Sukkertoppen. Dette må vi behandle som en egen søknad når planene er konkretisert.

Med hilsen
Inge Sollund Ingvaldsen
sekretariatsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Nasjonalpark Saltfjellet-Svartisen, Junkerdal, Låhko, Sjunkehatten og Rago
Naturreservat Blakkådalen, Storlia, Dypen, Semska-Stødi, Langvassdalen-Ruffedalen, Stor-Graddis og Junkerdalsura
Landskapsvernområde Saltfjellet og Gåsvatnan

Kopi til:

Saltdal kommune Kirkegt. 23 8250 Rognan

Statskog SF

Fylkesmannen i Nordland Postboks 1405 8002 BODØ

Alle fylkesmenn
Alle kommuner med delegert forvaltningsmyndighet
Alle nasjonalparkstyrer

Trondheim, 25.10.2019

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/12574

Saksbehandler:
Hege Langeland

Utforming av dispensasjoner i verneområder

Det gis en rekke tillatelser og dispensasjoner fra verneforskriftene for ulike tiltak i verneområdene. Miljødirektoratet erfarer at en del vedtak ikke har en tilstrekkelig presis angivelse av vilkårene.

Hovedregelen er at vilkårene for en tillatelse eller dispensasjon skal fremgå av vedtaket. I en byggetillatelse skal det derfor fremgå presist hva det er gitt tillatelse til, herunder med arealangivelse og plassering. Miljødirektoratet ber om at disse vilkårene fremgår tydelig av vedtaket, og at en unngår at vilkårene kun angis med en referanse til søknaden (gjerne beskrevet som "i henhold til søknaden").

Tilsvarende skal kart som viser plassering av tiltaket, evt. koordinater, fremgå av selve vedtaket. Dersom tillatt plassering fremgår av et vedlegg, er vedlegget å anse som en del av vedtaket. I slike tilfeller må både vedtaket og kartvedlegget lastes opp i Miljøvedtaksregisteret.

Det bør videre unngås å benytte vilkår som er utformet som henstillinger eller anbefalinger, ikke minst av hensyn til håndhevelse og fare for feilvurderinger og misforståelser. I vedtak hvor det gis pålegg, f.eks. om fjerning av bygninger eller opprydding, bør det også settes en tidsfrist for gjennomføringen.

Det kan videre være gunstig å sette som vilkår at det sendes bilder av utførte byggetiltak når disse er gjennomført. Slik dokumentasjon vil kunne være nyttig av kontrollhensyn og for å dokumentere byggets tilstand for eventuelt senere saker.

Presis angivelse av vilkårene til en tillatelse, er videre viktig for at naturoppsynet skal kunne kontrollere lovligheten av tiltakene i felt.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Trond Flydal
seksjonsleder

Hege Langeland
seniorrådgiver

Polarsirkelen turlag

Postboks 1254 – 8602 Mo i Rana

Tlf. 95969310 – Epost: ranaturistforening@gmail.com

Org.nr. 986 480 072 – kontonr. 4510 20 38006

15. oktober 2019

Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Fylkesmannen i Nordland
8002 Bodø
fmnopost@fylkesmannen.no

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Disp. for bygging av sikringshytte tilknyttet Blakkådalshytta. Nytt styrevedtak i Polarsirkelen turlag.

Det vises til brev av 24. sept. fra Midtre Nordland nasjonalparkstyre.

I brevet stilles det en rekke krav for å kunne bygge ny sikringshytte tilknyttet Blakkådalshytta.

Styret i turlaget diskuterte saken i møte 1. oktober, med følgende todelte vedtak:

- 1. Bygging av sikringshytte i Blakkådalen stilles i bero. Begrunnelsen for dette er de sterke begrensningene og krav Midtre Nordland nasjonalparkstyre satte til oppføringen av et slikt bygg.*
- 2. Blakkådalshytta har behov for renovering, bl.a. som følge av mus i veggene i deler av bygget. Polarsirkelen turlag vil gjennomføre renoveringsprosjektet når nødvendige forarbeider er gjennomført og tilstrekkelig økonomi er sikret.*

Til orientering.

for Polarsirkelen turlag

Robert Bjugn
daglig leder

Fra: Kristin Sundal[kristin.sundal@miljodir.no]

Dato: 12.11.2019 13:14:09

Til: Østereng, Geir; Solbakke, Jørgen Eira; Kollstrøm, Rolf; Vistnes, Ingunn Ims; Salmila, Karoline; Bjerka, Ida Steien; Birkeland, Ingve; Skjemstad, Oddrun; Hansen, Stine Emilie Nøding; Benonisen, Rune; Blixgård, Asgeir; Baardvik, Bjørn Morten; Pettersen, Oskar Nyheim; Saunders, Marius; Lamo, Torhild; Wika, Jannike Elise; Lium, Sigrid Elise; Ingvaldsen, Inge Sollund; Grønmyr, Brit; Bach, Steinar; Tødås, Tore; Haug, Astrid Alice; Nisja, Eli Grete; Berger, Marit Sophie; Myrseth, Eli Cora; Thyrum, Kirsten; Børve, Lars; Bjurstedt, Carl Severin; Sørli, Kristine; Øyjordet, Ingvild; Berge, Eirin; Grevrusten, Stein Magne; Snøtun, Trygve; Sveen, Kari; Skahjem, Johannes Pøhner; Ullring, Ulf; Liebe, Morten; Moen, Hege Sæther; Pettersen, Roar; Nystad, Ingvild Hansen; Knagenhjelm, Maria; Hauge, Tor Arne; Røyrvik, Alf Erik; Nornes, Anbjørg; Vallestad, Jorunn; Klette, Jostein; Gulbrandsen, Jenny Marie; Sødergren, Guro; Odden, Alf; Haug, Jørn Trygve; Solstrand, Maria-Victoria; Buttingsrud, Trond Erik; Jaren, Hege; Peter C A Köller; Johannessen, Morten; Olsen, Monika; Nystuen, Hilde; Ødegaard, Ragnar; Kildahl, Henriette Othilie Bøe; Strandli, Bjørn; Sjømæling, Anne

Tittel: Rammer og opplegg for Fylkesmannen og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og bestilling av tjenester fra SNO - 2020

Vår ref.: 2019/13529

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift og skal betraktes som et originalt dokument. Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Vennlig hilsen
Kristin Sundal
konsulent, avdeling for land og friluftsliv

Miljødirektoratet
Telefon: 03400 / 73 58 05 00
Mobil: 913 62 087
E-post: kristin.sundal@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyret	48/2019	12.12.2019

Drift av styret, besøksstrategi og forvaltningsplanarbeid og kartlegginger over Miljødirektoratets spesifiserte driftsutgifter kap.post. 1420.21

Forslag til vedtak

Midtre Nordland nasjonalparkstyret søker om følgende midler over kapitelpost 1420.21 Miljødirektoratet spesifiserte driftsutgifter:

Drift av styret: 719 552,-

Prosesser i forbindelse med besøksstrategier og forvaltningsplaner: 80 000,-

Kartlegginger: 509 000,-

Nye nettsider for besøkende: 375 000,-

Engasjementsstilling: 800 000,-

Midtre Nordland nasjonalparkstyret søker om til sammen 2 483 552,- over Miljødirektoratet spesifiserte driftsutgifter.

Bakgrunn

Drift av styret, kartlegginger i forbindelse med besøksstrategier og forvaltningsplaner og midler til disse prosessene skal søkes over Miljødirektoratets spesifiserte driftsutgifter kapitelpost 1420.21

Drift av styret

Midtre Nordland nasjonalparkstyret har per 6. desember 2019 bruk 361 850,- av de omsøkte 540 000,- for 2019. Det gjenstår fremdeles styremøte og møte med Rådgivende utvalg og kontaktutvalget på Rognan hotell 11. og 12. desember. Dette utgjør rundt 70 000,- i honorar til styret. I tillegg kommer reiser og faktiske utgifter til

møtet. Med pristilbudet til Rognan hotell vil de faktiske møteutgiftene komme på 30 950,-. Dersom man forskutterer dette møtet i regnskapet vil honorar, reiser og møteutgifter gå i balanse.

Det største avviket kommer av at arbeidsutvalget ikke har hatt fysiske møter i 2019. Alle møter har vært på Skype eller i sammenheng med annen aktivitet. Dette medfører også et lite avvik i reiseregninger. Totalt sett kan vi si at budsjettet for 2019 var godt.

	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2019	Balanse 2019
Styrehonorar	401884	240000	158653	81347
Reiser	147000	125000	96220	28780
Møteutgifter	134000	130000	104663	25337
Arbeidsutvalg	16668	30000	2315	27685
Representasjon og gaver	10000	10000	0	10000
Reiseregninger RU	10000	5000	0	5000
				0
Sum	719552	540000	361851	178149

For 2020 budsjetteres det med ei relativt stor økning i budsjetttramme. Dette skyldes blant annet at det skal arrangeres opplæringsdag for styret, samt at det skal arrangeres nasjonalparkkonferanse i Trondheim 5. – 6. mai 2020.

Det budsjetteres også med betydelig økning i utbetaling av honorar basert på at det nå kommer inn nye styremedlemmer. Honoraret for 2019 var justert ut fra de foregående årene med nåværende styre, hhv for årene 2016, 2017 og 2018. Deltakelsen har jevnt over vært bra, men møtene har blitt relativt mye kortere. Det må forutsettes at møtene vil bli noe lengre igjen med nye representantene. Det skal også oppnevnes et nytt arbeidsutvalg kommende år, og trolig vil et nytt utvalg ha behov for flere fysiske møter.

Rådgivende utvalg ønsker å delta på opplæringsdag, og trolig vil dette føre til et behov for mer reiseutgifter.

Besøksstrategi og forvaltningsplanarbeid

I 2020 skal det utarbeides besøksstrategi for Saltfjellet-Svartisen, hvor referansegruppa er delt i to geografiske grupper i hhv øst og vest.

Det skal også lages forvaltningsplan for Junkerdal og Láhko.

Av erfaring ser man at det er behov for noe ressurser til: leie av møterom, annonsering, bevertning og reiser. I sum vil 20 000,- per prosess være tilstrekkelig.

Kartlegginger

De to siste årene har Statskog Fjelltjenesten intensivert kartlegginga av husvære i verneområdene våre. Dette har gitt forvaltninga god innsikt i status på hytter og andre anlegg. Dette foreslås utvidet til de gjenstående nasjonalparkene. Sum: 150 000,-.

I 96/97 ble samme type kartlegging gjennomført i Saltfjellet (Salten). Vi ønsker at dette materialet blir digitalisert og katalogisert sammen med de nye kartleggingene. Dette vil være en relativt enkel jobb, men som krever en del tid. I møter med Statskog Fjelltjenesten har vi diskutert hvorvidt det vil være hensiktsmessig at dette gjøres av forvalter eller oppsynspersonell. Vi mener at dette er et prosjekt som kan settes bort til

for eksempel en student e.l. som blir ansatt som sommervikar hos Statskog. Sum: 50 000,-

I fjor ble det satt i gang et overvåkingsprosjekt på fjellender og lommer. Det har vært en relativt stor reduksjon i bestandene til disse artene. Statskog Fjelltjenesten har satt opp en plan for gjennomføring som vi også ønsker å følge neste år. Sum: 79 000,-

I særlig Dypen og Stor-Graddis finnes det mange gamle furuer. Vi ønsker å få disse aldersbestemt og tilstandsvurdert. Dette kan rettes inn mot et formidlingsprosjekt rettet mot turister, barn og unge. Sees i sammenheng med tiltak om å frakte inn ved til disse reservatene. Sum: 30 000,-

Formålet med Láhko nasjonalpark er blant annet å ta vare på det største sammenhengende areal av alpin karst i Norge. Vi føler at vi ikke har tilstrekkelig kunnskap om dette i forhold til nye ferdselsformer og økt trafikk som følge av besøksstrategiene. Vi ønsker en kartlegging av slitasje på karts og andre geologiske landskapsformer i Láhko, med forslag til nødvendige forvaltningstiltak. Sum: 150 000,-

Forvaltninga har de senere årene hatt store utfordringer med å finne en god løsning på bruk av kjørespor fra Namnlaus til Nedre Naver. Brukerne av kjøresporet ønsker fri motorferdsel for å transportere deres utstyr til Røde Kors sitt kurssted. Vi ønsker at dette kjøresporet blir kartlagt ut fra at dette en gang var en gammel anleggsvei. I denne kartlegginga ønsker vi en vurdering av verdien av veien som et kulturminne, og eventuelt hvilke tilretteleggingstiltak som kan gjøres for å hindre slitasje. Sum 50 000,-

Til sammen er dette kartlegginger til 509 000,- som alle er viktige og meningsfylte i forhold til de utfordringene vi står ovenfor.

Nettsider for besøkende

Midtre Nordland nasjonalparkstyre søkte om tiltaksmidler til å lage nye internettsider for alle sine nasjonalparker i 2019. Søknaden ble avslått da dette var feil budsjettpost. Nettsider skulle dekkes av 1420.21-midlene. En annen grunn var også at Miljødirektoratet jobbet med en felles overbygging for alle nasjonalparkene. Designmanualen oppgir en fastpris på 75 000,- per oppdrag. Vi ønsker at det settes opp sider for alle fem nasjonalparkene, til tross for at ikke alle har godkjente besøksstrategier. Vi tror dette er mest hensiktsmessig når man først gjennomfører dette oppdraget. Samlet for fem nasjonalparker vil det koste 375 000,-.

Engasjementsstilling

Midtre Nordland nasjonalparkstyre var i desember 2018 på besøk i Miljødirektoratet for å vise frem hvilke utfordringer styret står ovenfor når det gjelder manglende ressurser. En ting er manglende tiltaksmidler, men styret har også sett at manglende personalressurser har skapt en vanskelig situasjon for sekretariatet. Til tross for mange overtidstimer har man slitt med å komme i gang med viktig arbeid som revidering av forvaltningsplaner og nye besøksstrategier.

I 2019 har Midtre Nordland nasjonalparkstyre hatt Marius Saunders på engasjement. Da det er uklart om styret får lønnsmidler til å beholde stillinga ett år til, har han foreløpig fått dette forlenget til februar 2020. Han ble tilsatt på administrativ tilsetning og kan ikke sitte lengre enn til senest 15. april. Vi har sett store effekter av å ha en femte stilling på Storjord. I 2019 har sekretariatet fullført besøksstrategien for Rago og Sjunkhatten, samt startet revidering av forvaltningsplan for Láhko og Sjunkhatten. Vi

har også satt i gang arbeidet med besøksstrategi for Saltfjellet-Svartisen med omkringliggende områder. Engasjementet har vært delaktig i disse arbeidsoppgavene, men først og fremst har det vært brukt til å rydde unna andre små og mellomstore prosjekter underveis i året, som har frigjort tid for de andre til å jobbe med disse store prosessoppgavene. Vi anmoder Miljødirektoratet om å gi midler også for 2020. Sum: 800 000,-

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyret	49/2019	12.12.2019

Midtre Nordland nasjonalparkstyret - Tiltaksmidler 2020

Forslag til vedtak

Midtre Nordland nasjonalparkstyret søker om 4.655.000 NOK til gjennomføring av tiltak i sine verneområder i 2020. Sekretariatet ferdigstiller søknaden i Elektronisk søknadssenter innen 10. januar 2020 med følgende endringer i prioriteringa:

-
-
-
-

I tillegg sender nasjonalparkstyret en bestilling på 312 dagsverk over B-lista. Sekretariatet behandler denne ferdig og sender den til Statens naturoppsyn / Miljødirektoratet og Statskog Fjelltjenesten innen 10. januar 2020.

Bakgrunn og vurdering

I brev av 11. november 2019 beskriver Miljødirektoratet rammer og opplegg for behov om midler til tiltak i verneområder og bestilling av SNO-ressurser til gjennomføring av tiltak på timesbasis. Dette brevet kommer hvert år i forkant av bestillingsdialogen, sammen med strategi for bruk av tiltaksmidler. Denne er revidert og en ny strategi er utarbeidet for 2020-2025:

Slik skal tiltaksmidlene prioriteres:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsarområder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene

2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Sekretariatet har hatt en gjennomgang av årets prosjekter og kommende tiltak med Statskog Fjelltjenesten sitt feltpersonell. I tillegg er det kjørt i gang fem prosesser med besøksstrategier som genererer store behov for tiltaksmidler.

Miljødirektoratet satte i 2019 i gang et prosjekt for å styrke arbeidet med hogst av fremmede treslag i verneområder. Det er etablert en prosjektgruppe bestående av noen fylkesmenn/forvaltere, SNO og Miljødirektoratet. Det vises til tidligere innmelding av aktuelle hogstprosjekter fra forvaltningsmyndighetene, og det vil i løpet av 2019 gå ut melding om hvilke av disse prosjektene som prioriteres i 2020 og som den enkelte forvaltningsmyndighet dermed må melde inn i ESS innen fristen.

Statsbudsjettet 2019 beskriver tiltaksmidlene slik:

«"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgreiningar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klipping og merking for å betre tilgjenge til verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevare for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltnings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."»

Midtre Nordland nasjonalparkstyre har meldt inn tre fokusområder til dette prosjektet: Junkerdalsura, Sjunkhatten nord (Sjunkfjorden) og Sjunkhatten sør (HOLA – Sætervatnet). I 2020 er det mest aktuelt med Sjunkhatten sør og dette prosjektet er satt opp på tiltakslista. Rammeavtalen er ikke klar enda så det er uklart hva dette vil komme til å koste, summen er satt ut fra tidligere års planlegginger. Det vil holdes igjen noe tiltaksmidler på den første tildelinga, som kan gis til de hogstprosjektene utover vinteren. I tillegg søkes det om midler til å slutføre granhogsten i Langvassdalen-Ruffedalen og mindre granfelt i våre områder.

I 2017 fikk Midtre Nordland nasjonalparkstyre tilbakemelding på at mange prosjekter bør avvente til besøksstrategiene var utarbeidet. Disse har nå stått på vent i tre år, og det er ønskelig og nå begynne å implementere den nye merkevaren gjennom nye informasjonstavler, brosjyrer, kart, nettsider (annen budsjettpost) og andre tiltak som er knyttet til besøksstrategiene. Samlet er det søkt om inntil 3 millioner til slike tiltak fordelt på fem nasjonalparker. Det er regnet at én informasjonstavle alene vil koste rundt 50 000,- pluss arbeid. Det er også behov for opprustning av parkeringsplasser og andre tiltak der disse tavlene skal stå.

Med økt besøk ser vi også en økt bruk av stedeget virke til bål. Å oppdra folk til å ta med seg ved når de besøker områdene våre kan være på tunggrodd og landdryg prosess. I år søker vi om å kjøpe ved / transport inn i de mest sårbare områdene. Det vil si Dypen, Stor-Graddis og Rago, hvor døde furutrær er en viktig del av formålet. Summen er likevel ganske beskjeden, men likevel viktig for ivaretagelse av naturen.

Vi har hatt noen årlige prosjekter som både er forankret i avtaler og i skjøtselsplaner. Slåttemarkprosjektet på Bredek omsøkes som før, og fortsetter i samme omfang og metodikk. Inforommet på Balvatnet fungerer delvis som et informasjonsrom med digital skjerm for besøkende, og delvis som et oppholdsrom / nødbu med elektriske ovner. Det ble etablert som et samarbeid mellom Fylkesmannen og Statskog. Vi ønsker å se på muligheter for å utvikle dette rommet ytterligere.

I tillegg til tiltaksmidler skal Midtre Nordland nasjonalparkstyre bestille ressurser i form av dagsverk fra Statens naturoppsyn. Sekretariatet har hatt møter med Statskog Fjelltjenesten og har kommet frem til at det er arbeid omregnet til ca. 312 dagsverk i våre områder:

- Sjunkhatten: 60 dagsverk
- Saltfjellet-Svartisen m. omkringliggende verneområder: 75 dagsverk
- Junkerdal m. omkringliggende verneområder: 82 dagsverk
- Rago: 45 dagsverk
- Låhko m. Langvassdalen-Ruffedalen: 50 dagsverk

Bestilling av ressurser tas administrativt mellom sekretariatet, Statens naturoppsyn og Statskog Fjelltjenesten.

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt (ligger som referatsak):

Rammer og opplegg for behov om midler til tiltak i verneområder og bestilling av SNO-ressurser til gjennomføring av tiltak

Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020 - 2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyret	50/2019	12.12.2019

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Forespørsel om utvidelse av hytte i Tverrådalen - Turid Marie Trondsen

Forslag til vedtak

Midtre Nordland nasjonalparkstyret mener at Turid Trondsen og sønn Torbjørn Trondsen bør se på mulighetene for å flytte hytta ut av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Om de likevel bestemmer seg for å ha hytte på eksisterende tomt kan det settes opp ei ny tømmerhytte i samme stil og tømmerdimensjon i den størrelsesorden som hun skisserer i henvendelsen sin. Det må sendes inn en mer konkret søknad med plantegninger og skisser for den nye hytta når overdragelsen er fullført.

Skissert hytte bør ikke være større enn 20 m² dersom vurderingene som er gjort i denne saken skal være gjeldende.

Bakgrunn

I brev av 29. oktober 2019 redegjør Turid Trondsen for sin hytte i Tverrådalen i Beiarn kommune. Hytta ligger 40 meter innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Hytta er oppført i 1942 av hennes forfedre. Hun har eid hytta siden 1984, men ønsker nå å overføre festet til sin sønn Torbjørn Emil Trondsen.

Hytta er på ca 9 m² utvendig og trenger nå en omfattende restaurering / utbygging / nybygging da de nederste omfarene begynner å bli dårlige. Den er ikke brukbar slik den er i dag. Den er ikke tett og de klarer ikke å holde musene ute.

Siden hytta ligger innen nasjonalparken ønsker hun opplysninger om hva som er mulig å få til. Hun skriver at det beste er at ny eier får satt opp en ny hytte på rundt 20 m² i samme stil og tømmerdimensjon som dagens hytte.

Grunnlaget for avgjørelsen

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ble vernet ved kongelig resolusjon 8. september 1989. Midtre Nordland nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for nasjonalparken.

Formålet med Saltfjellet-Svartisen er å:

- å bevare et vakkert og tilnærmet uberørt fjellområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, der variasjonen i naturforholdene er særlig markert og verdifull.
- i tillegg skal nasjonalparken sammen med Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder og Storlia naturreservat bidra å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.
- å gi allmennheten muligheten til naturopplevelse i området.

Landskapet skal være fredet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger og anlegg

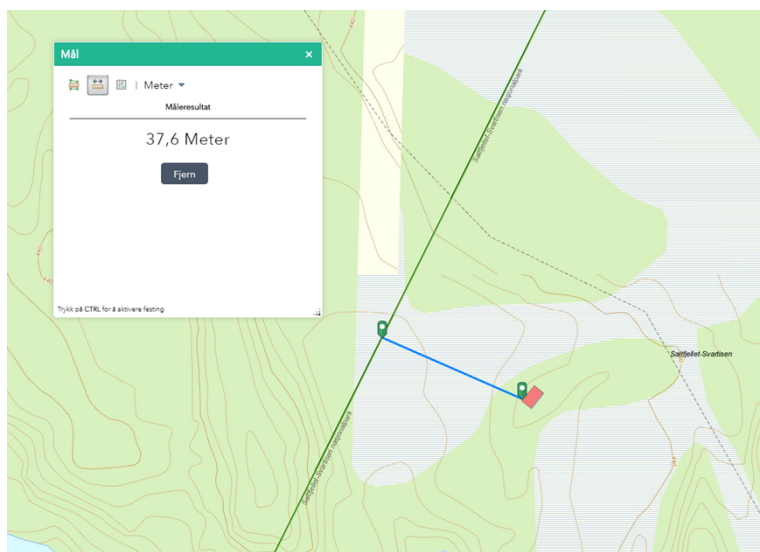
Nødvendig vedlikehold er tillatt.

Det er ikke hjemmel for utvidelse, ombygging eller nybygging. En eventuell søknad må behandles etter naturmangfoldlovens § 48.

Vurdering

Henvendelsen fra Turid Trondsen er ikke direkte ment som en søknad, men mer som en mulighetsstudie før hun og sønnen bruker tid og ressurser på å gjennomføre eiendomsoverdragelse.

Sekretariatet har pratet med Turid Trondsen per telefon. For alle parter hadde det beste vært om hytta ble flyttet ut av nasjonalparken. Det er 37,6 meter fra vernegrensa til hyttas vestre hjørne. Ved å flytte den ut av nasjonalparken vil det være ett forvaltningsorgan mindre å forholde seg til. Det er snakk om et relativt beskjedent bygg både slik det fremstår i dag, og forespeilet størrelse på 20 m². Likevel vil det alltid oppstå ulike ønsker og behov som i fremtida kan blir vanskelig å gjennomføre innen nasjonalparken. Det kan være alt fra større uthus, plattning utenfor hytta, motorferdsel, er eksempler på typiske begrensninger som verneforskrifta setter.

Sekretariatet tror det er mulig å bygge opp ei tømmerhytte på 20 m² der den står i dag, uten at det går på bekostning av verneverdiene i området. Denne saken er i så måte

relativt lik den Midtre Nordland nasjonalparkstyre behandlet i styresak 37/2019 om gjenoppbygging av hytte i Røvassdalen, men det er mye kortere til vernegrensa og i så måte enklere å flytte utenfor nasjonalparken uten at man føler at man «gir slipp» på området.

Henvendelsen blir ikke regnet som en søknad. En søknad må inneholde mer opplysninger om hyttas størrelse og utforming, samt eventuell plassering innenfor tomte. Søknaden må behandles etter naturmangfoldlovens § 48 som forutsetter at tiltaket ikke påvirker verneformål eller verneverdier nevneverdig. Siden det allerede står ei hytte her vil ikke områdets uberørthet bli påvirket, og så lenge at den nye hytta ikke skal overstige 20 m² vil ikke landskapet bli nevneverdig påvirket heller.

Vi kan heller ikke finne at det er særlige verneverdier i området. Ut fra dette er forutsetningene for å benytte § 48 oppfylt.

Tverrådalen ligger sentralt i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Hytta ligger innenfor sommer-, høst-, og vinterbeite, også innenfor vårbeitene / kalvingsland. Dagens hytte har stått der siden 1942 og vi kan vanskelig se for oss at reindriftsinteressene i området er en avgjørende faktor for at det ikke skal kunne tillates ei ny hytte i samme størrelsesorden og samme bruk som tidligere. For eksempel vil ikke beliggenheten i Tverrådalen være mer forstyrrende for reindriften enn hyttene rundt Gåsvatnet og Kvitbergvatnet, hvor det tidligere er blitt gitt dispensasjon til utvidelse av hytter.

Bilde 1 En liten søt tømmerkoie 37 meter innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark

Bilde 2 Visuelt er det ei veldig flott tømmerkoie, men skinnen kan bedra. Tømringa er nærmest hul inni på grunn av råte.

Konklusjon

Sekretariatet mener at det kan settes opp ei ny hytte i lik stil og utforming, oppad 20 m² uten at det går på bekostning av verneverdiene.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	51/2019	12.12.2019

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Saltfjellet landskapsvernområde og Gåsvatn landskapsvernområde - Delegert myndighet til forvaltere - Skuterdispensasjoner

Forslag til vedtak

Verneforskriftene for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområde har i dag en spesifisert unntakshjemmel som kun åpner for nødvendig transport til hyttene i mars og april. Midtre Nordland nasjonalparkstyre delegerer myndighet til sekretariatet til å behandle disse sakene etter naturmangfoldlovens § 48 for kjøring i januar og februar.

Bakgrunn og vurdering

Nåværende forskrifter for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Saltfjellet landskapsvernområde og Gåsvatnan landskapsvernområde åpner kun opp for «Nødvendig transport til hyttene i området på vinterføre i mars og april». Dette oppfattes som urettferdig for hytteeiere da dette ikke er bestemmelser som er gjeldende for andre verneområder i landet. Her er det som regel ikke satt spesifikke tidsbestemmelser for nyttekjøring til hytter på snødekt utenom det som følger av forvaltningsplanene.

Forskriftene for nevnte verneområder er nå inne til revisjon i Klima- og miljødepartementet, og en av de tingene som kom frem tidlig i prosessen var at forskriftene ikke lengre skulle ha denne mars – april – begrensninga. Sekretariatet har blitt lovet en mye raskere behandlingstid enn det som er tilfellet, og gav derfor kun dispensasjoner etter «gammelt» lovverk ut 2019. Hytteeierne ble samtidig informert om at det i løpet av 2019 ville komme nye lovbestemmelser som også åpnet opp for nyttetransport til hyttene på vinterføre før 1. mars. I tilfellet de nye forskriftene ikke

skulle være klare før inngangen av 2020 ønsker vi oss derfor en delegert myndighet for å kunne gi dispensasjon til nyttekjøring til hyttene på snødekt mark også før 1. mars etter gjeldene lovverk, gjennom naturmangfoldlovens § 48.

Ut fra et naturfaglig perspektiv er det også bedre om disse turene gjennomføres tidlig på vinteren, fremfor at de samles opp til mars og sent i april. Årsaken til denne mars-april-begrensninga var hovedsakelig knytta til rypejakta og at hytteeierne ikke skulle kjøre skuter opp på fjellet for å jakte rype.

I tillegg har vi de senere år sett en tendens til mye vær i desember og januar, noe som har ført til at det er gitt enkelturer til hytter for at hytteeierne skulle få anledning til å sjekke sine bygg. Det er vel lite sannsynlig at dette blir å endre seg, og det vil være fordelaktig for alle parter at turene gis fra de blir behandlet på nyåret til ut april.

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	52/2019	12.12.2019

Saksfremlegg - Jaktprøve for stående fuglehunder - Dypen - Semska-Stødi - Stor-Graddis - Bodø jeger og fiskeforening

Forslag til vedtak

Søknaden fra Bodø jeger- og fiskerforening for å gjennomføre jaktprøve for stående hunder i Dypen naturreservat og Stor-Graddis naturreservat avslås.

Søknaden fra Bodø jeger- og fiskerforening for å gjennomføre jaktprøve for stående fuglehunder i Semska-Stødi naturreservat innvilges.

Avgjørelsene er fattet med hjemmel i Naturmangfoldloven § 48.

Dispensasjonen gis på følgende vilkår:

- Dispensasjonen gjelder for 21. og 22. mars 2020.
- I forkant av jaktprøven skal Saltfjellet reinbeitedistrikt kontaktes.
- Etter jaktprøven skal det sendes en kortfattet rapport til Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Rapporten skal inneholde antall deltakere og antall fuglearbeid/antall observerte fugler innen Semska-Stødi naturreservat

Bakgrunn

Bodø jeger og fiskerforening (Bodø JFF) søker 25.10.19 om dispensasjon fra verneforskriftene for å arrangere jaktprøve for stående fuglehunder 21. og 22. mars 2020. Det søkes om dispensasjon til gjennomføring av jaktprøven i Dypen naturreservat, Semska-Stødi naturreservat og Stor Graddis naturreservat.

Bodø JFF beskriver gjennomførelsen i søknad:

Jaktprøve for stående fuglehunder er opplagt lik praktisk jakt. Ett parti med inntil 14 hunder som slippes parvis. Ved fuglearbeid skytes det med startrevolver. Det hele administreres av en godkjent dommer. På vinterstid foregår ferdselen på ski og slitasje eller skader på terreng og vegetasjon er minimal. Vi vil selvfølgelig vise ekstra forsiktighet i de vernede områdene og gjøre oss kjent med verneforskriftene i de forskjellige områdene.

Vi har søkt grunneier om grunneiers tillatelse og har en god dialog med reindriftsnæringa i for og etterkant av arrangementet.

Bodø JFF har søkt om dispensasjon til gjennomføring av jaktprøve for stående fuglehunder i disse tre naturreservatene tidligere. Disse sakene ble tatt opp på styremøte 11.12.2015 og 02.03.17. I 2015 ble det gitt avslag på å gjennomføre fuglehundprøver i april i alle naturreservatene på grunn av hensynet til dyrelivet. I 2017 ble imidlertid gitt tillatelse til å gjennomføre fuglehundprøver i Semska-stødi som følge av at søknadsperioden i slutten av mars ble ansett som en mindre sårbar periode for vade- og andefugl. Det ble likevel gitt avslag i Dypen og Stor-Graddis på grunn av hensynet til storfugl og rovfugl.

Grunnlaget for avgjørelsen

Søknaden gjelder tre ulike naturreservat og hver enkelt er omtalt under.

Dypen naturreservat

Dypen naturreservat ble vernet ved kongeligresolusjon 21. desember 2000. Siden 2015 har Midtre Nordland nasjonalparkstyre vært forvaltningsmyndighet for reservatet.

Formålet med fredningen av Dypen naturreservat er å bevare en relativt lite påvirket furuforekomst, med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene. Av spesielle kvaliteter kan nevnes at området:

- er et velegnet typeområde for furuskogen i regionen og dens typiske plante- og dyreliv
- har forekomster av gammel og storvokst furuskog, hvor særlig de østre deler er lite påvirket
- har betydelige forekomster av tørrgadd og læger.

Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse.

Bruk av reservatet til tellleirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt

Semska-Stødi naturreservat

Semska-Stødi naturreservat ble først vernet ved kronprinsregentens resolusjon 20. august 1976. Gjeldende forskrifter ble revidert ved opprettelsen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark 8. september 1989. Midtre Nordland nasjonalparkstyre ble forvaltningsmyndighet for reservatet i 2015.

Formålet med fredningen av Semska-Stødi naturreservat er å ta vare på et verdifullt våtmarksområde som levested for tilhørende dyre- og planteliv og et særegnet landskap av glasiale løsmasseavsetninger, og å bevare dette området i sin naturgitte tilstand.

Alle dyr og fugler, herunder deres hi, reir og egg, er fredet hele året mot skade og ødeleggelse av enhver art.

Militære øvelser, organisert idrettsaktivitet o.l. og ridning, er ikke tillatt

Stor-Graddis naturreservat

Stor-Graddis naturreservat ble vernet ved kongelig resolusjon 21. desember 2000. Siden 2015 har Midtre Nordland nasjonalparkstyre vært forvaltningsmyndighet for reservatet.

Formålet med fredningen av Stor-Graddis naturreservat er å bevare en variert og spesiell furuforekomst med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene.

Av spesielle kvaliteter kan nevnes at området:

- har botaniske interesser knyttet til kalkrik grunn,
- har en gammel og storvokst furuskog, og betydelig med tørrgadd og læger.

Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse.

Bruk av reservatet til telteleirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt.

Vurdering

Det finnes ikke unntaksbestemmelser for å kunne godkjenne omsøkte aktivitet i noen av verneforskriftene. Søknaden må derfor behandles etter naturmangfoldlovens unntaksbestemmelse § 48 om lyder: *forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*

Både i Dypen naturreservat og Stor-Graddis naturreservat er det spillplasser for storfugl. I begge disse områdene er det kjente eller antatte hekkelokaliteter for tidlighekkende dagrovfugler. Det er ingen kjente tilsvarende sårbare forekomster i Semska-Stødi naturreservat. Våtmarksfugl som er en del av verneformålet, har vanligvis ikke ankommet området i mars.

Naturvernforbundet i Nordland og NOAH klaget på vedtaket gitt i 2017, med begrunnelse at Semska-Stødi har rødlista fuglearter slik som lappspurv, rype og fossekall. Midtre Nordland nasjonalparkstyre har ikke funnet grunn til å oppheve eller endre vedtaket etter klagen og saken gikk videre til Miljødirektoratet som opprettholdt styrets vedtak: *«I tillegg til den begrunnelse som fremgår av vedtaket, mener styret det ikke er riktig å legge like stor vekt på forekomst av fossekall, lappspurv og rype, som tidlighekkende rovfugl og spillende storfugl. Sistnevnte er i slutten av mars i en kritisk periode for årets yngling. Lappspurv er ikke ankommet området i mars. Rype er klassifisert som nær truet på den norske rødlisten, men i verneområdet er det åpnet for jakt på bla rype fra 10.september til ut februar etter viltlovens bestemmelser. Fossekall kan forekomme i elver, men vil etter styrets vurdering tåle belastningen om de blir skremt. For øvrig viser styret til at det ikke er forbudt med ferdsel i området på omsøkte tidspunkt, dette inntreer først i mai».*

Spillende storfugl og hekkende dagrovfugler («tidlighekkere») vil bli negativt påvirket av omsøkte tiltak. Søknaden for Dypen naturreservat og Stor-Graddis naturreservat avslås. Det finnes ingen hjemmel for tiltaket.

Våtmarksfuglen har mest sannsynlig ikke kommet til området i omsøkt periode, jaktprøven strider ikke mot vernevedtaket eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Det blir gitt dispensasjon for gjennomføring i Semska-Stødi naturreservat.

Midtre Nordland nasjonalparkstyre ønsker mer kunnskap om disse områdene og setter krav om at det skal sendes en kortfattet rapport om antall deltakere, antall fuglearbeid og antall fugler. Kunnskap om jaktbare viltarter kan være anvendelig og nyttig i forbindelse med annen saksbehandling.

Konklusjon

Søknaden for Dypen naturreservat og Stor-Graddis naturreservat avslås, jaktprøven kan negativt påvirke verneverdiene.

Bodø Jeger og Fiskerforening gis dispensasjon til gjennomføring av jaktprøve for stående fuglehunder i Semska-Stødi naturreservat.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Parter i saken:			
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	BODØ
Gunn Tove Edissen			
NOHA - for dyrs rettigheter	Dronningens gate 13	0152	OSLO
Naturvernforbundet i Nordland			
Saltdal kommune	Kirkegt. 23	8250	Rognan
Saltfjellet reinbeitedistrikt v/ Per Ole	Lønsdal	8255	RØKLAND
Oskal			
Statskog	Postboks 63 Sentrum	7801	NAMSOS
Statskog Fjelltjenesten ved Jim	Postboks 63 Sentrum	7801	NAMSOS
Kristensen			
Statskog Fjelltjenesten ved Kristian	Postboks 63 Sentrum	7801	NAMSOS
Sivertsen			

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyret	53/2019	12.12.2019

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Søknad om dispensasjon - Nytt naust Bjellåvasstua- Bodø og Omegns Turistforening (BOT)

Forslag til vedtak

Bodø og Omegn turistforening gis tillatelse til rivning av naust og oppføring av nytt naust på samme tomt ved Bjellåvasstua i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

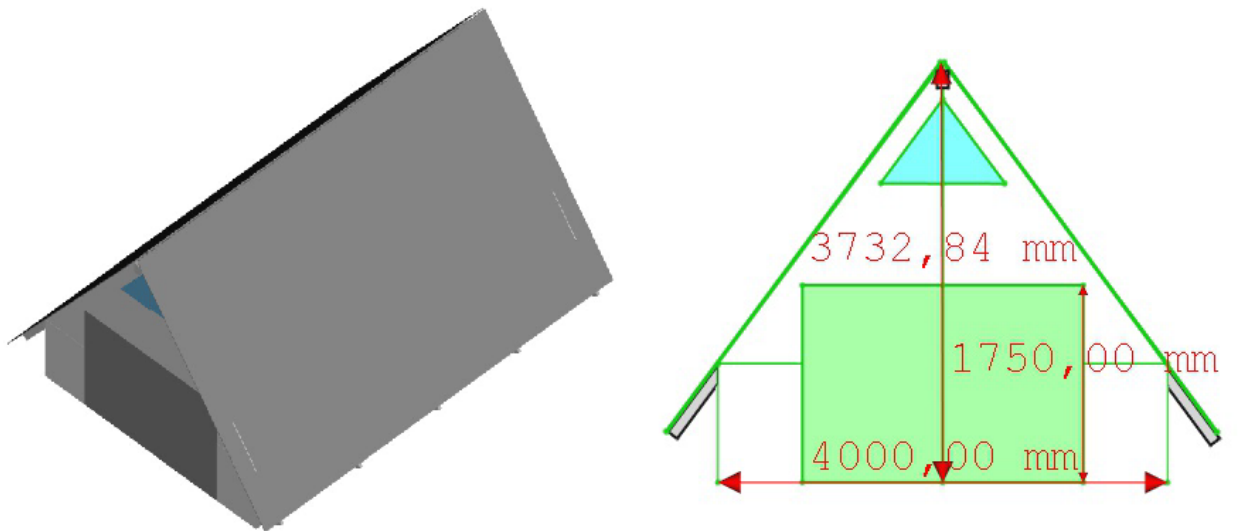
Dispensasjon gis med hjemmel i verneforskriftens kap. IV punkt 1.3

Dispensasjonen gjelder på følgende vilkår:

- Det gamle naustet skal rives og det nye skal bli satt opp på samme sted
- Naustet skal fremdeles ha funksjon som naust; oppbevaring av båt og utstyr. Det skal ikke møbleres eller settes inn ovn
- Naustet skal ha maksimal bebygd areal på 24m² (4 m x 6 m)
- Naustet skal ha mørke og matte farger utvendig
- Etter rivning skal det ryddes og avfall som ikke brennes skal fraktes ut av nasjonalparken. Det er kun tillatt å brenne ubehandlet trevirke
- Dersom det er behov for motorisert ferdsel for frakt av materialer inn og avfall ut skal det foregå på snødekket mark og det må sendes egen søknad på dette
- Andre lovverk slik som plan og bygningsloven skal være fulgt
- Nødvendige tillatelser fra kommunen må innhentes før denne dispensasjonen er gyldig

Bakgrunn

Bodø og Omegns Turistforening (BOT) søker i brev 8. november 2019 om å rive naustet ved Bjellåvasstua og sette opp nytt på samme sted. Naustet ligger i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Saltdal kommune. BOT ønsker å bygge nytt naust på grunn av at det gamle er falleferdig og slitt. Vedlagt i søknaden ligger det skisser for et nytt naust, samt bilde av det naustet som står der i dag. Mangelfulle opplysninger har blitt nøstet opp i ettertid. Målt fra flyfoto har det omsøkte naustet omtrent samme størrelse som det som står der i dag.

Figur 1. Det gamle naustet og plantegninger for det nye.

Grunnlaget for avgjørelsen

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ble opprettet 8. september 1989. Nasjonalparken forvaltes av Midtre Nordland nasjonalparkstyre.

Formålet med nasjonalparken er:

- å bevare et vakkert og tilnærmet uberørt fjellområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, der variasjonen i naturforholdene er særlig markert og verdifull.
- i tillegg skal nasjonalparken sammen med Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder og Storlia naturreservat bidra å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.
- å gi allmennheten muligheten til naturopplevelse i området.

Landskapet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er fredet mot tekniske inngrep.

Forvaltningsmyndighet kan gi tillatelse til anlegg og utvidelse av foreningshytter.

Vurdering

Naustet som står på tomten i dag er oppsatt før vernet av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Dette har blitt brukt i mange år og har blitt slitt av tiden. Bygget som står der nå er ikke pent. Et nytt bygg som ikke skiller seg ut i terrenget vil se bedre ut i landskapet. Naustet vil bli bygd på samme lokasjon som det allerede sto et naust, så det vil ikke påvirke vegetasjonen i noen grad.

Naustet og bedre utleiemuligheter for båt kan øke ferdsel. Området er allerede mye besøkt, med omtrent 1000 overnattingsdøgn per sesong. Å gi allmennheten muligheten til naturopplevelser i området er et av verneformålene i nasjonalparken.

Vedtaket vil heller ikke gi presedensvirkning da naustet erstatter et eksisterende naust og er satt opp på samme sted.

Naturmangfoldlovens § 8 – 12

Siden det står et naust der i dag og dette skal byttes ut med et nytt i tilsvarende størrelse vil det ikke være behov for å hente inn ny kunnskap om påvirkningene på naturmangfoldet. Førre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse. Det settes vilkår om at naustet skal ha mørke og matte farger utvendig jfr. § 12.

Konklusjon

Rivning av det gamle naustet og ny oppføring på samme sted vil ikke endre landskapets art og karakter. Sekretariatet innstiller på at Bodø og Omegns turistforening gis tillatelse til rivning av gammelt naust og oppføring av nytt naust etter gitte vilkår.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	54/2019	12.12.2019

Saksfremlegg - oppføring av viltgjerde- Saltfjellet landskapsvernområde - Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Bane NOR SF

Forslag til vedtak

Bane NOR gis dispensasjon til oppføring av viltgjerde. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 og er gitt med følgende vilkår:

- Det skal bygges kulvert ved Kjemågforsen for å sikre trygg krysning for besøkende til verneområdene.
- Utforming av gjerdet, høyde/undertråd skal være slik at små/mellomstore pattedyr (fjellrev, jerv og gaupe) skal kunne passere uhindret.
- Fugleavvisere skal monteres på gjerdet.
- Dersom det i forbindelse med etablering av gjerdet er behov for motorisert ferdsel innen Saltfjellet landskapsvernområde eller Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark må dette omsøkes særskilt.
- Reingjerde som berører i «krigskulturminnene» langs jernbanen skal klareres med Nordland Fylkeskommune som kulturminnemyndighet.

Bakgrunn

Bane NOR søker i brev 12.11.2019 om dispensasjon for oppføring av viltgjerde på strekningen Kjemåga stasjon – Russånes.

Det søkes om gjerde på begge sider av jernbanen, med en høyde på 2,5 m. Planen er at gjerdet skal oppføres sommeren 2020 og sommeren 2021. Bane NOR skriver at planoverganger skal opprettholdes med porter i gjerdet.

Konsekvensutredning for reindrift og naturmangfold gjort av Norconsult er vedlagt sammen med søknaden.

Bane NOR har oppført viltgjerde på strekningene Semska – Sørrelva og Lønsdal stasjon – Kjemågforsen. Her har de blitt gitt vilkår om å installere fugleavvisere. Sykkelprosjektet til Saltdal kommune jobber med sykkelveg fra Sukkertoppen til Kjemåga stasjon. Denne skal knyttes sammen med sykkel-traséen fra Storjord til Rognan (åpnet 2015).

Grunnlaget for avgjørelsen

Midtre Nordland nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Saltfjellet landskapsvernområde og Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Formålet med Saltfjellet landskapsvernområde er å bevare et egenartet og vakkert natur- og kulturlandskap.

I tillegg skal landskapsvernområdet sammen med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Gåsvatnan landskapsvernområde og Storlia naturreservat bidra til å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.

Formålet med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er:

- å bevare et vakkert og tilnærmet uberørt fjellområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, der variasjonen i naturforholdene er særlig markert og verdifull.
- i tillegg skal nasjonalparken sammen med Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder og Storlia naturreservat bidra å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.
- å gi allmennheten muligheten til naturopplevelse i området.

I utgangspunktet er slike installasjoner forbudt i landskapsvernområdet og nasjonalparken.

Det er ingen unntakshjemmel til slike installasjoner i noen av verneforskriftene. I naturmangfoldlovens § 48 står det at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Denne saken blir behandlet som en § 48 sak, fulgt med prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 – 12.

Vurdering

Naturmangfoldlovens § 8 står det at det offentlige beslutninger skal bygge på vitenskapelig kunnskap. Med vedlagte rapporter vurderes kunnskapsgrunnlaget til å være godt nok til å behandle saken.

NINA utarbeidet en minirapport på en annen strekning på Saltfjellet på vegne av Jernbaneverket/Bane NOR; de konkluderte der at avbøtende tiltak bør vurderes ved oppføring av viltgjerder. Naturmangfoldlovens § 11 sier at «*Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.*». Fugler kolliderer med gjerder, spesielt lirypa (rødlistestatus: nær truet) og andre hønsefugler er utsatt for slike kollisjoner. Dette er som følge av hønsefuglenes flygemønster relativt lavt over bakken. Særlig ved korte flukter holder hønsefugl lav høyde, mens de flyr høyere når de forflytter seg fra et område til et annet.

Norconsult vurderer i søknaden til Bane NOR at tiltakets påvirkning overfor hønsefugl (rype, skogsfugl) som noe forringet. Fugleavvisere vil begrense skadene på naturmangfoldet, og Bane NOR vil være ansvarlig for denne kostnaden. Det anbefales av Norconsult som et avbøtende tiltak at eksisterende, nedlagte telefonlinje langs denne strekningen tas ned og fjernes. Dette vil eliminere et hinder og derved redusere kollisjonsfaren med fugl.

Området ved Kjemåga er et svært viktig område for friluftsliv, og en viktig innfallsport til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, hvor et av verneformålene er *å gi allmennheten muligheten til naturopplevelse i området*. Den 19. november arrangerte Saltdal kommune et møte, hvor flere representanter fra organisasjoner tilknyttet friluftsliv deltok. På møtet ble det nye viltgjedet drøftet, og vi så på ulike løsninger for hvordan man skulle ivareta friluftslivet i området. Inge og Marius deltok fra sekretariatet. Alle partene som var tilstede på møtet mener utbygging av viltgjerde vil begrense bruk av området til friluftsliv. For å likevel kunne ivareta friluftslivet på en hensiktsmessig måte, må det være en sikker krysning for turgåere som går mellom Storjord og Lønsdal. Den beste løsningen er en kulvert. Dette gir høyest sikkerhet for mennesker og vil hindre at dyr går ut på jernbanen i krysningen. En kulvert ønskes ved nord for Kjemågforsen. Bodø og Omegn turistforening er positive til å legge om stinettverket sitt til å gå under denne i stedet for ved overgangen ved nedlagte Kjemå stasjon. En kulvert nord for Kjemågforsen er og med i planene til sykkelprosjektet til Saltdal kommune.

Under andre verdenskrig var det fangeleir sørøst for Kjemåga. Her er det mange kulturminner fra krigstida som det er ønskelig at ikke skal bli gjort utilgjengelige av et viltgjerde. Kulvert ved Kjemågforsen vil gjøre at disse kulturminnene fortsatt vil være tilgjengelig for besøkende. Å bevare et egenartet naturområde som inneholder kulturminner er formålet med vernet av Saltfjellet landskapsvernområde.

Viltgjerdet vil bli satt i nærheten av jernbanen og vil dermed ikke endre landskapsinntrykket nevneverdig. Det er ønskelig at gjerdet bygges så tett som mulig på jernbanesporet, og ikke legges rundt rygger og oppå knauser for enkelhetsskyld. Vi ser et par eksempler på dette fra viltgjerdet som ble ført opp på strekninga Lønsdal – Kjemåga. Installasjonen vil ikke påvirke verneverdiene nevneverdig dersom gitte vilkår blir fulgt, og å hindre dyrepåkjørsler med tanke på økonomi, forsinkelser og dyrs velferd ses på som vesentlige samfunnsinteresser.

Konklusjon

Bane NOR gis dispensasjon til oppføring av viltgjerde på strekningen Kjemåga – Russånes.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

- 1 Konsekvensutredning Naturmangfold
- 2 Konsekvensutredning Reindrift
- 3 Referat - Møte vedrørende viltgjerde Kjemåga - Russånes

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Naturmangfoldloven
M106 - Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter
Verneforskrift Saltfjellet landskapsvernområde
Verneforskrift Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark

BaneNor

► Vilt- og reingjerde på strekningen Kjemåga - Russånes tunnel

Konsekvensutredning Naturmangfold

Saltdal kommune

Oppdragsnr.: 5183475 Dokumentnr.: 01 Versjon: 01 Dato: 2019-11-01

Oppdragsgiver: BaneNor
Oppdragsgivers kontaktperson: Ronny Georg Stene, Karoline Lindgaard
Rådgiver: Morten Selnes ,
Oppdragsleder: Truls Bardal
Fagansvarlig: Morten Selnes
Andre nøkkelpersoner: Magne Haukås

01	2019-11-01	Vilt- og reingjerde Kjemåga - Russånes tunnel. Konsekvensutredning naturmangfold	MoSel	MagHau	MoSel
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Sammendrag

Norconsult har på oppdrag fra Bane NOR utført en konsekvensutredning av fagområdet naturmangfold på strekningen Kjemåga – Russånes. Bakgrunnen for dette arbeidet er at Bane NOR ønsker å sette opp et vilt- og reingjerde på begge sider av jernbanelinjen mellom Kjemåga og Russånes tunnel på Nordlandsbanen i Saltdal kommune.

Bane NOR har tidligere satt opp vilt- og reingjerde på strekningene Semska-Sørelva og Lønsdal Stasjon-Kjemåga. Det planlagte vilt- og reingjerdet vil derved være en forlengelse av eksisterende gjerdeanlegg.

Denne jernbanestrekningen har vært spesielt utsatt for påkjørsler av tamrein og elg. De siste ti år (år 2009 til år 2019) er det registrert 399 påkjørsler av rein og 64 påkjørsler av elg på strekningen Kjemåga-Russånes tunnel. I tillegg til dyrelidelser gir dette et økonomisk tap i form av tapt produksjon, tapt vilt, merarbeid, forsinkelser mv.

Området vurderes å ha **middels verdi** for naturmangfold.

Vi vurderer at tiltakets påvirkning av vegetasjon vil være minimal / ubetydelig endring.

Dersom landskapsvernområdets yttergrense mot jernbanelinjen endres, vil tiltakets påvirkning av verneområdet være minimal / ubetydelig endring.

Tiltakets påvirkning overfor elg og annet storvilt vurderes som forbedret / stor forbedring

Tiltakets påvirkning overfor hønsefugl (rype, skogsfugl) vurderes som noe forringet.

I sum vurderer vi tiltakets påvirkning sett i forhold til fagtema naturmangfold som **forbedret / ubetydelig endring**.

Ut fra områdets verdi (middels) og tiltakets påvirkning (forbedret / ubetydelig endring), er tiltakets konsekvens for fagområde naturmangfold **ubetydelig skade / miljøgevinst for området (0/+)**.

Det er påvist at relativt høye gjerder mv fører til kollisjonsskader på hønsefugl – spesielt lirype. Det er lite kunnskap om hvilken påvirkning slike gjerder vil ha på fugl generelt – og spesielt i Nordland der slike gjerder er av relativt ny dato.

Det anbefales som et avbøtende tiltak at det igangsettes et forsknings- og utredningsprogram som skal kartlegge omfanget av kollisjoner mellom fugl og slike gjerder, og som kan foreslå tiltak for å redusere kollisjonsfaren.

Det anbefales som et avbøtende tiltak at eksisterende, nedlagte telefonlinje langs denne strekningen tas ned og fjernes. Dette vil eliminere et hinder og derved redusere kollisjonsfaren med fugl.

Vi vil takke Bane NOR for et spennende oppdrag. En spesiell takk til lokfører Raymond Eliassen og Per Thomas Risvoll for meget verdifull informasjon.

► Innhold

1	Oppdraget / tiltaksbeskrivelse	6
1.1	Tiltaket	6
1.1.1	<i>Beliggenhet</i>	6
1.1.2	<i>Utforming</i>	7
1.2	Status i kommuneplanens arealdel - dispensasjon	8
1.3	Påkjørsler av dyr	9
1.3.1	<i>Påkjørsler – Hele landet</i>	9
1.3.2	<i>Påkjørsler – hele Saltfjellet</i>	9
1.3.3	<i>Påkjørsler – aktuell banestrekning. Kjemåga stasjon - Russånes</i>	12
2	Metode og datagrunnlag	16
2.1	Metode for utredning av ikke-prissatte temaer	16
2.2	Referansealternativ og utredningsområde	16
2.3	Metode for utredning av fagtema naturmangfold	16
2.3.1	<i>Definisjoner</i>	16
2.3.2	<i>Datainnsamling</i>	17
2.3.3	<i>Vurdering av verdi</i>	18
2.3.4	<i>Vurdering av påvirkning</i>	19
2.3.5	<i>Vurdering av konsekvens</i>	20
2.4	Tidligere undersøkelser av biologisk mangfold i området	20
2.4.1	<i>Kartlegging – befarings</i>	21
3	Verdivurdering	24
3.1	Berggrunnsgeologi	24
3.2	Naturtyper og vegetasjon	25
3.2.1	<i>Vegetasjon og fauna i området</i>	25
3.2.2	<i>Artsdatabanken</i>	26
3.3	Verneområder	27
3.4	Spesielle forekomster	29
3.4.1	<i>Nattmålhaugen</i>	29
3.5	Forholdet til INON	31
3.6	Samlet verdivurdering	32
4	Påvirkning	33
4.1	Samlet vurdering i forhold til større inngrep i øvre Saltdal	33
4.2	Tiltakets påvirkning av vilt og tamrein	34
4.2.1	<i>Tiltakets påvirkning av elg og annet storvilt</i>	34
4.2.2	<i>Tiltakets påvirkning av fjellrype og lirype</i>	35
4.3	Samlet vurdering av tiltakets påvirkning sett i forhold til fagtema naturmangfold	37

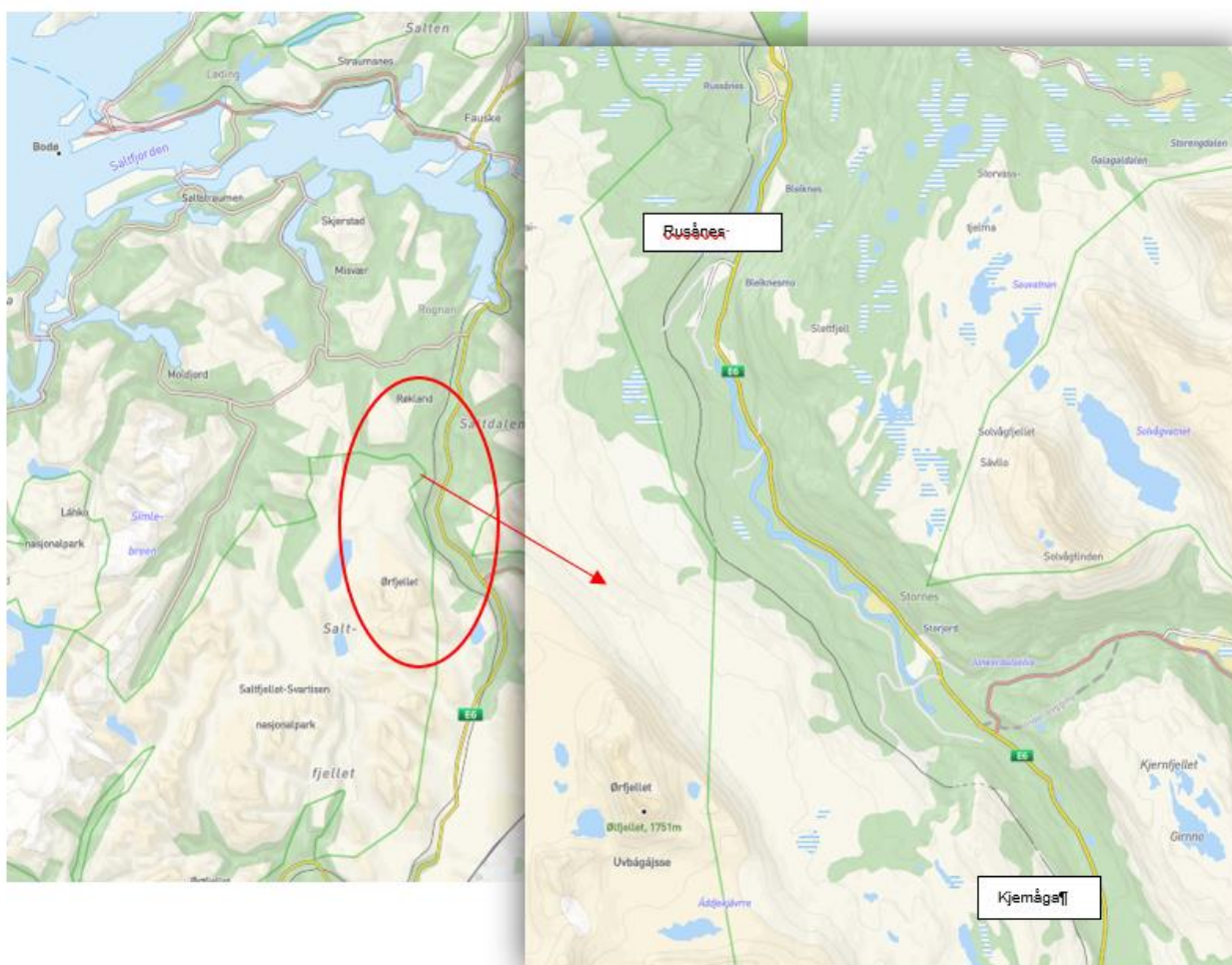
5	Konsekvens	38
5.1	Avbøtende tiltak – skogsfugl.	38

1 Oppdraget / tiltaksbeskrivelse

1.1 Tiltaket

1.1.1 Beliggenhet

Bane NOR planlegger å oppføre viltgjerde langs jernbanelinjen i Saltdal kommune. Gjerdet føres opp som et tiltak mot påkjørsel av tamrein og elg på jernbanestrekningen Kjemåga-Rusånes. Strekningen har over år utmerket seg som en problemstrekning hvor tamrein og elg ofte blir påkjørt. De siste ti årene har 78 elg og 569 tamrein blitt påkjørt på strekningen. De store påkjørselstallene vitner om at dette er en stor utfordring for reindriftsnæringa, jernbanen og viltforvaltninga i kommunen. Som et ledd av Bane NORs tiltaksplan mot dyrepåkjørsler, er strekningen løftet frem som en strekning hvor gjerdebygging er prioritert. Det er nå bevilget midler til å oppføre dobbeltsidig gjerde fra Nordlandsbanen km 610 (Kjemåga) til Nordlandsbanen 625,9 (Rusånes) i sommersesongene 2020 og 2021. Gjerdet blir en forlengelse av eksisterende tosidig viltgjerde som i dag strekker seg fra Lønsdal stasjon – til og med Kjemåga (se fig 2).

Figur 1. Kart over tiltaksområdet

Det er ønskelig å få ført opp gjerde for å få ned antall påkjørsler av rein og elg. Påkjørsel av tamrein og elg fører til store økonomiske tap for reindriftsutøverne, Bane NOR, viltnemda og for togselskapene.

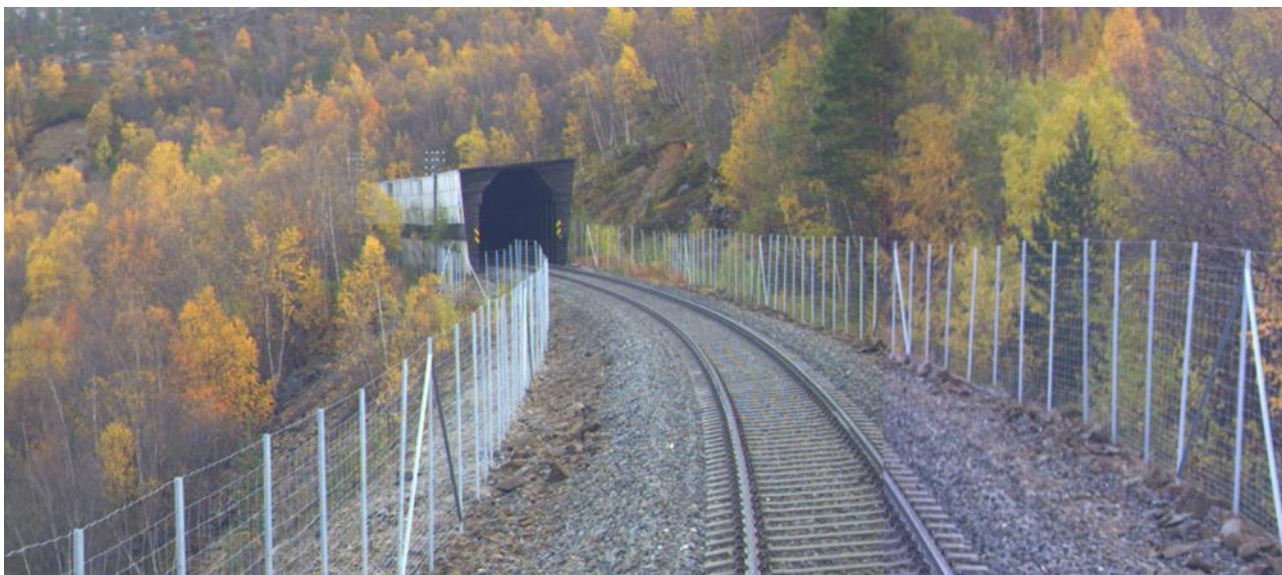
Viltpåkjørsler er også en psykisk belastning for reindriftnæringa, banepersonell og viltnemda. Dette fører til en oppgitthet både hos reindriftnæringa og banepersonell. Ved påkjørsel av rein og elg er det et press på banepersonell for å få ryddet sporet så raskt som mulig av trafikkmessige hensyn, og for å forhindre at rovdyr og fugler spiser av kadavrene for så å bli påkjørt av toget. Å jobbe under tidspress kan være utfordrende helsemessig for både banepersonell, viltneemd og reindriftsutøvere. Viltnemda i Saltdal kommune har også gitt tilbakemelding på at alle midlene i viltfondet går til avliving og ettersøk ved påkjørsel av elg på bane og vei. Viltfondet skal også brukes til forebygging, men hyppigheten av påkjørsler gjør at det ikke er midler til dette.

Fordelene ved oppføringen av gjerdet er at man kan få ned antall påkjørte rein elg og åtseletere. Det vil også være en stor fordel for reindriftsutøverne å få mindre påkjørsler slik at de kan drive på en mer lønnsom måte. Ved at eksempelvis simler går tapt som følge av påkjørsel av tog får man ikke den bestandsøkningen man ønsker og dermed tapt potensiell fortjeneste. Banepersonell og viltnemda vil få mindre belastning da avliving av påkjørte dyr og opprydding av spor vil gå ned som følge av inngjerding.

Ulemper med gjerdet er at gjerdet får en stengeeffekt for ferdsel av folk og dyr i området. Det er også fremhevet i arbeidet med andre viltgjerder som Bane NOR bygger, at oppsetting av gjerdet er til ulempe for folk som krysser jernbanesporet. Bane NOR vil her understreke at det er forbudt å krysse et jernbanespor unntatt ved merket planovergang. Bane NOR ser det som en fordel å få ledet ureglementert kryssing av spor inn på merkede planoverganger eller andre steder der det er naturlig og sikkert å krysse sporet (tunneltak, bruer mv).

1.1.2 Utforming

Viltgjerdet vil utformes på en slik måte at det nede ved bakken vil være en åpning for små pattedyr slik at hare og rev kan passere uhindret.

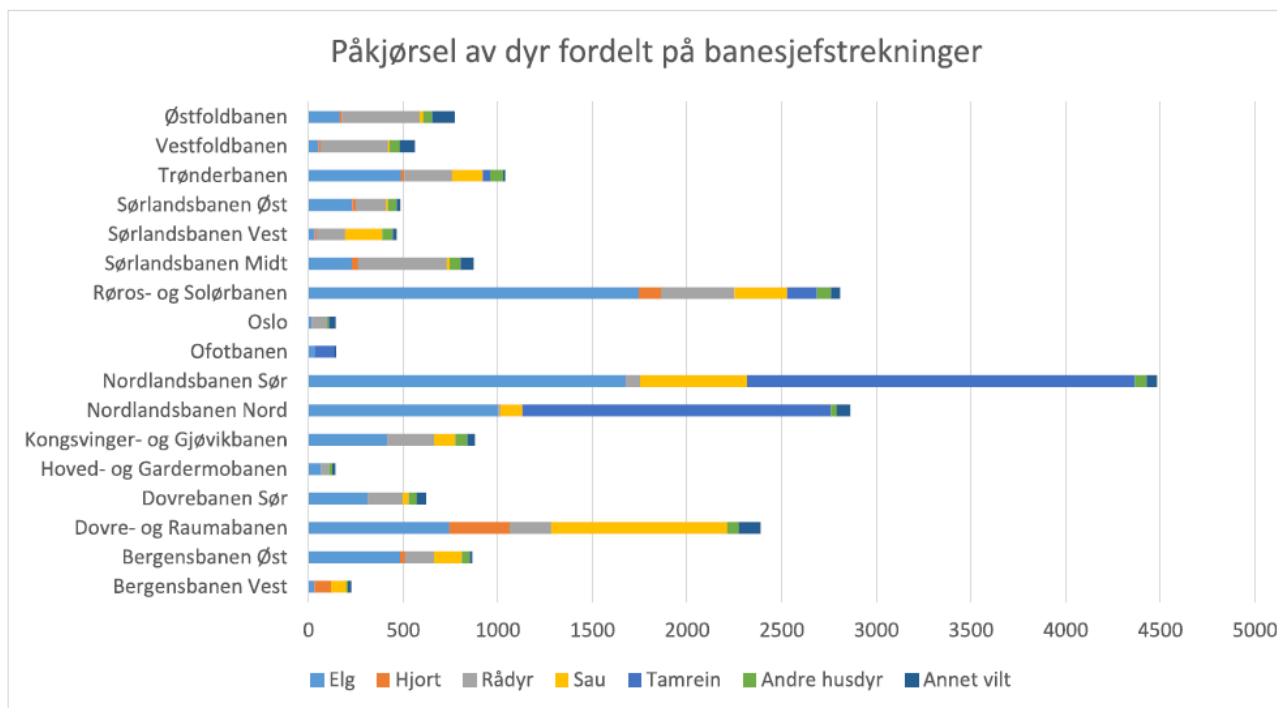
Figur 2. Viltgjerde ved Kjemånasen tunnel. Foto; Bane NOR.

1.3 Påkjørsler av dyr

Vi har innhentet statistikk fra Bane NOR for dyrepåkjørsler for aktuelle strekninger over Saltfjellet. Disse registrerte dyrepåkjørslerne gir et bilde av hvor dyr krysser jernbanelinjen. Dette avspeiler gjerne gamle dyretråkk der vilt og tamrein finner det naturlig å ta seg fram i terrenget mellom beiteområder. Slike tråkk følger gjerne naturlige «veier» i terrenget der det er lett å ta seg fram. Om vinteren er dette gjerne områder der det legger seg lite snø (fjellrygger, åpne områder der vinden blåser bort snøen). Om sommeren er dette gjerne passasjer som er åpne og der det samtidig er lett å finne skjul. Trekkveier og dyretråkk avgrenses gjerne av stup, urder og andre naturlige hinder.

1.3.1 Påkjørsler – Hele landet

I Handlingsplanen¹ er det gitt en oversikt over antall påkjørte dyr på ulike banestrekninger. Vi ser at Nordlandsbanen skiller seg klart ut her – spesielt i forhold til påkjørsler av tamrein og elg. Vi ser at antall dyrepåkjørsler på hele Nordlandsbanen for perioden 2008 – 2017 er nesten 7500 dyr.

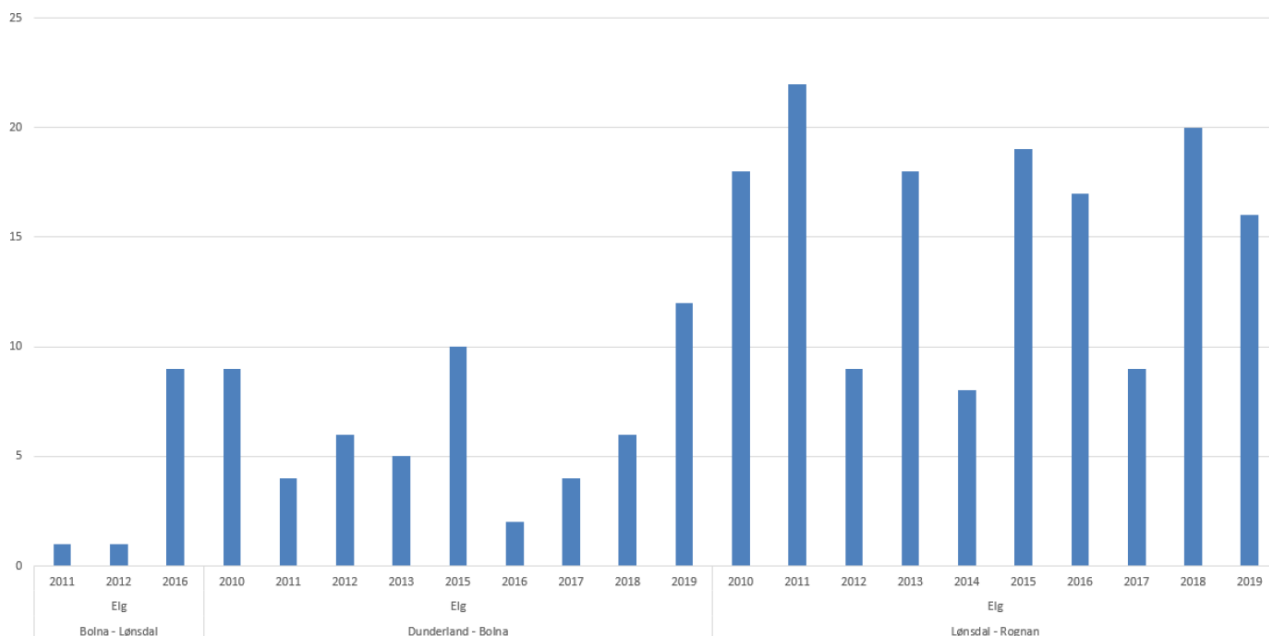
Figur 4. Påkjørsel av dyr fordelt på banestrekninger og ansvarsområder. År 2008-2017. Kilde: Bane NOR SF.

1.3.2 Påkjørsler – hele Saltfjellet

Figur 5 viser dyrepåkjørsler på strekningene Bolna – Lønsdal, Dunderland – Bolna og Lønsdal-Rognan i perioden 2009 – 2019.

¹ Handlingsplan for å redusere antall dyr påkjørt med tog 2018-2021. Bane NOR april 2018.

Antall - Elg - 225 - mellom km 554 og km 648.

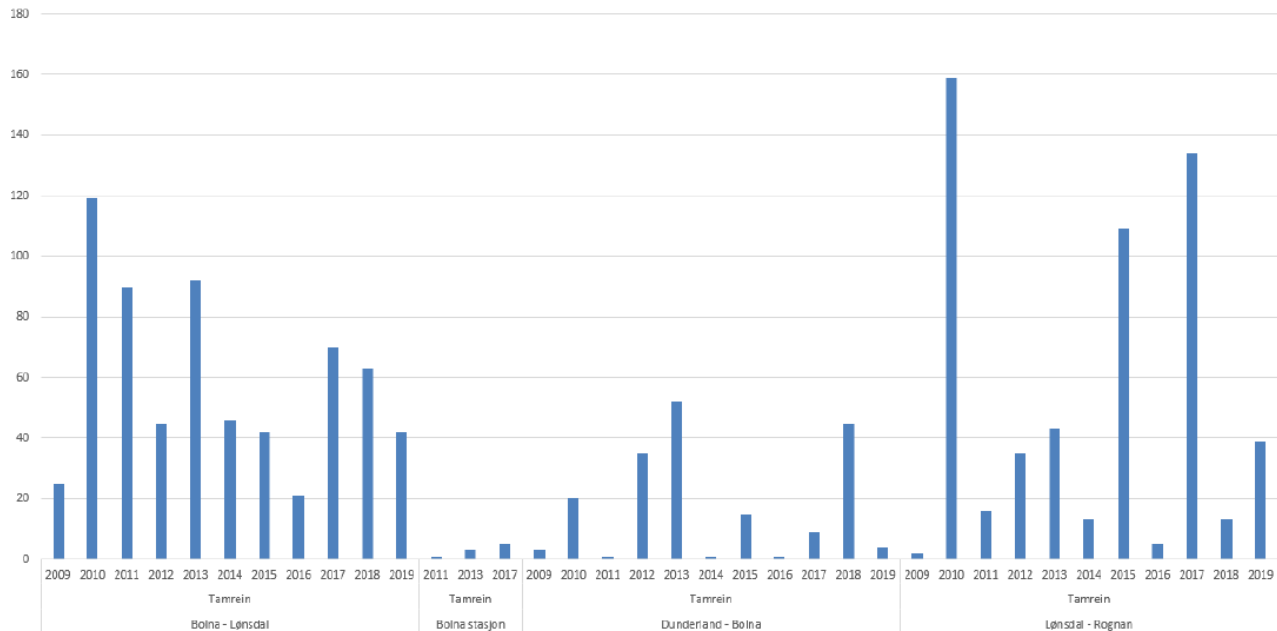

Figur 5. Dyrepåkjørsler – Elg mellom km 554 og km 648 (Bolna-Lønsdal, Dunderland – Bolna og Lønsdal – Rognan) i tidsrommet 01.09.2009 til 01.09.2019. Kilde Bane NOR.

Vi ser av figur 5 at antall påkjørsler varierer mye fra år til år. Enkelte år har det bare vært noen få dyrepåkjørsler, mens det i 2011 ble påkjørt 22 dyr på strekningen Lønsdal-Rognan. Antall drepte dyr på toglinjen vil variere sterkt med snøfall, snørike vintre og antall dyr i området. I alt ble det på disse tre delstrekningene drept 225 elg i tidsrommet 2009-2019.

I figur 6 har vi vist antall dyrepåkjørsler for tamrein på samme delstrekninger i samme tidsperiode som foran. Vi ser av denne figuren at det ble registrert 1418 påkjørte tamrein på disse delstrekningene i denne ti-årsperioden. Vi ser at de fleste dyr ble påkjørt på strekningen Bolna-Lønsdal, men at det enkelte år er svært mange påkjørte dyr – opp mot 160 dyr i år 2010 – på strekningen Lønsdal – Rognan.

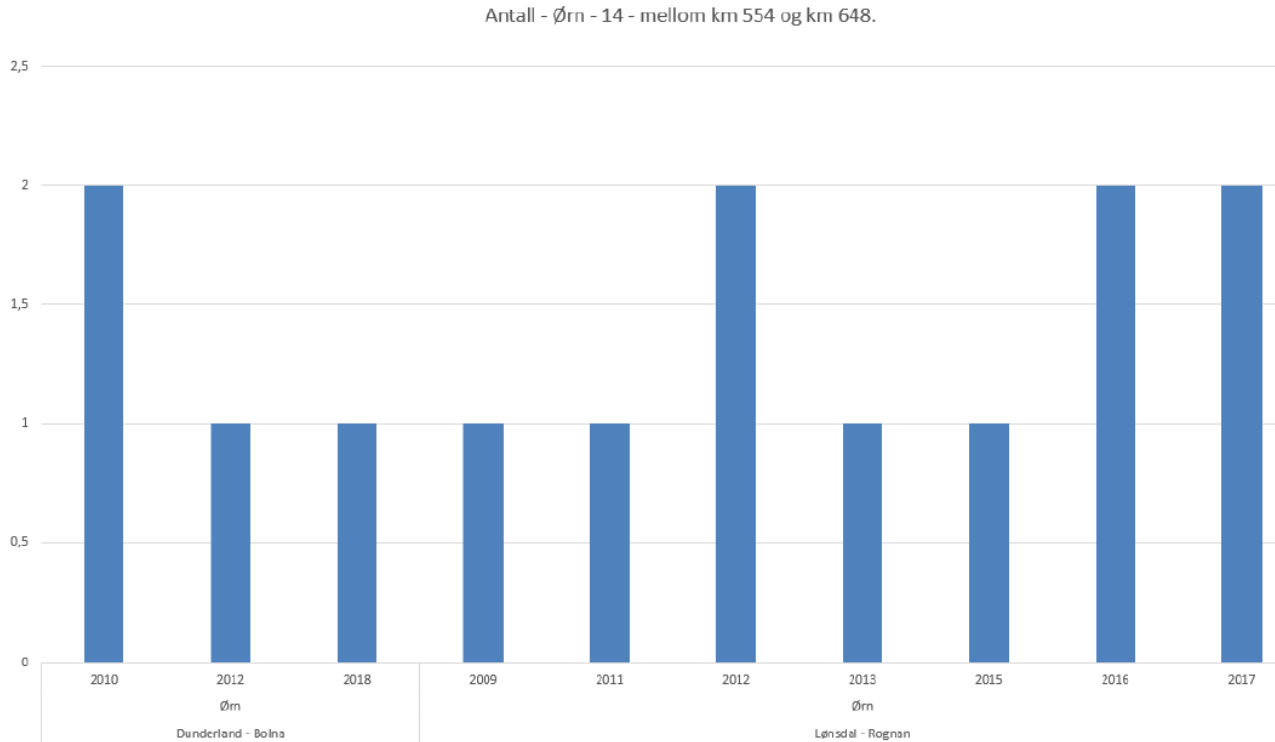
Antall - Tamrein - 1418 - mellom km 554 og km 648.

Figur 6. Dyrepåkjørsler – Tamrein mellom km 554 og km 648 (Bolna-Lønsdal, Dunderland – Bolna og Lønsdal – Rognan) i tidsrommet 01.09.2009 til 01.09.2019. Kilde Bane NOR.

I figur 7 viser vi antall påkjørte ørn på samme delstrekninger i samme tidsperiode. Vi ser at på delstrekningene Dunderland – Bolna og delstrekningen Lønsdal – Rognan er registrert 1-2 påkjørte ørner i de aktuelle årene. Midt oppe på fjellet (Bolna-Lønsdal) er det ikke registrert påkjørsel av ørn.

Vi antar at de fleste påkjørsler av ørn skyldes at ørn finner kadaver / kadaverrester langs jernbanelinjen, og at ørnen blir skremt opp når toget kommer – og flyr inn mot toget. Vi vil anta at antallet påkjørte ørn vil bli redusert når antallet påkjørte dyr / kadaver reduseres gjennom oppsetting av viltgjerde.

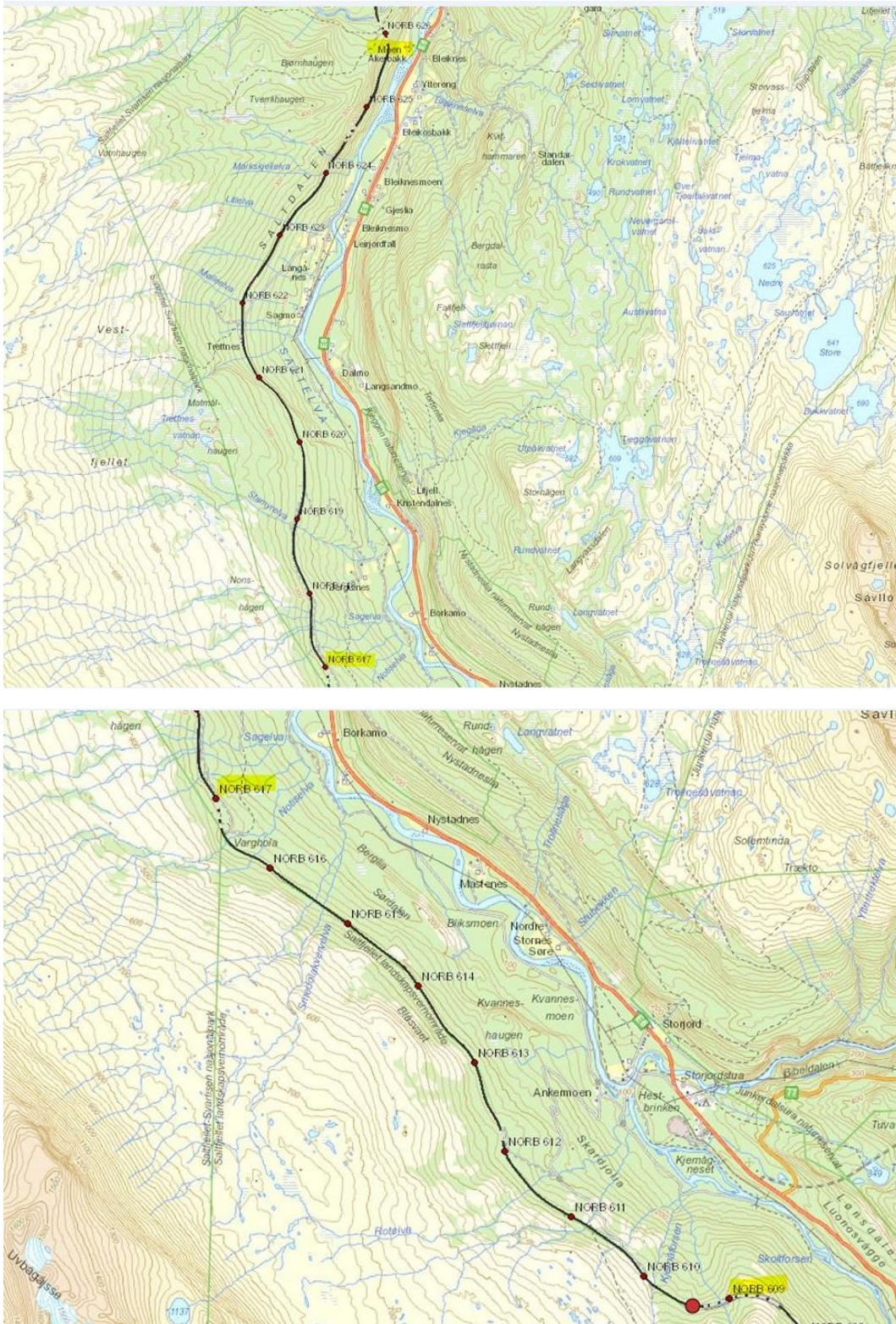
Figur 7. Dyrepåkjørsler – Ørn mellom km 554 og km 648 (Bolna-Lønsdal, Dunderland – Bolna og Lønsdal – Rognan) i tidsrommet 01.09.2009 til 01.09.2019. Kilde Bane NOR.

1.3.3 Påkjørsler – aktuell banestrekning. Kjemåga stasjon - Russånes

Den aktuelle banestrekningen for dette tiltaket, løper fra Kjemåga stasjon NORB km 609 til Russånes NORB km 626. NORB er en forkortelse for Nordlandsbanen.

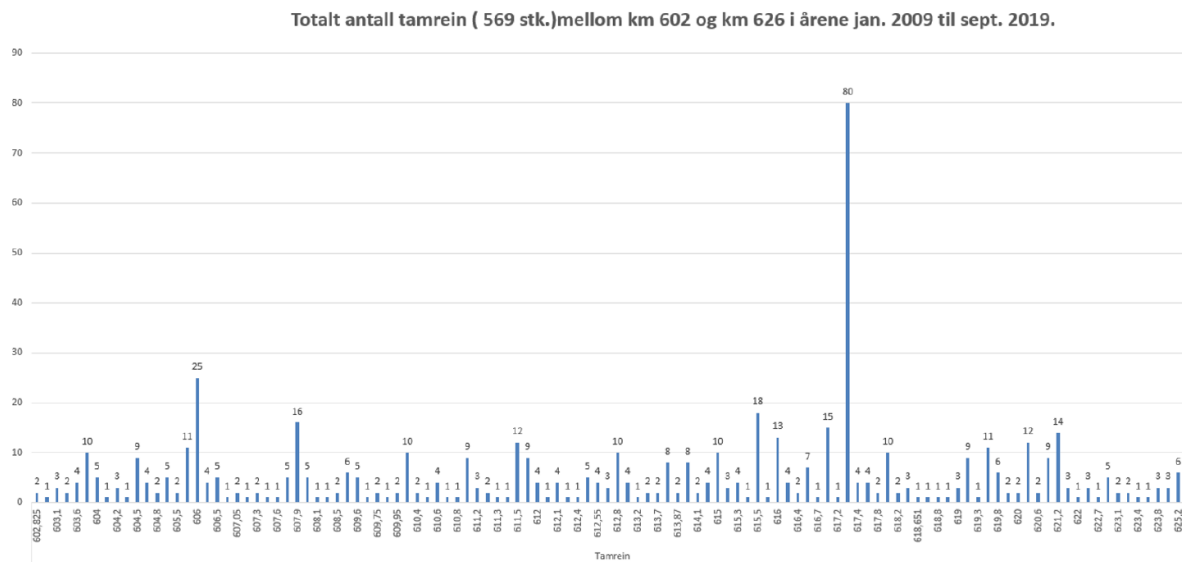
Vi kan av figurene lese hvor vi oftest finner dyrepåkjørsler. Dette vil være utsatte områder der det er dyretråkk eller naturlige trekkleier for dyr mellom beiteområder eller andre viktige områder. Dette kan også være områder der det er gunstig for dyr å oppholde seg under uvær eller under spesielle beiteforhold.

I figur 8 viser vi banestrekningen med påførte kilometermarkører.

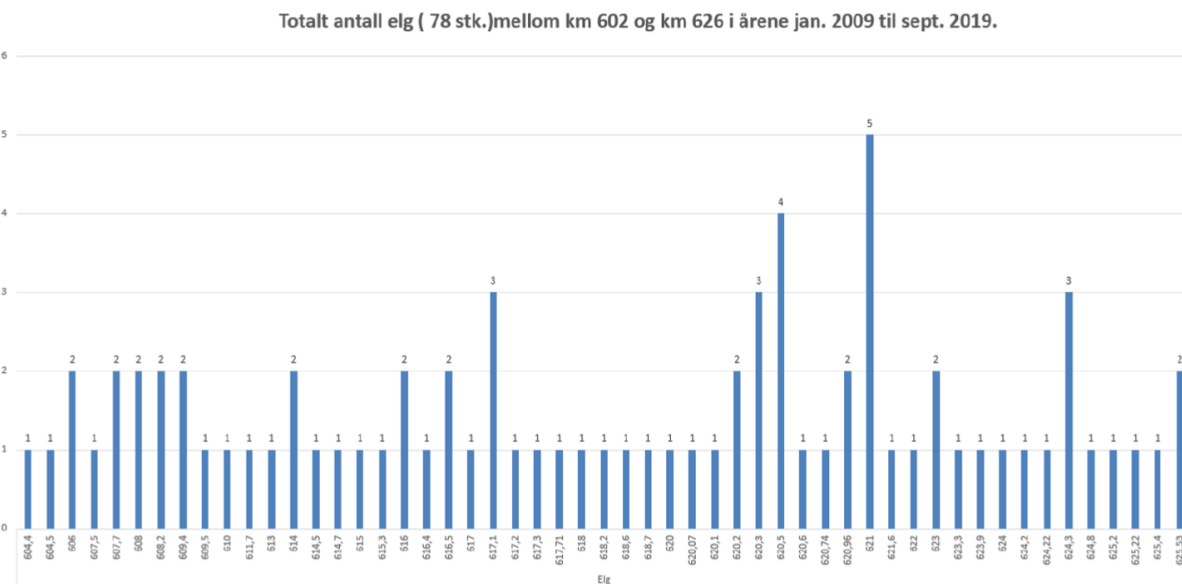

Figur 8. Tiltaksområdet med kilometermarkører NORB km 609 til NORB km 626.

I figur 9 viser vi totalt antall tamrein (569 stk) som i perioden 2009 – 2019 ble påkjørt på strekningen mellom Lønsdal stasjon (NORB km 602) og Russånes (NORB km 626). Vi ser at det er mange påkjørsler fordelt langs hele strekningen, men vi ser også at området ved NORB km 617,3 – rett nord for Varghola tunnel - skiller seg ut med hele 80 dyr påkjørt i perioden. Det er registrert en trekkelei for rein i dette området. I figur 10 viser vi antall elg påkjørt i samme periode og på samme strekning.

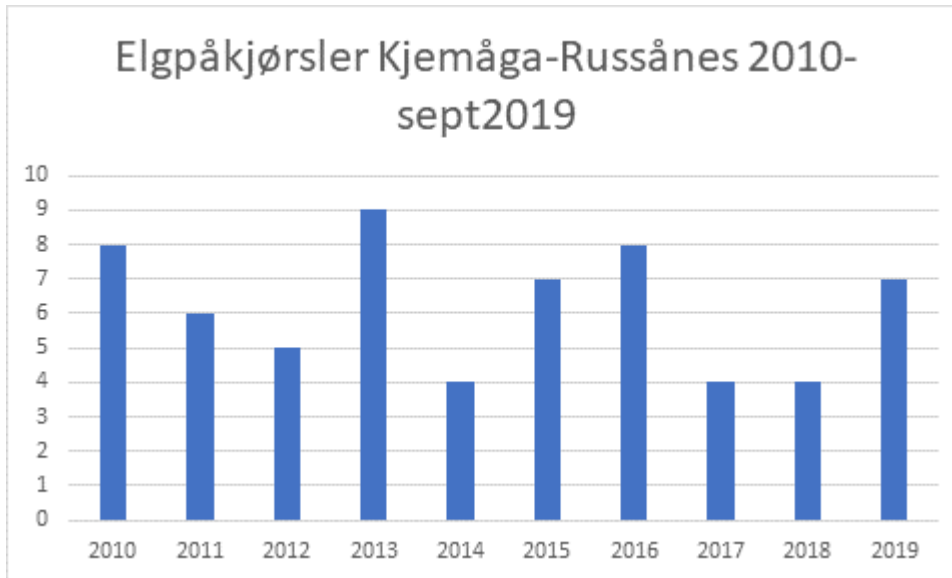
Figur 9. Totalt antall tamrein påkjørt (569) i perioden 2009 – 2019 på strekningen Lønsdal stasjon til Rusånes. NORB km 602 til NORB km 626. Kilde Bane NOR

Figur 10. Totalt antall elg påkjørt (78) i perioden 2009 – 2019 på strekningen Lønsdal stasjon til Rusånes. NORB km 602 til NORB km 626. Kilde Bane NOR

Vi ser av figur 10 at det er jevnt fordelt med elgpåkjørsler langs hele strekningen, men at det er spesielt mange elgpåkjørsler mellom NORB km 620 – 621. Det ble i alt påkjørt 78 elg i perioden 2009-2019.

Figur 11 viser elgpåkjørsler på strekningen Kjemåga – Russånes i perioden 2009 – 2019. Vi ser at antallet påkjørsler har variert mellom 4 dyr i 2014, 2017 og 2018 og 9 dyr i 2013. Påkjørslene skjer nesten alltid om vinteren. Variasjonen i antall påkjørte dyr skyldes i hovedsak variasjoner i snøforhold. I alt ble 62 elg påkjørt i den perioden – dette gir et gjennomsnitt på 6,2 dyr/år.

Figur 11. Elgpåkjørsler pr år på strekningen Kjemåga – Russånes år 2010-2019. (kilde Bane NOR).

2 Metode og datagrunnlag

2.1 Metode for utredning av ikke-prissatte temaer

Konsekvensutredningen av ikke-prissatte temaer gjennomføres i henhold til metoden i Statens vegvesens håndbok om konsekvensanalyser (Håndbok V712, 2018). Tre begreper står sentralt i denne analysen:

- ❖ **Verdi:** Med verdi menes en vurdering av hvor stor betydning et område har for et fagtema.
- ❖ **Påvirkning:** Med påvirkning menes en vurdering av hvordan det samme området påvirkes som følge av et definert tiltak.
- ❖ **Konsekvens:** Konsekvens fremkommer ved sammenstilling av verdi og påvirkning i henhold til matrisen i figur 14.

Viktig grunnlagsmateriale for vurdering av verdi finnes bl.a. i følgende publikasjoner:

- ❖ Direktoratet for Naturforvaltning 2007. *Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold*. DN-Håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007)
- ❖ *Norsk rødliste for naturtyper 2018*. Artsdatabanken, Trondheim.
- ❖ *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge.

2.2 Referansealternativ og utredningsområde

Påvirkning og konsekvenser av tiltaket vurderes i forhold til et referansealternativ - 0-alternativet. Referansealternativet er den nåværende situasjonen i området.

Konsekvensutredningen omfatter de områder som blir direkte berørt av det planlagte tiltaket – reingjerde på strekningen Kjemåga – Rusånes.

2.3 Metode for utredning av fagtema naturmangfold

2.3.1 Definisjoner

Biologisk mangfold er definert som variasjonen hos levende organismer av alt opphav, herunder bl.a. terrestriske, marine eller andre akvatiske økosystemer og de økologiske komplekser som de er en del av. Dette omfatter mangfold innenfor arter, på artsnivå og på økosystemnivå. Direktoratet for naturforvaltning. Håndbok 13 – 2. utgave 2006 – oppdatert 2007 side 1-5.

Naturtyper er definert i naturmangfoldloven §3 bokstav j som: «ensartet type natur som omfatter alle levende organismer og de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster». Vi viser her til *Rødliste for Naturtyper* Artsdatabanken 2018.

2.3.2 Datainnsamling

Registrering

Eksisterende kunnskap om utredningsområdet er innhentet fra eksisterende undersøkelser og fra Naturbase. Innhentet kunnskap anses tilstrekkelig i forhold til de anbefalingene som framkommer i rapporten.

Registreringskategoriene for naturmangfold er vist i tabell 1.

Kartlegging av naturmangfold knyttes til to nivåer:

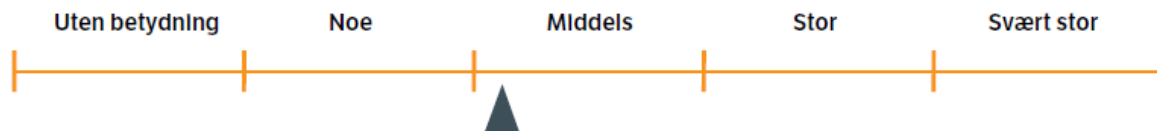
- ❖ Landskapsnivå, registreringskategorien landskapsøkologiske funksjonsområder.
- ❖ Lokaltetsnivå inkludert enkeltforekomster er delt inn i fire registreringskategorier.

Tabell 1. Registreringskategorier for fagtema naturmangfold. Kilde: Statens vegvesen. Håndbok V712.

Kategorier	Forklaring
Landskapsøkologiske funksjonsområder	Viktige arealer for naturmangfold, bundet sammen av områder med naturkvaliteter som legger til rette for vandring/spredning (økologisk flyt) mellom disse. Landskapsøkologiske funksjonsområder (se Figur 6-16) bidrar til bevaring av levedyktige bestander av arter gjennom flyt av gener/individer mellom leveområder. Landskapsøkologiske funksjonsområder faller inn under definisjonen av «grønn infrastruktur», jmfør Stortingsmelding 14 (2015-16).
Vernet natur	Verneområder etter naturmangfoldloven. Prioriterte arter og deres økologiske funksjonsområder.
Viktige naturtyper	Viktige naturtyper på land, i ferskvann og marint, jmfør håndbøker fra Miljødirektoratet om kartlegging av naturtyper og marine typer (håndbok 13 og 19). Utvalgte naturtyper. Naturtyper av nasjonal forvaltningsinteresse, se forklaring i tekst.
Økologiske funksjonsområder for arter	Områder som oppfyller en økologisk funksjon for en art. Omfatter områder i ferskvann, brakkevann, kystvann og på land. Omfatter arealer med viktige økologiske funksjoner som ikke fanges opp av naturtypenivået. Funksjonsområder kan variere mye i utstrekning, og inkluderer også mindre områder i form av forekomster av arter med spesielle miljøkrav. Funksjonsområder kan omfatte flere arter som opptre sammen på samme ressurs. Eksempler på økologiske funksjonsområder er gitt i Tabell 6-21.
Geosteder	Et avgrenset område som representerer en del av vår geologiske arv.

2.3.3 Vurdering av verdi

I verddivurderingen benyttes en fem-trinns skala fra ubetydelig til svært stor. I figur 11 nedenfor er denne skalaen vist med et eksempel på verddivurdering (middels-noe verdi).

Figur 12. Skala for vurdering av verdi. Eksempel på angivelse av middels-noe verdi. Kilde; Statens vegvesen. Håndbok V712.

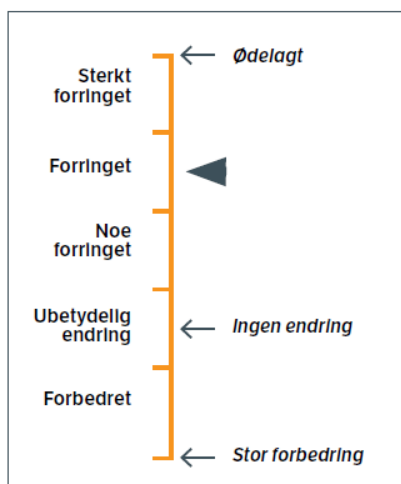
Verddivurderingene er foretatt i henhold til de fagspesifikke kriteriene i håndbok V712:

Tabell 2. Verdikriterier for fagtema naturmangfold. Kilde; Statens vegvesen. Håndbok V712.

Verdi Kategori	Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Landskaps-økologiske funksjonsområder		Områder med mulig landskaps-økologisk funksjon. Små (lokalt viktige) vilt- og fugletrekk.	Områder med lokal eller regional landskaps-økologisk funksjon. Vilt- og fugletrekk som er viktig på lokalt/ regionalt nivå. Områder med mulig betydning i sammenbinding av dokumenterte funksjonsområder for arter.	Områder med regional til nasjonal landskaps-økologisk funksjon. Vilt- og fugletrekk som er viktig på regionalt/ nasjonalt nivå. Områder som med stor grad av sikkerhet bidrar til sammenbinding av dokumenterte funksjonsområder for arter.	Områder med nasjonal, landskaps-økologisk funksjon. Særlig store og nasjonalt/ internasjonal viktige vilt- og fugletrekk. Områder som med stor grad av sikkerhet bidrar til sammenbinding av verneområder eller dokumenterte funksjonsområder for arter med stor eller svært stor verdi.
Vernet natur				Verneområder (naturmangfoldloven §§ 35-39 ⁶⁰) med permanent redusert verneverdi. Prioriterte arter i kategori VU og deres ØFO ⁶⁰ .	Verneområder (naturmangfoldloven §§ 35-39). Øverste del forbeholdes verneområder med internasjonal verdi eller status, (Ramsar, Emerald-nettwork m.fl). Prioriterte arter i kategori EN og CR og deres ØFO ⁶⁰ .
Viktige naturtyper		Lokalliteter verdi C (øvre del)	← C → Lokalliteter verdi C og B (øvre del)	← B → Lokalliteter verdi B og A (øvre del) Utvalgte naturtyper verdi B/C (B øverst i stor verdi).	← A → Lokalliteter verdi A Utvalgte naturtyper verdi A.
Økologiske funksjonsområder for arter ⁶¹		Områder med funksjoner for vanlige arter (eks. høy tetthet av spurvefugl, ordinære belteområder for hjortedyr, sjø/ fjæreaereal med få/små funksjoner). Funksjonsområder for enkelte vidt utbredte og alminnelige NT arter. Ferskvannsfisk: Vassdrag/ bestander i verdikategori «Liten verdi» NVE rapport 49/2013 ⁶² .	Lokalt til regionalt verdifulle funksjonsområder. Funksjonsområder for arter i kategori NT. Funksjonsområder for fredede arter ⁶² utenfor rødlista. Funksjonsområde for spesielt hensynskrevende arter ⁶³ . Ferskvannsfisk: Vassdrag/ bestander i verdi-kategori «middels verdi» NVE rapport 49/2013 ⁶² samt vassdrag med forekomst av ål.	Viktige funksjonsområder region. Funksjonsområder for arter i kategori VU. Funksjonsområder for NT-arter der disse er norske ansvararter og/ eller globalt rødlistet. Ferskvannsfisk: Vassdrag/ bestander i verdikategori «stor verdi» NVE rapport 49/2013 ⁶² samt viktige vassdrag for ål.	Store, veldokumenterte funksjonsområder av nasjonal (nedre del) og internasjonal (øvre del) betydning. Funksjonsområder for trua arter i kategori CR (øvre del). Nedre del: EN-arter og arter i VU der disse er norske ansvararter og/eller globalt rødlistet. Ferskvannsfisk: Vassdrag/ bestander i verdikategori «svært stor verdi» NVE rapport 49/2013 ⁶² .
Geosteder		Geosteder med lokal betydning.	Geosteder med lokal-regional betydning.	Geosteder regional-nasjonalt betydning.	Geosteder med nasjonal-internasjonalt betydning.

2.3.4 Vurdering av påvirkning

Påvirkning vurderer tiltakets påvirkning av områdets nåværende verdi. Skalaen for påvirkning er glidende og går fra sterkt forringet til forbedret. I figuren nedenfor er dette vist med et eksempel på påvirkningsvurdering (forringet).

Figur 13. Skala for vurdering av påvirkning. Eksempel på angivelse av påvirkningsgrad; forringing. Kilde; Statens vegvesen. Håndbok V712.

Vurdering av påvirkning er foretatt i henhold til veiledningen i håndbok V712 (tabell 3):

Tabell 3. Veiledning for vurdering av påvirkning. Kilde; Statens vegvesen. Håndbok V712.

Påvirkning	Økologiske og landskaps-økologiske funksjonsområder for arter	Viktige naturtyper og geosteder	Verneområder
Sterkt forringet	Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner brytes. Blokkerer trekk/vandring hvor det ikke er alternativer.	Berører hele eller størstedelen (over 50 %). Berører mindre enn 50 % av areal, men den viktigste (mest verdifulle) delen ødelegges. Restareal mister sine økologiske kvaliteter og/eller funksjoner.	Påvirkning som forringer viktige økologiske funksjoner og er i strid med verneformålet.
Generelt: Varig forringelse av høy alvorlighetsgrad. Eventuelt med lang/svært lang restaureringstid (>25 år).			
Forringet	Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner reduseres. Svekker trekk/vandringsmulighet, eventuelt blokkerer trekk/vandringsmulighet der alternativer finnes.	Berører 20–50 % av lokaliteten, men liten forringelse av restareal. Ikke forringelse av viktigste del av lokalitet.	Mindre påvirkning som berører liten/ubetydelig del og ikke er i strid med verneformålet.
Generelt: Varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, eventuelt mer alvorlig miljøskade med middels restaureringstid (>10 år).			
Noe forringet	Splitter sammenhenger/reduserer funksjoner, men vesentlige funksjoner opprettholdes i stor grad. Mindre alvorlig svekking av trekk/vandringsmulighet og flere alternative trekk finnes.	Berører en mindre viktig del som samtidig utgjør mindre enn 20 % av lokaliteten. Liten forringelse av restareal.	Ubetydelig påvirkning. Ikke direkte arealinngrep.
Generelt: Varig forringelse av mindre alvorlig art, eventuelt mer alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1–10 år)			
Ubetydelig endring	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt		
Forbedret	Gjenoppretter eller skaper nye trekk/vandringsmuligheter mellom leveområder/biotoper (også vassdrag). Viktige biologiske funksjoner styrkes.	Bedrer tilstanden ved at eksisterende inngrep tilbakestøres til opprinnelig natur. Gjør en geotop tilgjengelig for forskning og undervisning	Bedrer tilstanden ved at eksisterende inngrep tilbakestøres til opprinnelig natur.

- ❖ *Verneplan for barskog – regionrapport for Nord-Norge.* NINA Norsk institutt for naturforskning. Utredning 60. 1994
- ❖ *Befaringsrapport i forbindelse med planer om etablering av reingjerde på strekningen Semska-Sørelva, nord på Saltfjellet.* NINA-Minirapport 296. 2010
- ❖ *Notat. Undersøkelser av effekter av gjerde langs jernbanelinja på Saltfjellet.* NINA. 2015
- ❖ *Naturtypekartlegging i verneområder på Saltfjellet 2010.* Torbjørn Høitomt. BioFokus-rapport 2011-8.
- ❖ *Konsekvensutredning av foreslåtte tiltak i Holmvassdalen naturreservat og omgivelser i Grane kommune.* AsplanViak. 2012-09-02
- ❖ *Dyrepåkjørsler på jernbanen i Norge 1991-2014.* NINA-rapport 1145. 2015
- ❖ *Handlingsplan for å redusere antall dyr påkjørt med tog 2018-2021.* Bane NOR SF. April 2018.
- ❖ *Miljøfaglig vurdering i forbindelse med etablering av sykkelsti mellom Lønsdal og Kjemåga i Saltdal kommune.* Ecofact rapport 206.
- ❖ *Konsekvensutredning av tema reindrift E6 Sørelva – Borkamo 2010177723.* Norconsult, Morten Selnes, 2014.
- ❖ *Notat. Befaringsrapport. Naturmangfold langs Nordlandsbanen ved Sefrivatn.* Norconsult, Morten Selnes 2019-09-11.

2.4.1 Kartlegging – befaring

Befaring med arbeidsmaskin ble gjennomført langs jernbanelinjen mellom Rognan til Lønsdal t/r den 9. september 2019. Lokfører på arbeidsmaskinen var meget godt kjent i området som jeger, friluftsutøver og bosatt i området. Han hadde også vært med på de fleste operasjoner med å ta ut påkjørte dyr i området. Med på befaringen var også Bane NORs medarbeider for påkjørselsstatistikk.

Disse kunne peke ut passasjer og dyretråkk over jernbanen. Dette ga et meget verdifullt grunnlagsmateriale for denne rapporten.

På grunnlag av befaringen, statistikk fra Bane NOR, egne observasjoner og reindriftskart fra NIBIO har Norconsult utarbeidet et kart som viser dyretrekk mot jernbanelinjen og der dyr krysser jernbanen eller oppholder seg på/ved sporet. Kartet vedlegges denne rapporten for å sikre bedre oppløselighet.

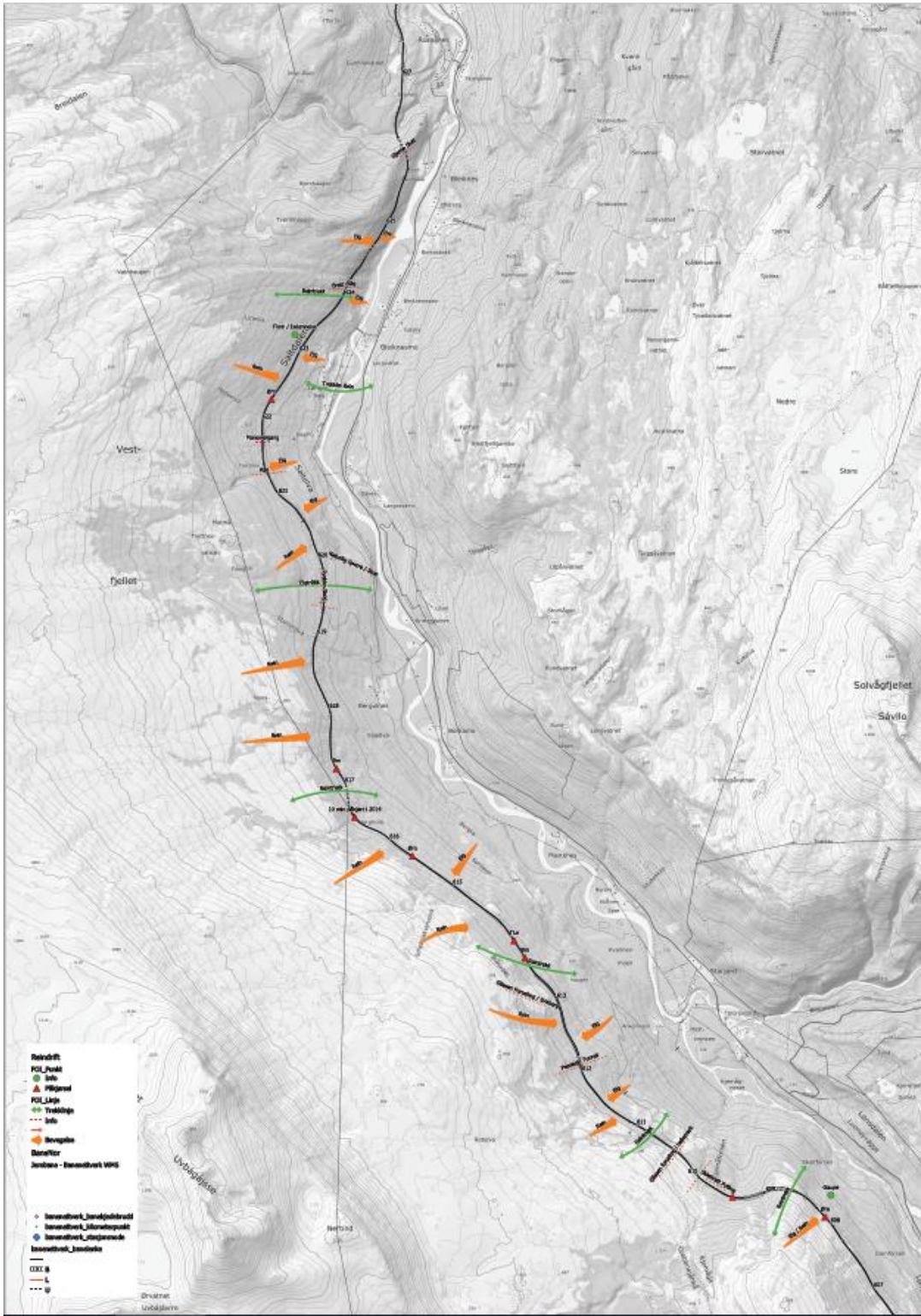
Figur 15. Glissen furuskog med innslag av åpent berg langs jernbanelinjen nord for Lønsdal stasjon. Typisk naturtype for dette området. Foto 09.09.19 Morten Selnes

Figur 16. Tunnel ved Varghola. Søndre tunnelåpning. Dette er et område der det har skjedd mange dyrepåkjørslar. Foto 09.09.19 M Selnes

Figur 17. Mot Russånes tunnel ved Bleiknes. Gjerdet vil bli avsluttet ved tunnelåpningen i bakgrunnen. Foto 09.09.19 M Selnes

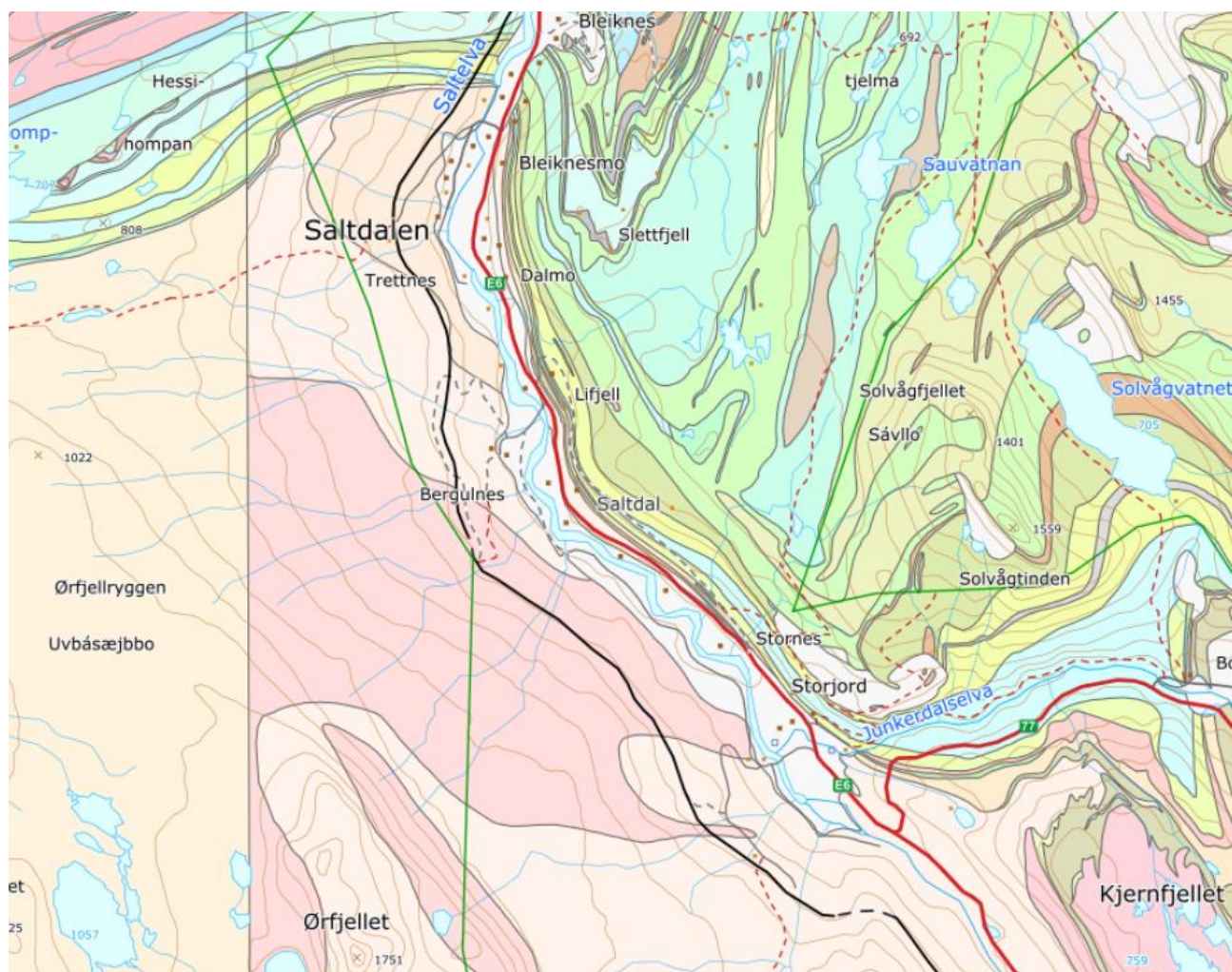
Figur 18 Kart over dyretråkk mv basert på foreliggende kunnskap. Kartet vedlegges denne rapporten for å sikre bedre oppløselighet. Norconsult 2019

3 Verdivurdering

3.1 Berggrunnsgeologi

Mellom Kjemåga stasjon og Trettnes går jernbanetraseen gjennom et område som er dominert av granittisk gneis (gul farge og lysbrun farge) og granitt (rosa farge). Dette er sure og tungt forvitrelige bergarter som gir et tynt, næringsfattig jordsmonn og derved grunnlag for en artsfattig vegetasjon.

Det er lite løsmasser i området. Området omkring Kjemåga stasjon er preget av store åpne bergflater med glissen furuskogsbesetning. Lenger ned i dalen mot Trettnes blir skogen mer sammenhengende, men er fortsatt preget av et næringsfattig grunnlag.

Figur 19. Berggrunnsgeologisk kart over området. Kilde NGU N50.

3.2 Naturtyper og vegetasjon

3.2.1 Vegetasjon og fauna i området

Vegetasjonen i området er vurdert av flere. Aune og Kjærem (1977) beskriver vegetasjonen omkring Kjemåvatnet slik:

Området kring Kjemåvatnet, som ligg i den øvste delen av bjørkeskogsbeltet, må karakteriserast som lågproduktivt. I dette fjellområdet er vegetasjonstypene fattige og svært ordinære. Vegetasjonen har difor låg verneverdi.

Ecofact² beskriver vegetasjonen slik:

Det ble ikke avgrenset noen verdifulle naturtyper i influensområdet.

Vegetasjonsutformingene i influensområdet er vanlige for regionen. I influensområdet er det hovedsakelig nordboreal bjørkeskog med blåbærskog- utforming som dominerer. Feltsjiktet domineres av trivielle lyngarter som blåbær, krekling, blokkebær sammen med smyle, gullris og noe røsslyng, fjelljamne, lusegras og finnskjegg. Dette er blant de vanligste artene i landsdelen. Disse utformingene fortsetter helt opp imot tregrensa.

Skogen er i stor grad glissen, men i bekkedalene er det utviklet tettere bjørkeskog med et moderat kontinuitetspreg. På noe friskere mark er det småbregneskog med fugletelg og hengeving. Ned mot dalbunnen er det furuskog som dominerer. Furuskogen strekker seg oppover dalsiden og ved Lønsdal og Kjemånasen vil traseen³ gå gjennom mindre områder med furuskog. Ellers så er det kun spredte furutrær i influensområdet.

I områder med skrinnere jordsmonn er det lite trær og vegetasjonen har mer fjellheipreg dominert av arter som krekling, røsslyng, blåbær og dvergbjørk. I influensområdet er det dannet noen mindre myrområder i forsøkninger i terrenget. Det er stort sett snakk om fattige fastmattemyrer dominert av torvull, bjønnskjegg og krekling.

Ecofact beskriver faunaen i området slik:

Det er gjort grundige registreringer av fuglefaunaen i forbindelse med denne utredningen. Av spurvefugler ble arter som rødstjert, måltrost, ringtrost, heipiplerke, gråsisik, løvsanger og blåstrupe registrert. Dette er arter som er vanlige i den boreale bjørkeskogen. Influensområdet utgjør en del av viktig leveområde for hønsefugl som storfugl, orrfugl og liryne som har området som leveområde hele året. Under befaringsene ble det registrert flere liryper, en tiur og noen spredte beitespor etter tiur og orrfugl i influensområdet.

Når det gjelder rovfugl er det ikke registrert hekkelokaliteter i nærheten av influensområdet, men en må anta at området brukes jevnlig som jaktområde for haukugle, kongeørn, jaktfalk og fjellvåk.

Skogen har liten verdi som beiteområde for elg og det ble kun observert noen få sportegn i form av elgtråkk i influensområdet.

Jerv og gaupe antas å bruke influensområdet sporadisk som jaktområde og til forflytning mellom dalen og det overliggende fjellområdene. Det er ikke kjent at influensområdet har spesiell verdi som

² Miljøfaglig vurdering i forbindelse med etablering av sykkelsti mellom Lønsdal og Kjemåga i Saltdal kommune. Ecofact rapport 206. 2012.

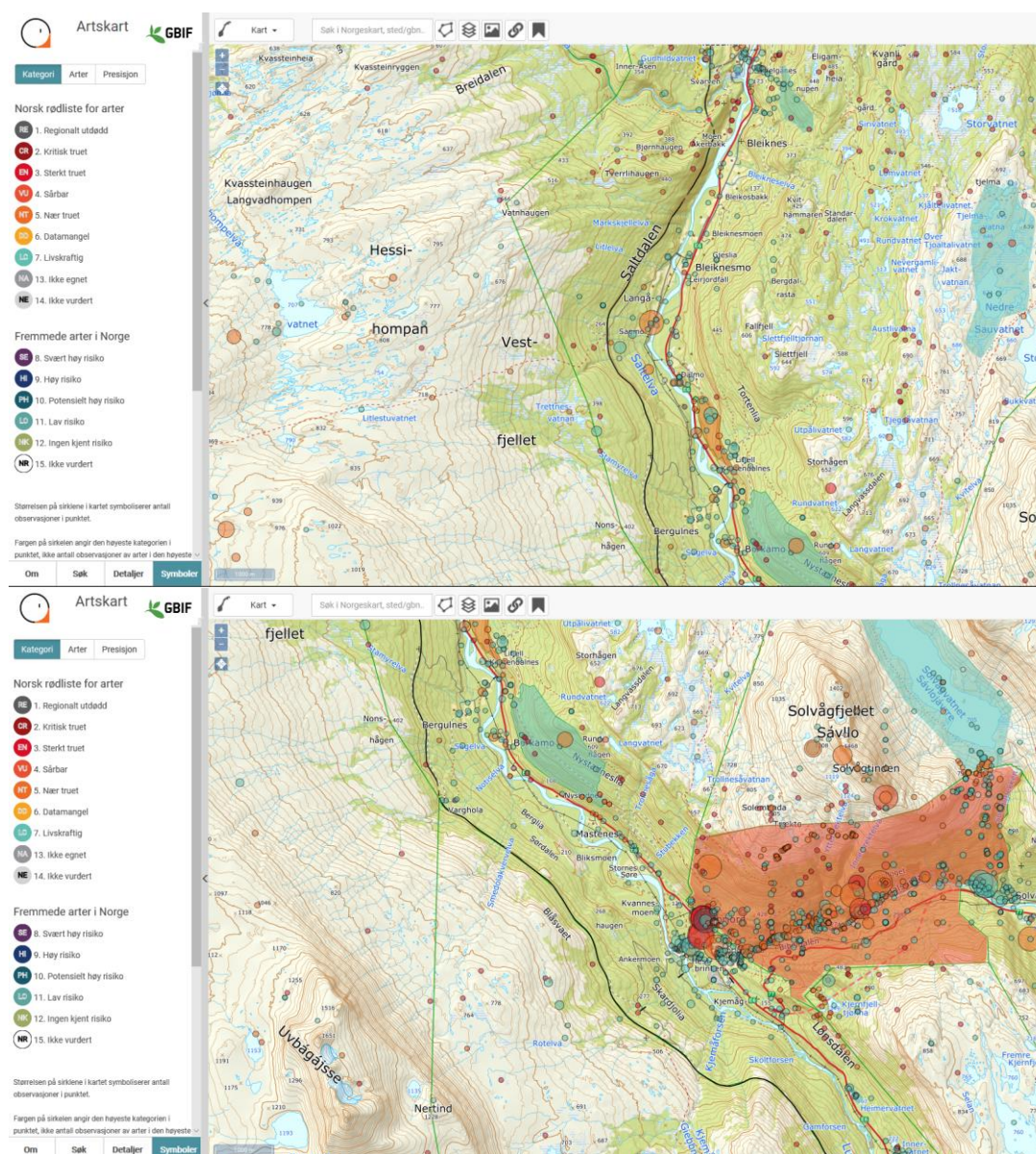
³ Sykkeltien

yngeområde for jerv og gaupe. Bjørn registreres sporadisk i Saltdalen og man kan anta at bjørn også bruker influensområdet sporadisk.

Vurderingene av vegetasjon og fauna er relevante for hele strekningen. Som vist i kap 3.1. er berggrunnsgeologien homogen i hele området – dette gir lite variasjon i forhold til hovedtrekkene i vegetasjon og fauna.

3.2.2 Artsdatabanken

Vi har gjennomgått Artsdatabanken for registrerte rødlistearter i området som kan berøres av tiltaket. Utsnitt av Artsdatabankens kartdatabase er gjengitt i figur 20. Vi har valgt å splitte kartet i to på grunn av lesbarheten.

Figur 20. Rødlistede arter registrert i området. Utsnitt av kart. Kilde; Artsdatabanken

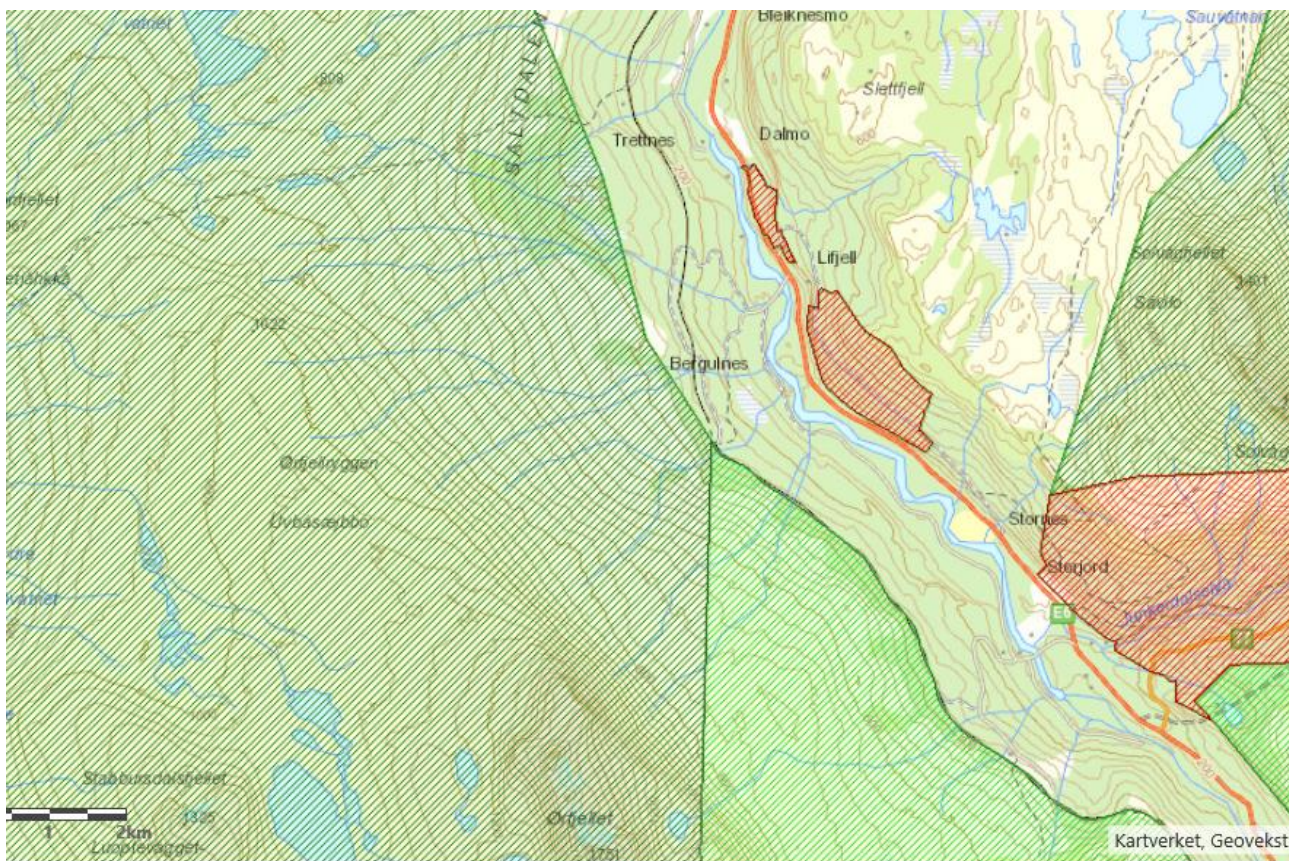
Vi ser av figur 20 at det er relativt sparsomt med registreringer langs jernbanetraseen. Dette har sammenheng med at dette i utgangspunktet er et artsfattig område. Områdene på østsiden av Saltdalen er betydelig mer artsrike på grunn av berggrunnsgeologien på østsiden gir grunnlag for en langt høyere biodiversitet på østsiden enn på vestsiden j,fr. figur 19.

Langs jernbanetraseen er det registrert følgende rødlistearter:

- ❖ Bekkeskiferlav ved Tretnes (NT). Forekomsten antas ikke å bli berørt av tiltaket.
- ❖ Furuplett (sopp) ved Bleiknes. (NT). Forekomsten vil ikke bli berørt av tiltaket.
- ❖ Gaupe (EN) er registrert flere steder langs traseen. En død gaupe er registrert like ved jernbanetraseen nord for Varghola tunnel. Vi antar at denne gaupa ble drept av tog under jakt på kadaver/kadaverrester.

3.3 Verneområder

I figur 21 viser vi en oversikt over områder som er vernet etter naturmangfoldloven kap V. Vi ser av figuren at Saltfjellet landskapsvernområde løper langs jernbanetraseen mellom Kjemånasen og ned mot Varghola. Lenger vest går landskapsvernområdet over i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Områder med rød skravur angir naturreservater.

Figur 21. Verneområder. Utsnitt av kart. Kilde: Miljødirektoratet – miljøbase.

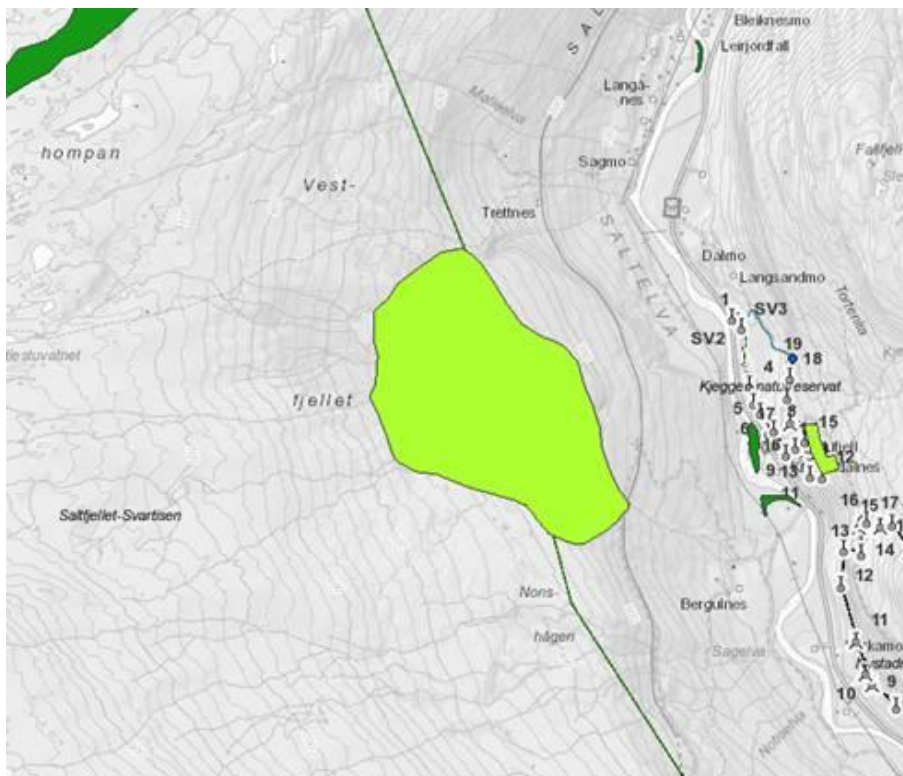
3.4 Spesielle forekomster

3.4.1 Nattmålhaugen

Vest for jernbanetraseen mellom Bergulnes og Trettnes er det kartlagt en gammel barskog - naturtype verdi C (lokal verdi). Denne barskogen ble kartlagt i forbindelse med «Verneplan for barskog. Regionrapport for Nord-Norge». NINA 1994. Lokaliteten er gitt navnet Nattmålhaugen (21)⁴ i denne rapporten. I rapporten skriver forfatteren bl.a.:

Nystadneslia (19) og Nattmålshaugen (21) er rene furuskoger med store ulikheter på grunn av berggrunn og eksposisjon. Begge ligger nært fjellet og har partier som er lite influert av skogbruk, men det er store floristiske forskjeller (...). Nattmålshaugen viser kjølig humide trekk og er langt fattigere.

Denne lokaliteten ble ikke vurdert i forbindelse med Naturtypekartleggingen i verneområder på Saltfjellet i 2010.

Figur 23. Avgrensning av område Nattmålhaugen. Kilde: Fylkesmannen i Nordland.

Lokaliteten ble ikke oppsøkt i sammenheng med denne rapporten, men ble vurdert fra befaringen langs linjen.

⁴ På kartet heter området Matmålhaugen.

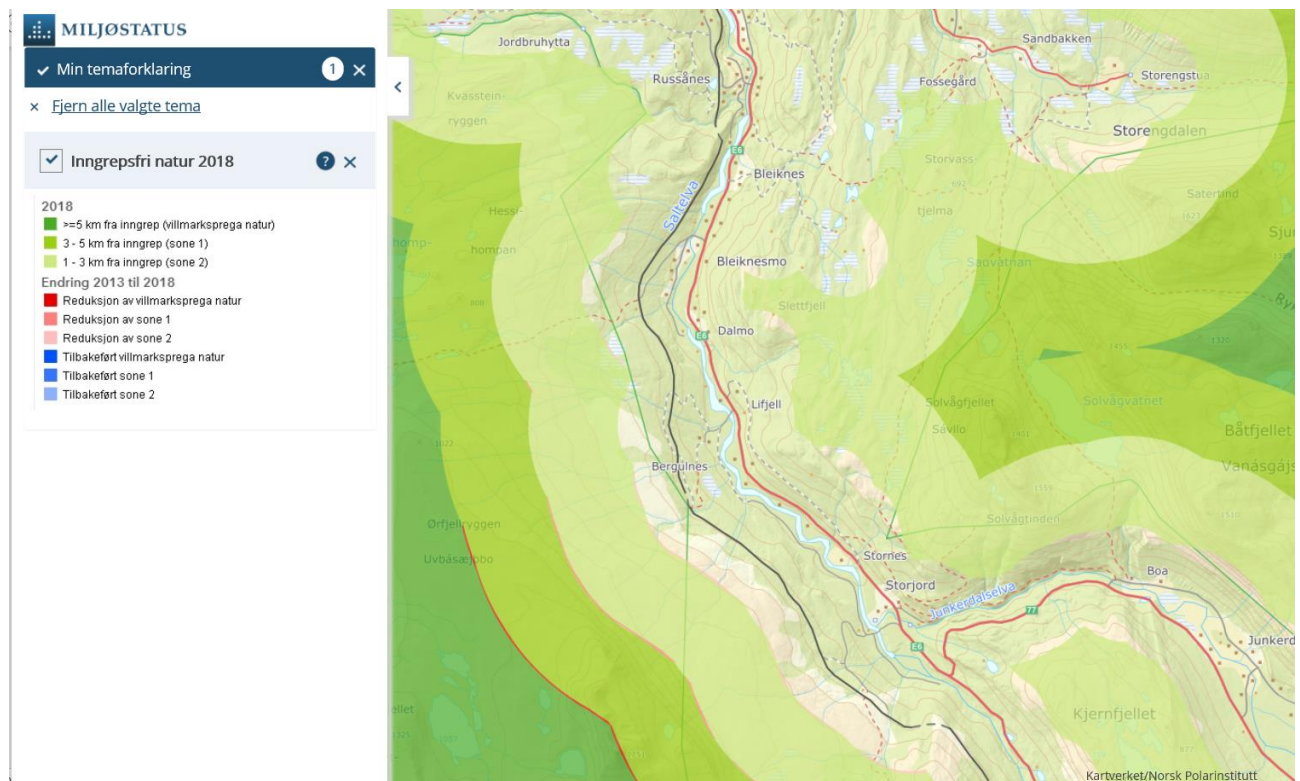
Figur 24. Bilde fra befaringen 09.09.2019. Bildet er tatt fra planovergangen ved NORB 619,3 – sett mot sør. Bildet er tatt omtrent der lokaliteten ved Nattmålhaugen tangerer jernbanetraseen.

På grunnlag av det som er beskrevet foran og egne erfaringer med området, vil vi anta at vi her har en skogutforming som ligger nær en Røsslyng – blokkebærfuruskog (A3 hos Fremstad 1977).

Tiltaket vil så vidt tangere denne lokaliteten (figur 24). Skogen er allerede tatt ut langs jernbanen, slik at tiltaket vil ha liten influens på denne lokaliteten.

3.5 Forholdet til INON

Vi har i figur 25 vist utsnitt av miljødirektoratets kart over INON-områder (inngrepsfri områder i Norge) pr 2018. Tiltaket – nytt viltgjerde langs jernbanen – vil bare i minimal grad påvirke omfanget av INON-områder. Dette fordi inngrepet i all hovedsak allerede er på plass.

Figur 25. Avgrensning av INON-områder. Kilde Miljødirektoratet.

3.6 Samlet verdivurdering

Vi viser her til kapittel 2.3.3. for metode for fastsetting av verdi.

Tiltaksområdet er i dag i stor grad preget av jernbanen med fyllinger, skjæringer og et ryddebelt av varierende bredde på hver side av jernbanen.

Tilgrensede områder er vurdert å ha liten/middels verdi for naturmangfold. Innenfor jernbanens område vurderes tiltaksområdet å ha liten verdi for biologisk mangfold.

Områder i/like ved vernede områder, skal gis en stor/svært stor verdi for biologisk mangfold, og i hht metodikken er det den naturkvaliteten med høyest verdi som skal være utslagsgivende for den totale verdivurderingen.

Tiltaksområdet tangerer et landskapsvernområde over hele strekningen, men det er sannsynlig at landskapsvernområdets grenser mot jernbanen vil bli justert.

Ut fra dette grunnlaget vurderer vi at tiltaksområdet vi ha en middels verdi for naturmangfold.

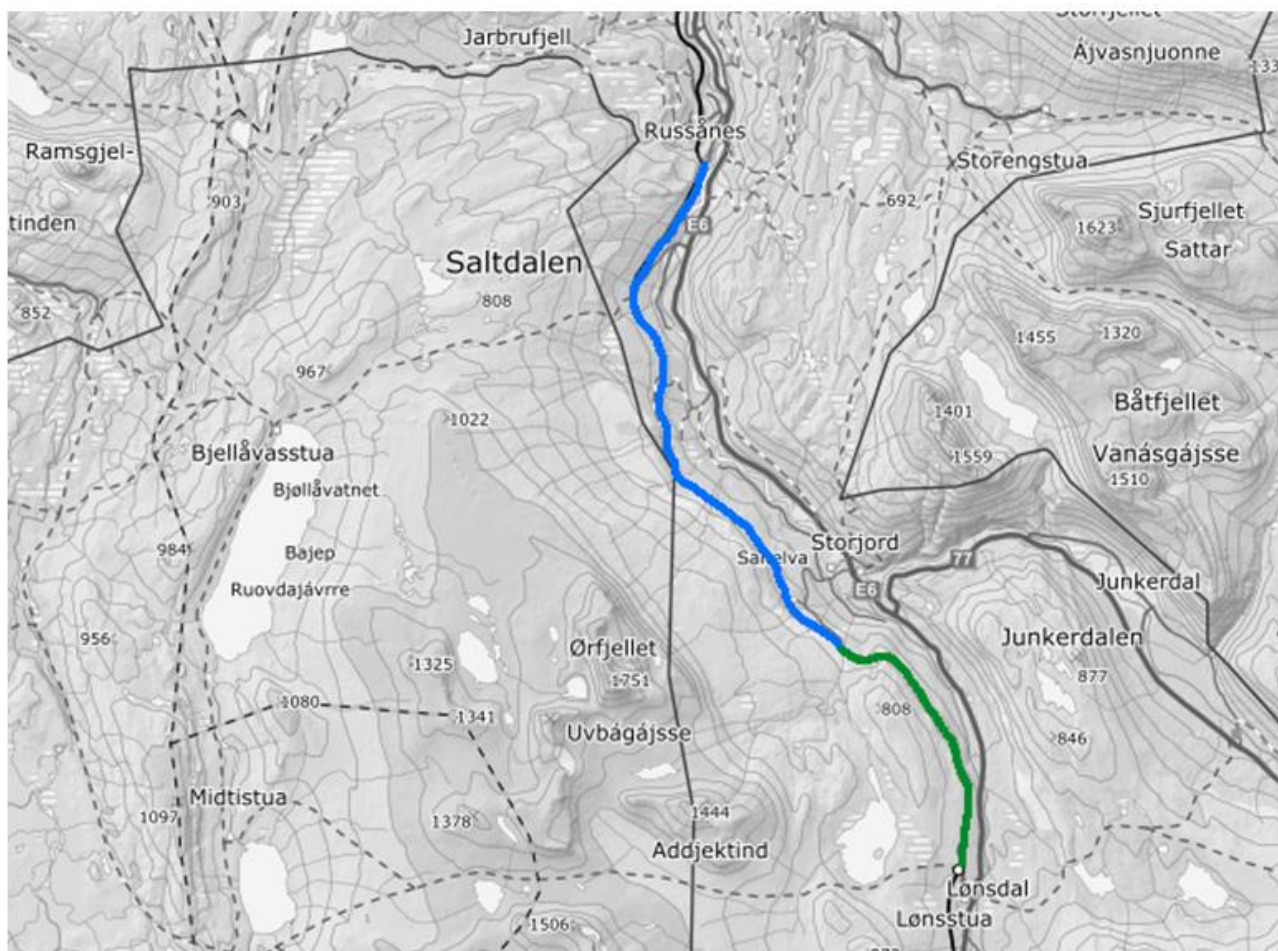

4 Påvirkning

4.1 Samlet vurdering i forhold til større inngrep i øvre Saltdal

Tiltaket – nytt vilt- og reingjerde mellom Kjemåga og fram til Russånes tunnel i Saltdal, bør ses i sammenheng med andre større naturinngrep i det samme område.

Tiltaket vil være en forlengelse av eksisterende vilt- og reingjerde mellom Kjemåga stasjon og Kjemånasen tunnel slik at vi her får et sammenhengende gjerde mellom Lønsdal stasjon og Russånes tunnel (fig 26). Det ble i 2011 satt opp et ca 4 km langt dobbeltsidig reingjerde mellom Semska stasjon og Sørrelva brøytastasjon lengre sør på Saltfjellet.

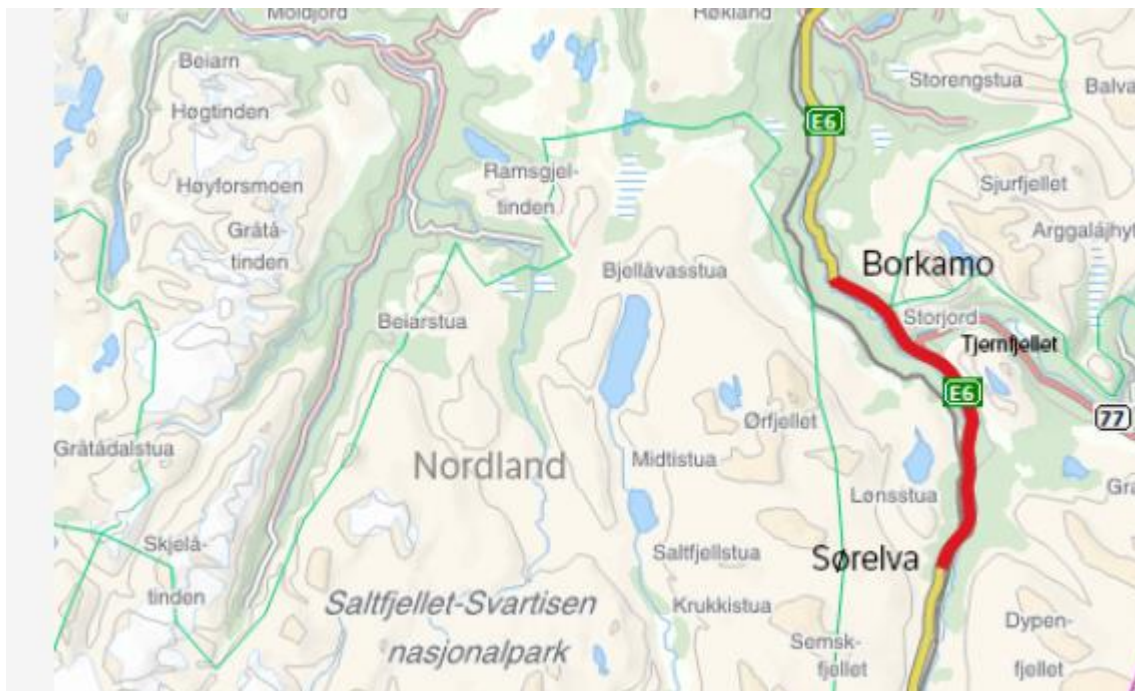

Figur 26. Vilt- og reingjerder på Saltfjellet. Grønn linje viser eksisterende gjerde mellom Lønsdal stasjon og Kjemånasen tunnel. Blå farge viser tiltaket som omtales i denne rapporten; Kjemåga – Russånes tunnel. I tillegg er det et eksisterende gjerde på strekningen Semska – Sørrelva som ikke framkommer på denne figuren. Kilde: Norconsult.

I 2019 ble prosjektet *Tunnel gjennom Kjernefjellet (Rv.77)* fullført. Dette innebærer at eksisterende mellomriksveg er blitt betydelig forbedret, og at det må forventes økt trafikk.

Statens Vegvesen (SVV) planlegger en utbedring av E6 på strekningen Borkamo – Sørrelva i Saltdal. Tunnelmasser fra Kjernfjellet er allerede lagt ut i deponier langs denne strekningen. Prosjektet omfatter en ca. 20 km lang strekning. I Nasjonal transportplan for 2018–2029, behandlet av Stortinget i juni 2017 – ligger prosjektet inne med oppstart tidligst 2024.

Dette prosjektet – sammen med Kjernfjellet-forbindelsen over til Sverige – vil endre trafikkbildet i området.

Figur 27. Ny E6 Borkamo-Sørrelva. Kilde Statens Vegvesen.

Vi vurderer den samlede belastning i området ut fra bestemmelsene i Naturmangfoldlovens §10.

4.2 Tiltakets påvirkning av vilt og tamrein

Tiltakets påvirkning av tamrein og reindriftsnæringen er behandlet i egen rapport.

4.2.1 Tiltakets påvirkning av elg og annet storvilt

Et gjerde langs jernbanen på denne strekningen vil ha en klart reduserende effekt på antall dyrepåkjørsler i området – spesielt i forhold til elg. Færre påkjørsler vil innebære at området blir mindre attraktivt for predatorer som gaupe, jerv, bjørn og ørn. Det er registrert 62 elg på denne strekningen i tidsperioden 2010-2019 (figur 11). I denne perioden er det i tillegg registrert påkjørsler av gaupe, ørn og tiur.

Ulempen for viltet ligger i at naturlige trekkveier vil bli sperret og endret. Veiet opp mot fordelen som ligger i å redusere antallet dyrepåkjørsler, vurderer vil påvirkningen av tiltaket i forhold til vilt som **forbedret / stor forbedring**.

4.2.2 Tiltakets påvirkning av fjellrype og lirype

Ryper er dårlige flygere, og flyr generelt lavt i terrenget. Når de blir skremt opp, vil de vinne høyde for deretter seile på stive vinger for å finne nytt skjul. I slike situasjoner er de sårbare for kollisjoner mot gjerder, telefonlinjer, kraftlinjer og andre hindre i utsatt høyde.

Ansatte i Bane NOR (j.fr. befaringen 9. september, kap 2.4.1.), har ikke registrert at rype kolliderer med gjerdet mellom Lønsdal stasjon og Kjemåga.

Norsk institutt for naturforskning NINA har i 2015 undersøkt effekter av gjerdet mellom Semska og Sørrelva på Saltfjellet⁵. NINA konkluderer slik:

Biologisk mangfold i området ble kun målt gjennom fugler. Det er relativt høyt mangfold av fugler i naturtypene og høyderegionene i området. Det ble imidlertid ikke funnet mange kolliderte fugler utenom lirype. Registrerte kollisjoner av lirype lå mellom 10-14, fra siste året. Dette er såpass høye tall at avbøtende tiltak bør vurderes.

For øvrig ble det ikke observert andre negative forhold på vegetasjon, eller tråkk av rein langs gjerdet. Sportegn av rødrev langs gjerdet skyldtes antakeligvis mest aktivitet på grunn av forekomst av døde ryper.

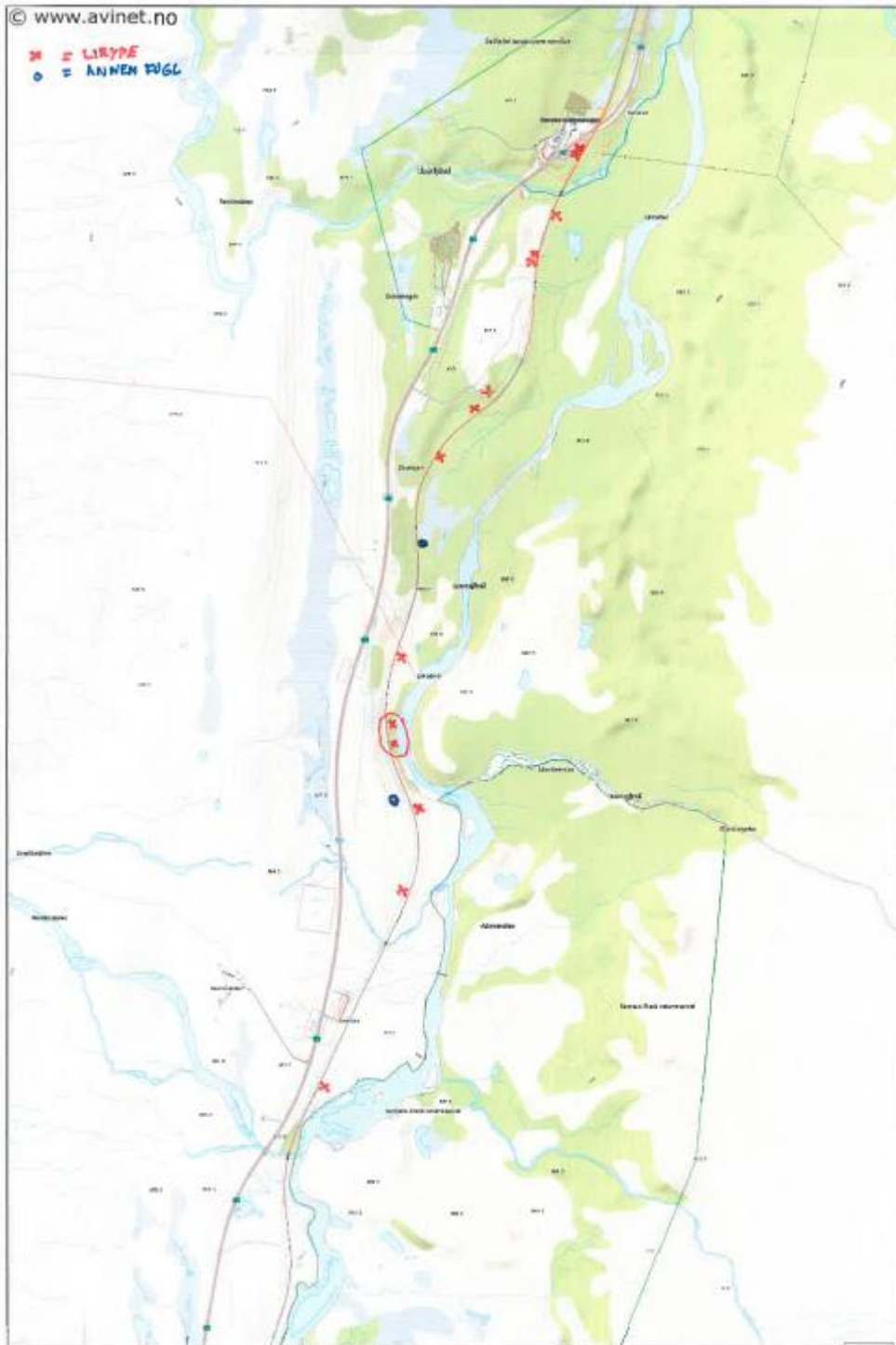
I figur 28 viser vi NINAs registreringer av døde fugl langs eksisterende gjerde mellom Semska og Sørrelva.

Det er vanskelig å direkte overføre situasjonen i fjellbjørkeskogen oppe på fjellet mellom Semska og Sørrelva, med situasjonen lenger nede i dalen. Vi må imidlertid regne med at det vil skje kollisjoner mellom gjerdet og hønsefugl (Lirype, Fjellrype, Storfugl og Orrfugl).

Det løper en nedlagt telefonlinje langs jernbanen på den aktuelle strekningen. Denne linjen er stedvis til nedfall. Hvor mye fugl som kolliderer med denne linjen, er usikkert. En sanering og fjerning av denne linjen vil redusere sannsynligheten for kollisjon med fugl i området.

Det er stor usikkerhet om i hvilken grad kollisjoner med gjerdet vil være et problem for fugl. Det er lite erfaring / forskning på kollisjoner mellom hønsefugl og rein- og viltgjerder. Vi vurderer at påvirkningen i forhold til viltfugl vil være **noe forringet**.

⁵ Norsk institutt for naturforskning NINA. Notat. Undersøkelse a effekter av gjerde langs jernbanelinja på Saltfjellet. 05.08.2015

Figur 28. Observasjoner av døde fugl ved eksisterende gjerde mellom Semska og Sørrelva. Kilde NINA 2015.

4.3 Samlet vurdering av tiltakets påvirkning sett i forhold til fagtema naturmangfold

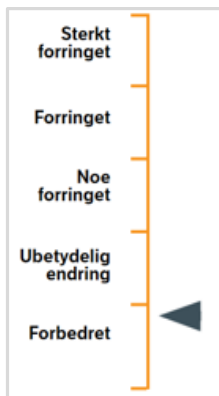
Vi vurderer at tiltakets påvirkning av vegetasjon vil være minimal / ubetydelig endring.

Dersom landskapsvernområdets yttergrense mot jernbanelinjen endres, vil tiltakets påvirkning av verneområdet være minimal / ubetydelig endring.

Tiltakets påvirkning overfor elg og annet storvilt vurderes som forbedret / stor forbedring

Tiltakets påvirkning overfor hønsfugl (rype, skogsfugl) vurderes som noe forringet.

I sum vurderer vi tiltakets påvirkning sett i forhold til fagtema naturmangfold som forbedret / ubetydelig endring.

5 Konsekvens

Vi viser til kapittel 2.3.5.

Konsekvens er en funksjon av områdets verdi og tiltakets påvirkning.

Ut fra områdets verdi (middels) og tiltakets påvirkning (forbedret / ubetydelig endring), er tiltakets konsekvens for fagområde naturmangfold **ubetydelig skade / miljøgevinst for området (0/+)**.

5.1 Avbøtende tiltak – skogsfugl.

Det er påvist at relativt høye gjerder mv fører til kollisjonsskader på hønsefugl – spesielt lirype. (kap 4.2.2.). Det er lite kunnskap om hvilken påvirkning slike gjerder vil ha på fugl generelt – og spesielt i Nordland der slike gjerder er av relativt ny dato.

Det er forsøkt å merke gjerder med bevegelige metallplater for å forhindre fuglekollisjoner. Effekten av dette er usikker.

Det anbefales som et avbøtende tiltak at det igangsettes et forsknings- og utredningsprogram som skal kartlegge omfanget av kollisjoner mellom fugl og slike gjerder, og som kan foreslå eventuelle tiltak for å redusere kollisjonsfaren.

Det anbefales som et avbøtende tiltak at eksisterende, nedlagte telefonlinje langs denne strekningen tas ned og fjernes. Dette vil eliminere et hinder og derved redusere kollisjonsfaren med fugl.

Bane NOR

► **Konsekvensutredning reindrift**

Rein- og viltgjerde langs jernbanen i Saltdal

Oppdragsnr.: 5183475 Dokumentnr.: 1 Versjon: 1 Dato: 2019-10-23

Konsekvensutredning reindrift

Rein- og viltgjerde langs jernbanen i Saltdal
Oppdragsnr.: 5183475 Dokumentnr.: 1 Versjon: 1

Oppdragsgiver: Bane NOR
Oppdragsgivers kontaktperson: Ronny Georg Stene
Rådgiver: Norconsult AS, Konrad Klausens vei 8, NO-8003 Bodø
Oppdragsleder: Truls Bardal
Fagansvarlig: Magne Haukås
Andre nøkkelpersoner: Morten Selnes
Forside foto: Gjerdetrasé langs jernbanen i Saltdal (Fotograf Magne Haukås)

1	2019-10-23	Konsekvensutredning reindrift	MagHau	MoSel	MagHau
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

► Sammen drag

Bane NOR planlegger å oppføre rein- og viltgjerde langs jernbanelinjen i Saltdal kommune. Gjerdet føres opp som et tiltak mot påkjørsel av tamrein og elg på jernbanestrekningen Kjemåga-Russånes. Strekingen har over år utmerket seg som en problemstrekning hvor tamrein og elg ofte blir påkjørt. De siste ti årene har 64 elg og 399 tamrein blitt påkjørt på strekingen. De store påkjørselstallene vitner om at dette er en stor utfordring for reindriftnæringa, jernbanen og viltforvaltninga i kommunen.

Tiltaksområdet er i kommuneplanens arealdel avsatt til LNF1-formål. Da tiltaket ikke er å regne som et ledd i stedbunden næring, må det søkes om dispensasjon. Hensynet bak bestemmelsen er å skjerme områder avsatt til Landbruks- Natur- Friluft- og Reindriftsområder for utbyggingsaktivitet. Dette hensynet mener Bane NOR ikke blir vesentlig tilsidesatt, da oppsetting av rein- og viltgjerde blant annet er et ledd i å legge bedre til rette for reindriftnæringa.

I 2017 publiserte Norsk institutt for naturforskning (NINA) på oppdrag fra Bane NOR rapporten: *Tamreinpåkjørsler på Nordlandsbanen – utfordringer og tiltak i Nord-Trøndelag og Nordland* (NINA 2017). Rapporten konkluderer med at av tre alternative løsninger for å redusere påkjørsler (1. redusere bestanden av rein, 2. saktekjøring i områder med rein, 3. skjerme rein og annet vilt fra jernbanen), så er etablering av gjerder for å skjerme rein og annet vilt fra jernbanen den mest effektive løsningen.

Det ble satt opp dobbeltsidig gjerde mellom Lønsdal og Kjemåga i 2017. Det viser seg at også etter at gjerdet er satt opp, har det vært påkjørsler av rein på denne strekingen. I perioden desember 2017 – september 2019 ble det påkjørt 15 rein på denne strekingen. Dette skyldes at det er flere åpninger i gjerdet. Gjerdet mellom Lønsdal og Kjemåga bør gjennomgås på nytt for å vurdere hvordan man kan tette igjen åpninger der reinen i dag kommer seg inn.

Området hvor det nå søkes dispensasjon for oppføring av rein- og viltgjerde (Kjemåga-Russånes) har *stor verdi* for reindrifta. Blant annet brukes området til vinterbeiter som er distriktets minimumsfaktor. Det er også flytt- og trekkleier i området. Oppsetting av rein- og viltgjerde som omsøkt vurderes å medføre *betydelig forbedring* for reindriftsinteressene i området.

Rein- og viltgjerder langs jernbanen og reduserte påkjørsler av rein vil medføre en rekke positive konsekvenser for Saltfjellet reinbeitedistrikt. Tiltaket vil gi bedre og tryggere tilgang på vinterbeiter i området. Det vil bidra til å redusere distriktets arbeid- og ressursbruk i forbindelse både med forebyggende arbeid og med påkjørsler av rein. Tiltaket vil også gi reinen mer beitero som er særlig viktig når reinen er på vinterbeiter og tærer på oppsparte proteinreserver. Reduserte påkjørsler vil påvirke reindrifta positivt i form av bedre forutsigbarhet i avsarbeidet og opparbeiding av flokkstruktur. Sist, men ikke minst vil tiltaket bidra positivt til redusert psykisk stress for reindriftsutøverne og deres familier.

Tiltak som reduserer antall påkjørsler av rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt og som bidrar til en enklere arbeidshverdag for reindriftsutøverne, gjør at den samlede belastningen i distriktet reduseres noe. Tiltaket vurderes derfor å være positivt også for den samlede belastningen i distriktet.

Reduserte påkjørsler vil selvsagt også medføre stor forbedring av reinens dyrevelferd.

Saltfjellet reinbeitedistrikt er positiv til tiltaket og fremhever at det vil ha flere store positive effekter for reindrifta. Reinbeitedistriktet påpeker imidlertid at gjerdetraséen sannsynligvis burde vært noe lengre for å unngå at påkjørslene forskyves til området ved Gunhildvatnet. Det er også Norconsults anbefaling at en forlenging av rein- og viltgjerdet til tunnelen like nord for Gungildvatnet bør vurderes nærmere.

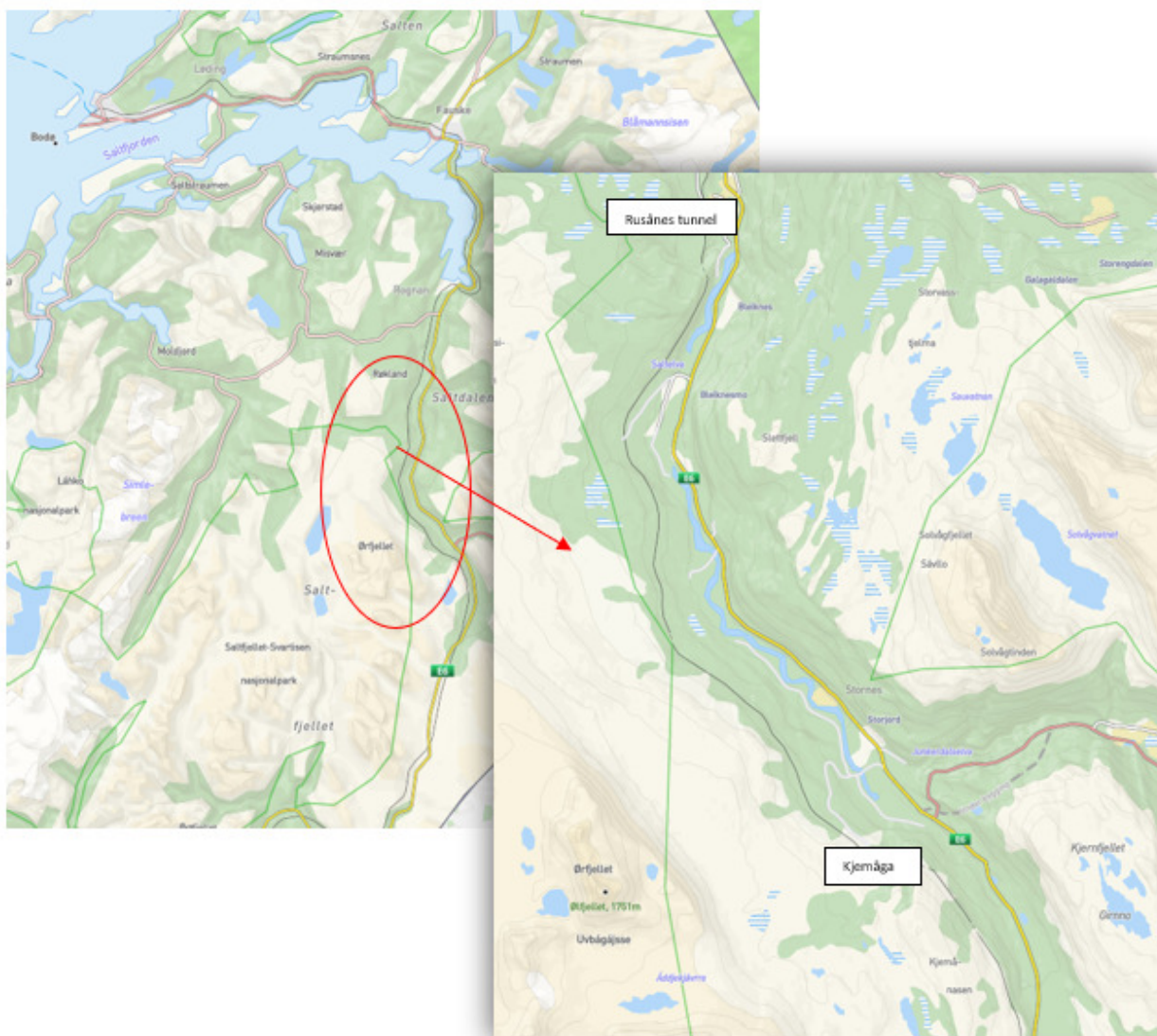
Innhold

1	Innledning	5
1.1	Om dispensasjonssøknaden	6
1.2	Bakgrunn for dispensasjonssøknaden	6
2	Tiltaksbeskrivelse	7
2.1	Tiltaket	7
2.2	Alternativer	7
2.3	Avgrensing av influensområde	7
3	Om reinpåkjørslar på Nordlandsbanen	8
3.1	Påkjørslar av rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt	10
3.2	Erfaringer fra eksisterende gjerde mellom Lønsdal og Kjemåga	12
4	Reindrift som viktig samisk kulturbærer	15
4.1	Om tradisjonell praktisk samisk reindriftskompetanse	15
4.2	Rettsgrunnlag – samisk reindrift	15
5	Innspill fra Saltfjellet reinbeitedistrikt	17
5.1	Vurdering av Saltfjellet reinbeitedistrikts innspill	17
6	Metode	18
6.1	Metodikk	18
6.2	Datagrunnlag	18
6.2.1	<i>Om reindriftras arealbrukskart</i>	18
6.3	Verdisetting	19
6.4	Påvirkning	19
6.5	Konsekvens	20
7	Om Saltfjellet reinbeitedistrikt	22
7.1	Nøkkeltall	23
7.2	Beite- og driftsforhold	23
7.2.1	<i>Utfordringer - inngrepssituasjon og andre særlige forhold</i>	26
8	Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens	27
8.1	Verdivurdering	28
8.2	Vurdering av påvirkning	30
8.3	Vurdering av konsekvens	30
8.4	Tiltakets påvirkning på samlede konsekvenser i reinbeitedistriktet	31
9	Møter og befaringer	32
10	Referanser	33

1 Innledning

Bane NOR planlegger å oppføre rein- og viltgjerde langs jernbanelinjen i Saltdal kommune. Gjerdet føres opp som et tiltak mot påkjørsel av tamrein og elg på jernbanestrekningen Kjemåga-Russånes. Strekningen har over år utmerket seg som en problemstrekning hvor tamrein og elg ofte blir påkjørt. De siste ti årene har 64 elg og 399 tamrein blitt påkjørt på strekningen. De store påkjørselstallene vitner om at dette er en stor utfordring for reindriftsnæringa, jernbanen og viltforvaltninga i kommunen.

Som et ledd i Bane NORs tiltaksplan mot dyrepåkjørsler er strekningen løftet frem som en strekning hvor gjerdebygging er prioritert. Det er nå bevilget midler til å oppføre dobbeltsidig gjerde fra Nordlandsbanen km 610 (Kjemåga) til km 625,9 (Russånes) i sommersesongene 2020 og 2021. Gjerdet blir en forlengelse av eksisterende tosidig rein- og viltgjerde fra Lønsdal stasjon (km 603) til Kjemåga (km 610).

Figur 1 Situasjonsskart start- og endepunkt for planlagt viltgjerde

1.1 Om dispensasjonssøknaden

Tiltaksområdet er i kommuneplanens arealdel avsatt til LNF1-formål. Kommuneplanens arealdel har følgende bestemmelser knyttet til formålet:

LNF sone 1 er områder der det bare er tillatt med tiltak som har tilknytning til stedbunden næring. I disse områdene skal det være en streng holdning til plan- og dispensasjonspraksisen.

Da tiltaket ikke er å regne som et ledd i stedbunden næring, må det søkes om dispensasjon. Plan- og bygningsloven §19-2 andre ledd sier blant annet følgende:

Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. Det kan ikke dispenseres fra saksbehandlingsregler.

Hensynet bak bestemmelsen er å skjerme områder avsatt til Landbruks- Natur- Friluft- og Reindriftsområder for utbyggingsaktivitet. Dette hensynet mener Bane NOR ikke blir vesentlig tilsidesatt, da oppsetting av rein- og viltgjerdet blant annet er et ledd i å legge bedre til rette for reindriftsnæringa. Selv om gjerdet ikke er naturlig i et naturområde, er tilstedeværelsen av jernbanen i dette området et faktum.

1.2 Bakgrunn for dispensasjonssøknaden

Da det har vist seg å være utfordrende å holde reinen unna jernbanesporet, er det ønskelig å få ført opp gjerde for å få ned antall påkjørsler av rein og elg. Påkjørsel av tamrein og elg fører til store økonomiske tap for reindriftsutøverne, Bane NOR, viltnemda og for togselskapene. Viltpåkjørsler er også en psykisk belastning for reindrifta, banepersonell og viltnemda. Ved påkjørsel av rein og elg er det et press på banepersonell for å få ryddet sporet så raskt som mulig for å forhindre at rovdyr og fugler spiser av kadavrene for så å bli påkjørt av toget. Å jobbe under tidspress kan være utfordrende helsemessig for både banepersonell, viltneemd og reindriftsutøvere. Viltnemda i Saltdal kommune har også gitt tilbakemelding på at alle midlene i viltfondet går til avliving og ettersøk ved påkjørsel av elg på bane og vei. Viltfondet skal også brukes til forebygging, men hyppigheten av påkjørsler gjør at det ikke er midler til dette.

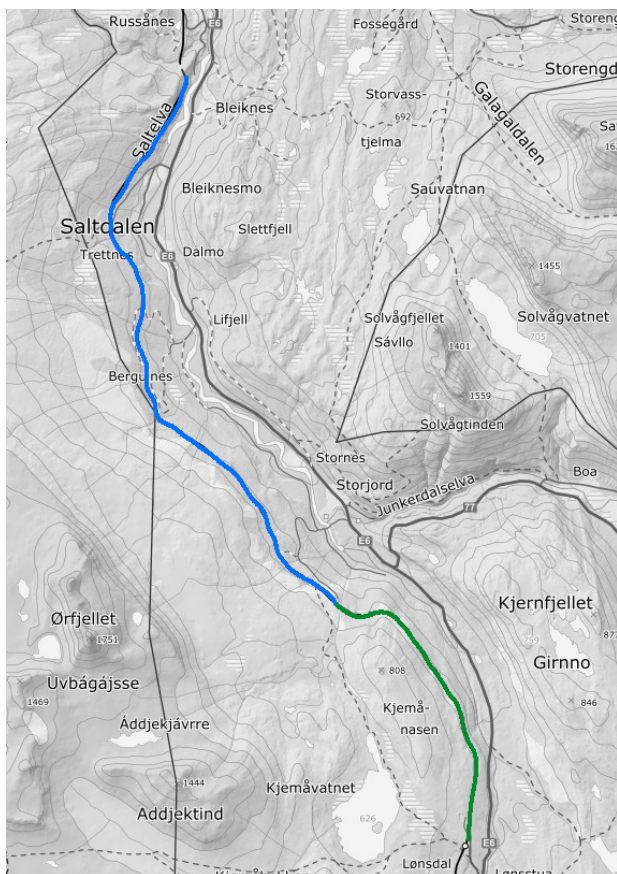

Figur 2 Bilde av eksisterende viltgjerde fra Lønsdal til Kjemåga (Foto: Bane NOR)

2 Tiltaksbeskrivelse

Nordlandsbanen mellom km 610 (Kjemåga) og km 625,9 (Russånes) er en strekning av Nordlandsbanen som befinner seg omtrent midt i Saltdal kommune. Strekingen ligger på mellom 390 moh. (Kjemåga) og 135 moh. (Russånes). Det vil si at jernbanen her ligger midt i vestre dalside av Saltdalen. Saltdalselva ligger på samme strekning på mellom 105 moh. og 45 moh. Det er ingen viltgjerder på strekingen pr i dag. På deler av strekingen er det et utmarksgjerde for sau vest for jernbanen.

2.1 Tiltaket

Gjerdet skal settes opp på begge sider av sporet på strekingen mellom Kjemåga (km 610) og tunnel ved Russånes (km 625,9). Det vil som regel bli satt opp gjerde fra tunnelpåhugg til tunnelpåhugg. Der det er høy og bratt skjæring og hvor elg og rein ikke kan komme ned selv på vinterstid, vil gjerdet gå til skjæring. Over tunneltak vil det ikke bli gjerde da tunnelltakene vil fungere som overgang og trekklei for rein og vilt.

Gjerdene vil bestå av stålstooper med ca. 2,5 m avstand. Gjerdene vil være 2,5 m høy. Det vil være tettere maskevidde på netting nederst, og noe større maskevidde øverst. Mellom nederste del av gjerdet og bakken, vil det være åpning for småvilt på 10-20 cm.

Figur 3 Kartet viser omsøkt gjerdetrasé mellom Kjemåga og Russånes (blå linje) og eksisterende trasé mellom Lønsdal og Kjemåga (grønn linje).

2.2 Alternativer

Forebyggende arbeid (flytting av rein, saktekjøring mm) for å unngå påkjørsler har vært forsøkt i en årrekke. På tross av betydelig innsats for å hindre påkjørsler, blir mange rein og elg påkjørt på denne strekingen hvert år. Oppføring av rein- og viltgjerde er den mest effektive metoden for å hindre påkjørsler.

2.3 Avgrensning av influensområde

Påkjørsler av rein medfører i dag konsekvenser langt ut over tiltaksområdet. Forebyggende tiltak som å unngå beiting nær jernbanesporet og flytting av rein med helikopter bort fra jernbanen foregår i dag i et område mer enn 1 km fra strekingen på begge sider. Det er relevant å la dette området inngå i influensområdet siden en av intensjonene bak rein- og viltgjerde langs jernbanen er å slippe forebyggende tiltak i form av å fjerne rein fra nærområdet til jernbanesporet.

3 Om reinpåkjørslar på Nordlandsbanen

I 2017 publiserte Norsk institutt for naturforskning (NINA) på oppdrag fra Bane NOR rapporten: *Tamreinpåkjørslar på Nordlandsbanen – Utfordringer og tiltak i Nord-Trøndelag og Nordland* (NINA, 2017). Dette er både den ferskeste og mest omfattende forskningen som er gjennomført av forskning på Nordlandsbanen og reinpåkjørslar.

I forbindelse med rapporten ble det gjennomført en litteraturstudie på temaet dyrepåkjørslar. Det viktigste funnet fra denne studien er at man kan forvente økende antall påkjørslar av tamrein med økende bestandstetthet og snømengder i områder hvor jernbanen passerer gjennom vinterbeiter. Dette gjelder ikke nødvendigvis der jernbanen passerer andre sesongbeiter.

Antall påkjørslar av tamrein på Nordlandsbanen har ifølge rapporten vært økende. På 1990-tallet ble det gjennomsnittlig påkjørt 198 rein pr år, mens antallet var 380 i snitt pr år i perioden 2010-2015. De fleste påkjørslene skjer i perioden november til januar og delvis i februar og mars. Det er få påkjørslar om sommeren.

Rapportens analyser av påkjørt rein på Nordlandsbanen bekreftet fram fra andre studier med at sannsynligheten for å kjøre på rein, er relatert til tetthet av rein og snødybde. Effekten av tamreintetthet var imidlertid statistisk usikker og varierte mellom ulike reinbeitedistrikt. Dette henger trolig sammen med at det er mer relevant hvor mye rein det er i umiddelbar nærhet til jernbanen fremfor hvor mye rein det er i reinbeitedistriktet.

Sammenhengen mellom snødybder og påkjørslar av rein var heller ikke entydig. Effekten varierte mellom distrikt, og ulykker økte i en del reinbeitedistrikt i takt med økende snødybder. Dette henger sannsynligvis sammen med at reinen trekker ned i lavlandet når det er mye snø i fjellet (eller ved låste beiter ved nedising). I distrikt der jernbanen ligger i lavlandet kan dette dermed medføre flere påkjørslar. For andre distrikt kan høye snødybder innebære at reieneierne flytter reinflokken til andre beiteområder – for eksempel til kystvinterbeiter hvor det ikke er jernbane. I disse tilfellene vil høye snødybder medføre færre påkjørslar fordi reinen flyttes unna områder med jernbane.

Rapporten har også sett på effekten av eksisterende reingjerder i Holmvassdalen og på Saltfjellet. Oppsummert vurderer rapporten at gjerdene har fungert etter hensikten der de er satt opp, og har hindret påkjørslar lokalt. Men gjerdene har ikke hatt en effekt på de samlede tapene i de reinbeitedistriktene gjerdene er satt opp. Dette kan både skyldes at det er for få år med data for å statistisk kunne si noe om effekten, eller det kan skyldes at gjerdene var satt opp over en for kort strekning. Gjeldende litteratur på området viser at gjerdar på under 5 km har varierende eller manglende effekt.

Distrikter som har vinterbeiter som overlapper med Nordlandsbanen, har særlig mange påkjørslar. Dette gjelder i høyeste grad også Saltfjellet reinbeitedistrikt. Saltfjellet reinbeitedistrikt har over to ganger så mange påkjørte rein som distriktet med nest flest påkjørslar, og har også det største relative tapet (3,2 % av reinflokken i 2015).

Reindriften har i tillegg til tap av rein også andre kostnader i forbindelse med denne problematikken. Økt risiko for påkjørslar fører til kostnader og tapte inntekter. Mer intensiv gjeting og bortdriving av rein nær jernbanen er arbeids- og ressurskrevende. I tillegg medfører fare for påkjørslar at beiteene nær jernbanen ikke kan utnyttes optimalt. Dette kan være næringsrike og gode beiter som ikke kan benyttes, eller som utnyttes i liten grad. Når reinen holdes borte fra jernbanen fører dette enkelte steder til at beiteene blir ekstra gode og attraktive, noe som igjen gjør det ekstra vanskelig og ressurskrevende å holde reinen unna.

Tap av beiter sammen med arealfragmentering er en av de største truslene for samisk reindrift (Sametinget 2016, Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2009). Redusert bruk (eller fravær av bruk) av beiteene

inntil jernbanen må legges til det samlede tapet av beiteareal som reindriften påføres i form av hyttefelt, kraftutbygginger, mineralutvinning, nydyrking i landbruket, scooterløyper, friluftslivsaktiviteter mm.

Nordlandsbanen krysser tvers gjennom mange reinbeitedistrikt, og reindriften er avhengig av å flytte rein over jernbanen mellom sesongbeiter. Reinen har også behov for naturlige trekkruiter for å kunne trekke mellom beiter som til enhver tid er tilgjengelige. Også innad i samme årstidsbeite er det variasjoner i plantesammensetning og andre naturforhold som gjør at reinen må kunne trekke mellom ulike beiteområder. Snøsmelting og insekter er for eksempel avgjørende faktorer for hvor reinen til enhver tid beiter på sommerbeitene. Raske endringer i form av rovviltangrep eller endret værforhold som store snøfall eller frost, gjør at flytt- og trekkleier må være tilgjengelige til enhver tid. Kryssing av jernbanen enten under flytting av rein eller ved at reinen trekker selv, utgjør en risiko for påkjørsler og tap. Ved flytting over jernbanen krever det også ekstra planlegging og koordinering mellom reindriften og Bane NOR.

NINAs rapport påpeker også at reinpåkjørslar er et problem for det samiske samfunnet, og ikke bare for de berørte reineierne. Reindriften er viktig for samisk kultur og samfunnslev, og bidrar til å bevare samisk språk, verdier og tradisjoner. Næringen bidrar også til at tradisjonell kunnskap holdes i hevd, videreutvikles og videreføres. Dette innebærer blant annet kunnskap om tradisjonelle driftsmønstre og organisering, samt ivaretagelse av reindriftenes kulturlandskap og kulturminner (Sametinget 2016).

Det er kostbart å etablere og vedlikeholde viltgjerder, men reduserte påkjørsler medfører også betydelige samfunnsøkonomiske besparelser. I tillegg til den store dyrevelferdsmessige gevinsten i form av færre

drepte rein og elg, kan følgende samfunnsøkonomiske besparelser nevnes:

- Færre togforsinkelser
- Reduserte utgifter til reparasjoner av togsett
- Reduserte kostnader til erstatning for drepte rein
- Reduserte utgifter til forebyggende tiltak
- Redusert stress og utrivelige arbeidsforhold for både reindriften og jernbanepersonell

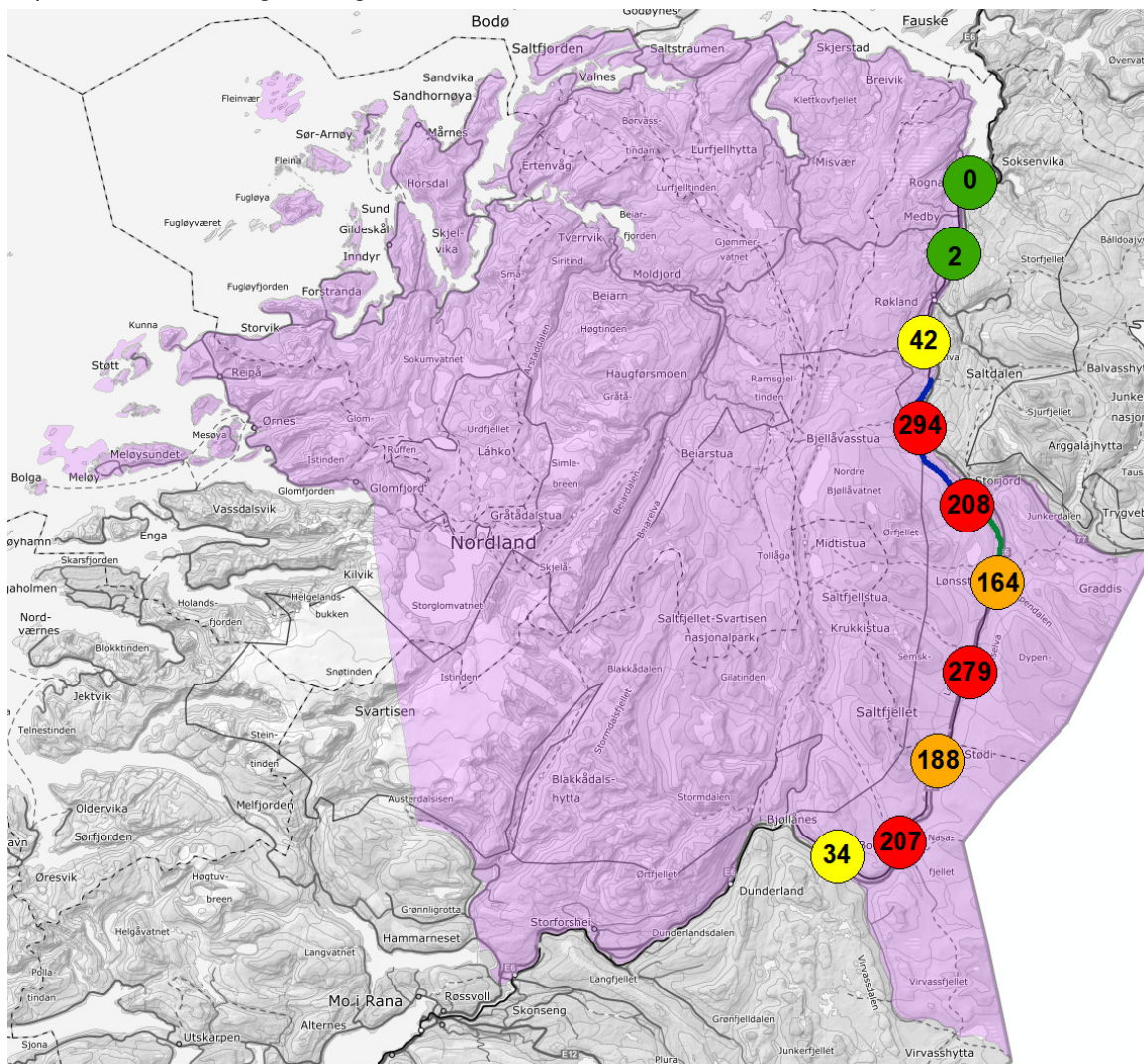

Figur 4 Påkjørt rein på Saltfjellet (Foto: Per Guttorm Kuhmunen)

Rapporten til NINA konkluderer med at av tre alternative løsninger for å redusere påkjørsler (1. redusere bestanden av rein, 2. saktekjøring i områder med rein, 3. skjerme rein og annet vilt fra jernbanen), så er etablering av gjerder for å skjerme rein og annet vilt fra jernbanen den mest effektive løsningen. Andre løsninger er enten lite effektive, påfører reindriften alle kostnader (bestandsreduksjon), eller medfører vesentlig redusert fart og dårligere regularitet for togoperatørene.

3.1 Påkjørsler av rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt

Bane NOR sin statistikk over antall påkjørte rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt for årene september 2009 til september 2019 fremgår av figur 5-7.

Figur 5 Kartet viser reinpåkjørsler i Saltfjellet reinbeitedistrikt i perioden 1. september 2009 til 31. august 2019. Tallene indikerer hvor mange rein som er påkjørt i perioden på de ulike delstrekningene (pr 10 km).

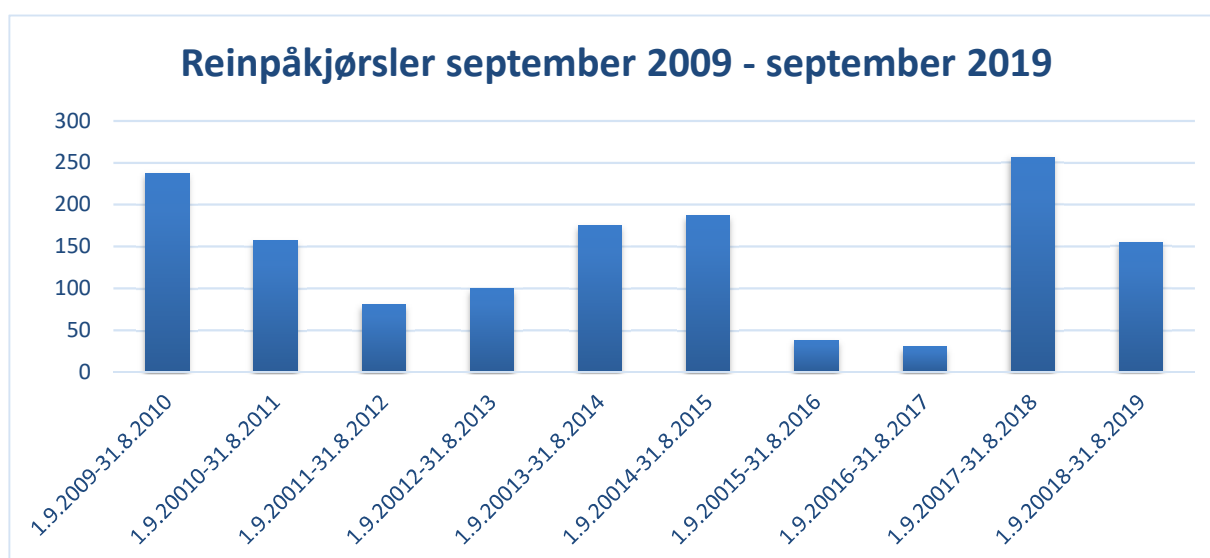
Siden påkjørslerne av rein hovedsakelig foregår i vinterhalvåret, er det naturlig å dele inn statistikken fra september til september. Figur 6 viser at det også de to siste vintersesongene har vært et svært høyt antall påkjørsler på Saltfjellet. Faktisk var sesongen 2017/18 den med høyest antall påkjørsler i hele perioden med 257 påkjørte rein. Det høye antallet dette året skyldes blant annet en enkelthendelse der hele 80 rein ble påkjørt 10. desember 2017. Denne hendelsen inntraff like nord for Varghola tunnel (km 617,3) der det nå søkes dispensasjon for oppsetting av rein- og viltgjerde.

Ut fra tallene alene kan man ikke argumentere for at rein- og viltgjerdet som ble satt opp i 2017 mellom Lønsdal og Kjemåga har hatt effekt på det totale antallet påkjørsler i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Både i sesongen 2017/18 og 2018/19, etter at gjerdet ble satt opp, ble det påkjørt et høyt antall rein (henholdsvis 257 og 155 reinpåkjørsler). Samtidig var det rekordlavt antall påkjørte rein i sesongene 2015/16 og 2016/17

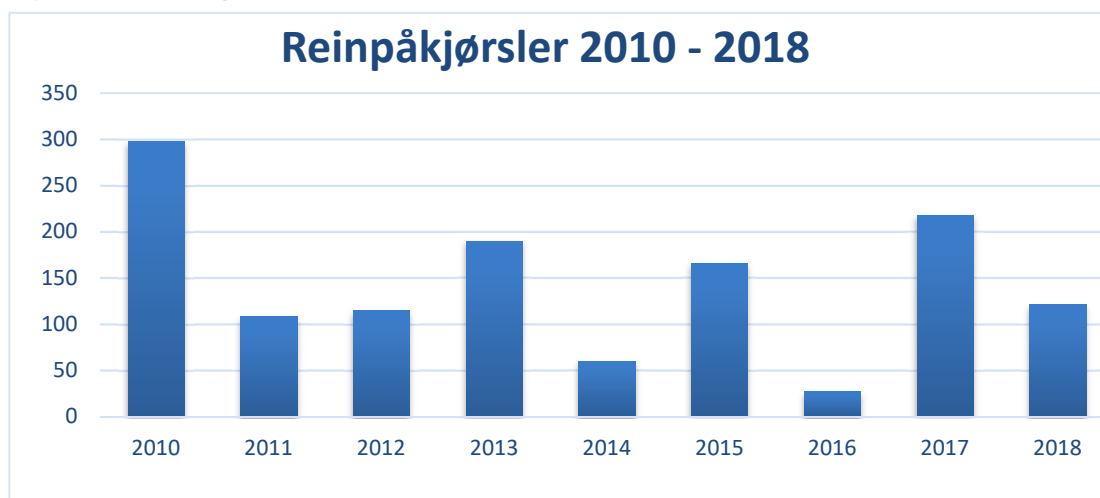
(henholdsvis 38 og 30 reinpåkjørslar). Forklaringen på at det var svært få påkjørslar i disse sesongene er blant annet at mesteparten av reinen ble flyttet til vinterbeiter på kysten disse årene. Ett av årene ble det også gjennomført forsøk med vinterforing av rein for en del av flokken. Også beiteforhold og rovdyrsituasjon er medvirkende faktorer som kan forklare lave tall for påkjørslar i disse sesongene.

Årsaken til mange påkjørslar i de to siste sesongene skyldes blant annet den store hendelsen med 80 påkjørte rein 10. desember 2017. Utover denne hendelsen er det ingen enkeltfaktor som kan forklare de høye påkjørselstallene for årene 2017/18 og 2018/19. Også her er det sammensatte årsaksforhold som spiller inn: værforhold, snø- og isforhold, rovdyrsituasjon mm

Siden det er så mange faktorer som spiller inn på om det blir mange reinpåkjørslar en sesong eller ikke, så må man ha en lang tidsserie for å kunne si noe om effekten av gjerdene som er satt opp mellom Lønsdal og Kjemåga.

Figur 6 Stolpediagrammet viser antall påkjørte rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt i perioden 2009-2019 fordelt på år fra 1. september til 31. august.

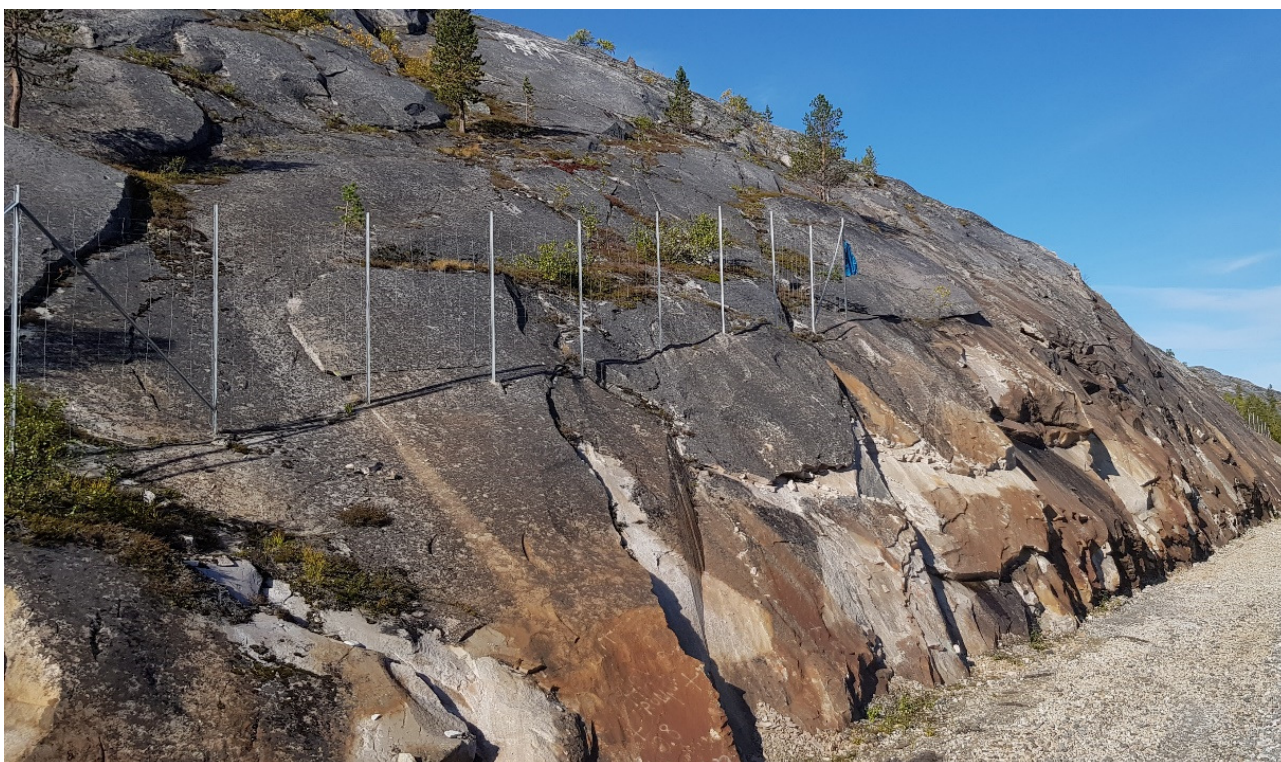
Figur 7 Stolpediagrammet viser antall påkjørte rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt i perioden 2010-2019 fordelt på år fra 1. januar til 31. desember.

Dersom man ser på tallene for påkjørsler på Saltfjellet fordelt på kalenderår, får man et noe annet bilde (jf. figur 7). Når tallene fordeles på kalenderår ser det ut til at forskjellene mellom år jevnes noe mer ut enn når man fordeler tallene fra september til september. Dette henger trolig sammen med at det er forholdene i vinterhalvåret som er avgjørende for hvor mange rein som blir påkjørt. Dersom forholdene (for eksempel snø- og isforhold) øker faren for påkjørsler og det samtidig er mye rein i området, er det stor sannsynlighet for mange påkjørsler. Slike forhold vil variere mellom vintersesonger og ikke i samme grad mellom kalenderår. Det vil si at dersom det er mange påkjørsler i desember, er det også sannsynlig med mange påkjørsler også senere samme vinter (men da på neste kalenderår).

3.2 Erfaringer fra eksisterende gjerde mellom Lønsdal og Kjemåga

Det ble satt opp dobbeltsidig gjerde mellom Lønsdal og Kjemåga i 2017. Det viser seg at også etter at gjerdet er satt opp, har det vært påkjørsler av rein på denne strekningen. I perioden desember 2017 – september 2019 ble det påkjørt 15 rein på denne strekningen. Dette skyldes at det er flere åpninger i gjerdet. Det vil si at det er flere delstrekninger av det vestlige gjerdet som ikke er sammenhengende.

Ved bratte berg og skjæringer ble det ikke satt opp gjerde, fordi man trolig antok at rein og vilt ikke kunne ta seg inn på jernbanesporet der (jf. figur 8). Det viser seg imidlertid at det kan legges seg snøskavler med hard snø som gjør at reinen likevel klarer å komme seg ned bratte skrenter og ned på jernbanesporet.

Figur 8 Bildet viser rein- og viltgjerde som stopper mot skjæring/berg. Jernbanepersonell har hengt opp plastsekk på enden av gjerdet i forsøk på å skremme rein fra å gå ned på jernbanesporet. (Foto: Magne Haukås)

Andre steder er det ikke satt opp gjerde, men bare strenger (jf. figur 9) eller strenger med brøyttestikker (jf. figur 10). Også her erfarer jernbanepersonell at reinen har tatt seg inn på jernbanesporet.

Figur 9 Bildet viser del av rein- og viltgjerde hvor det bare er strenger og ikke gjerde. Jernbanepersonell har hengt opp plastsekk på streng i forsøk på å skremme rein fra å gå ned på jernbanesporet. (Foto: Magne Haukås)

Figur 10 Bildet viser del av rein- og viltgjerde hvor det bare er strenger og brøytestikker som er hengt på disse og ikke gjerde. (Foto: Magne Haukås)

I den sørligste del av gjerdetraséen mot Lønsdal er gjerdet enkelte steder satt opp i et terreng der det legger seg mye snø slik at det er mulig for reinen å gå over gjerdet (jf. figur 11).

Figur 11 Bildet viser del av rein- og viltgjerde hvor gjerdet er oppført i et terreng der det legger seg mye snø om vinteren. Snø og skavler gjør at rein kan komme seg over gjerdet. (Foto: Magne Haukås)

For at gjerdet skal fungere etter intensjonen med å hindre påkjørsler av rein og vilt, er det vesentlig å rette opp mangler ved gjerdet som er satt opp. Har reinen først kommet seg forbi gjerdet, så er den mer eller mindre innesperret på jernbanesporet og påkjørsler er u-unngåelig.

Gjerdet mellom Lønsdal og Kjemåga bør gjennomgås på nytt for å vurdere hvordan man kan tette igjen åpninger der reinen i dag kommer seg inn. Det bør også vurderes justering av plassering av gjerdet der det i dag står i områder hvor det legger seg mye snø. Det bør også vurderes skog- og krattrydding langs gjerdet i områder med mye snø slik at vinden i større grad bidrar til å rydde bort snø gjerdetraséen.

4 Reindrift som viktig samisk kulturbærer

Reindriften er viktig for samisk kultur og samfunnsliv, og bidrar til å bevare samisk språk, verdier og tradisjoner. Næringen bidrar også til at tradisjonell kunnskap holdes i hevd, videreutvikles og videreføres. Dette innebærer blant annet kunnskap om tradisjonelle driftsmønstre og organisering, samt ivaretagelse av reindriftenas kulturlandskap og kulturminner. (Kilde: Sametinget)

4.1 Om tradisjonell praktisk samisk reindriftskompetanse

For samisk kultur er naturgrunnlaget og tilgang til naturens ressurser vesentlig. I henhold til naturmangfoldloven § 8 skal *myndighetene legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av samspill med naturen, herunder slik samisk bruk (...)*.

Sametinget er opptatt av at tradisjonell samisk kunnskap skal inngå i kunnskapsgrunnlaget ved planlegging og konsekvensutredninger i samiske områder (Kilde: [Sametinget](#)). Det er reindriftsutøverne og reinbeitedistriktet som er eksperter på sin drift og sine driftsforhold. Det er derfor vesentlig at deres kunnskap og erfaring med praktisk reindrift tas med som del av kunnskapsgrunnlaget.

Saltfjellet reinbeitedistrikt har vært en viktig kunnskapsleverandør i forbindelse med denne konsekvensutredningen (møte mellom distriktet og utreder 9. oktober 2019).

4.2 Rettsgrunnlag – samisk reindrift

Reindriftsutøvelsen reguleres først og fremst av reindriftsloven, men også av en rekke andre lover og forskrifter. Også internasjonale forpliktelser har betydning for reindriften og for ivaretagelse av denne næringen som er en viktig del av den samiske kulturen. I tillegg til reindriftsloven, er Grunnloven og FN-konvensjoner om sivile og politiske rettigheter og urfolk og stammefolk i selvstendige stater, det viktigste rettsgrunnlaget for å ivareta den samiske reindriften.

4.2.1 FN-konvensjoner

FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP artikkel 27)

I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk. (Kilde: [FN-sambandet](#)).

Konvensjonen gir rettslig vern for minoriteter og urfolks rett til blant annet kultur og kulturutøvelse. For samisk reindrift er artikkelen mest aktuell i forbindelse med naturinngrep eller andre planer som kan påvirke grunnlaget for å drive med reindrift i nåtid og framtid. For eksempel vil et inngrep som er så omfattende at retten til å utøve kulturen fratras samiske reindriftsutøvere, omfattes av artikkel 27. Det er de samlede virkningene av alle gjennomførte og vedtatte inngrep som skal vurderes, og ikke bare det siste inngrepet. I forbindelse med konsekvensutredninger som gjelder reindrift, skal derfor de samlede konsekvensene for reinbeitedistriktet vurderes. (Kilde: [Fylkesmannen i Nordland](#))

ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater

Konvensjonen har blant annet bestemmelser om konsultasjonsplikt (artikkel 6), om landrettigheter (artikkel 14) og rettigheter ved utnyttelse av naturressurser (artikkel 15). (Kilde: [FN-sambandet](#))

Olje og energidepartementet har til eksempel i klagesak i forbindelse med Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk henvist til ILO-konvensjonen artikkel 7: *vedkommende folk skal ha rett til å vedta sine egne prioriteringer for (...) de landområder de lever i eller bruker på annen måte, og til så langt som mulig utøve kontroll med sin*

egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Med bakgrunn i dette la departementet betydelig vekt på reindriftas egen fremstilling av driften, og konsekvenser av vindkraftverkens inngrep i reinbeitedistriktet. (Kilde: [Fylkesmannen i Nordland](#) og [Olje- og energidepartementet](#))

4.2.2 Grunnlovens § 108

Grunnlovens paragraf 108 fastslår at forholdene skal legges til rette for at den samiske folkegruppen skal kunne sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

§ 108: Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Samisk språk og kultur er nært knyttet til reindrifta, og samisk reindrift er definert som en del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. (Kilde: [Fylkesmannen i Nordland](#))

4.2.3 Reindriftsloven

Reindriftsloven regulerer forhold internt i reindrifta og forhold mellom reindrift og andre interesser. De viktigste paragrafene i reindriftsloven når det gjelder å ivareta reindriftsarealene som reindriftas viktigste ressursgrunnlag er som følger (Kilde: [Lovdata](#)):

§ 1. Lovens formål: (...) Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv.

Loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

§ 19. Beiterett: Retten til å utøve reindrift gir rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmarksstrekning, herunder også tidligere dyrket mark og slåtteng som ligger for seg selv uten tilknytning til bebodde områder eller dyrkede arealer i drift, dersom de ikke er holdt i hevd og heller ikke er i bruk som kulturbeite, med mindre arealet er inngjerdet med gjerde som freder for rein. (...)

§ 20. Årstidsbeiter: Beiteretten omfatter rett til nødvendige årstidsbeiter, dvs. vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter, herunder flyttleier, kalvingsland og paringsområder.

§ 22. Flyttleier: Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttleier regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttleier og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. (...)

5 Innspill fra Saltfjellet reinbeitedistrikt

I møte med Saltfjellet reinbeitedistrikt 09. oktober 2019 fremkom det at distriktet er positiv til omsøkte tiltak. Rein- og viltgjerder vil samlet sett være positivt for reinbeitedistriktet, og følgende positive konsekvenser ble fremhevet:

- Betydelige områder langs jernbanen som i dag ikke kan benyttes på en god måte, vil med gjerde kunne brukes aktivt til reinbeite.
- Påkjørsler av rein er en psykisk påkjenning for reindriften, og reduserte påkjørsler vil redusere denne påkjenningen.
- Reduserte påkjørsler vil spare reindriften for arbeid i forbindelse med påkjørsler.
- Gjerder vil også spare reindriften for ekstra arbeid i forbindelse med forebyggende arbeid mot påkjørsler.

Reinbeitedistriktet er imidlertid bekymret for at reinen i økende grad trekker over jernbanesporet ved Russånes etter at gjerdet er satt opp. Det er ikke mange påkjørsler i dette området i dag, men det forekommer. Med gjerde langs jernbanen vil beiteene i dette området brukes mer aktivt. Mer rein i området vil kunne medføre at mer rein trekker ned i områdene vest for Russånes. Her er det gode lavbeiter og sjelden låste beiter. Dersom gjerdet mellom Kjemåga og Russånes fører til at påkjørslene forskyves til området like nord for Russånes, vil effekten av gjerdet ikke bli som tiltenkt. Men, dersom gjerdet også gikk nord til tunell like nord for Gunhildvatnet, så ville man trolig unngått denne problemstillingen. Nord for Gunhildvatnet er det ikke påkjørsler i dag, og det er ikke sannsynlig at reinen vil trekke over jernbanen så langt nord.

Reinbeitedistriktet er også bekymret for at risikoen for at rein kommer seg inn på sporet vil øke med mange store porter (4 m). Enten ved at risikoen øker for at portene ikke alltid lukkes, eller ved at det over tid blir åpninger i gjerdet ved portene på grunn av slitasje.

Reinbeitedistriktets erfaring fra tidligere gjerder (Semska-Sørøelva) er at gjerdet ikke må plasseres for langt i fra jernbanesporet. Deres erfaring er at det da blir dårligere vedlikehold av gjerdet, noe som gjør at rein kan komme seg inn på jernbanesporet.

Det er viktig å tette igjen de åpningene i gjerdet som er på eksisterende gjerde mellom Lønsdal og Kjemåga slik at reinen ikke kommer seg inn på jernbanesporet. Der gjerdet viser seg å være plassert for lavt i terrenget slik at det legger seg snøskavler inn i gjerdet, bør gjerdet vurderes flyttet noe lengre opp i terrenget. Det bør også vurderes rydding av kratt og skog langs gjerdet slik at ikke snøskavler legger seg mot gjerdet. Rydding av skog gjør at vinden i større grad får blåst unna snøen ved gjerdet.

5.1 Vurdering av Saltfjellet reinbeitedistriktets innspill

Områdene vest for Gunhildvatnet har gode reinbeiter med blant annet lav og lyng. Landskap og terreng i dette området gjør det også velegnet for reinbeiting. Her kan reinen få beite og det er lav risiko for låste beiter. Med reingjerder frem til tunnelen ved Russånes vil det bli mer attraktivt å beite i områdene ned mot Gunhildvatnet. Det er derfor ikke usannsynlig at det kan bli flere påkjørsler i dette området. Det vil si at påkjørsler forskyves nordover fra dagens påkjørsler. Det bør derfor vurderes å forlenge rein- og viltgjerdet til tunnelen like nord for Gungildvatnet. En slik forlengelse av gjerdet, vil innebære ytterligere gjerdetrasé med 1,2 km.

Det bør sikres tilstrekkelig vedlikehold av gjerdet som settes opp, og at porter på traséen blir holdt lukket etter bruk for å unngå at rein og vilt kommer seg inn på jernbanesporet. Gjerdet mellom Lønsdal og Kjemåga bør gjennomgås for å vurdere hvordan man kan tette igjen åpninger der reinen i dag kommer seg inn.

6 Metode

Faglitteratur om påkjørsler av rein og reindrift er gjennomgått og oppsummert i kapittel 3. Konklusjoner fra rådende forskning på området er sammenstilt med informasjon om den praktiske reindriften i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Informasjon om reinbeitedistriktet er innhentet gjennom samtaler med distriktet, fra distriktsplan, ressursregnskap og reindriften arealbrukskart. Det er også innhentet informasjon fra Fylkesmannens reindriftsforvaltning.

Sammen med Bane NOR var utreder på befaring av strekningen som er planlagt inngjerdet 9. september 2019. Befaringen ble gjennomført fra skinnegangen ved hjelp av Robel (trekk-kraft kjøretøy). Formålet med befaringen var blant annet å se på terreng og landskap der tiltaket er tenkt gjennomført. En annen viktig del av befaringen var å se på gjerdet som ble satt opp mellom Lønsdal og Kjemåga i 2017, og høre lokførers erfaringer med dette gjerdet.

9. oktober ble det avholdt et møte mellom representanter fra Saltfjellet reinbeitedistrikt og utreder. På møtet ble planene for rein- og viltgjerde på strekningen gjennomgått og drøftet. Verdien av beiteområdene, konsekvenser av å sette opp viltgjerdet som planlagt og erfaringer med eksisterende gjerder var blant temaene som ble tatt opp på møtet.

Reinbeitedistriktet mente det ikke var behov for på det nåværende tidspunkt å befare tiltaksområdet, men det ble gjennomført en kort befaring av området ved Gunhildvatnet nord for tiltaksområdet (i forbindelse med møtet 9. oktober).

6.1 Metodikk

Utredningen følger metodikken i Vegvesenets håndbok V712, og illustrasjonene i dette kapitlet er hentet fra håndboken.

6.2 Datagrunnlag

Utredningen er basert på informasjon fra reindriften arealbrukskart, distriktsplaner og samtaler med Saltfjellet reinbeitedistrikt.

6.2.1 Om reindriften arealbrukskart

Landbruksdirektoratet om reindriften arealbrukskart:

Reindriften arealbruk er tilpasset skiftende naturgitte forhold og også samfunnsmessige endringer. Det lar seg derfor ikke gjøre å kartfeste alle sider ved arealbruken på en eksakt måte. Reindriften kart er en illustrasjon av hvordan reinbeitedistriktene normalt og i hovedsak bruker områdene, og en slik illustrasjon må suppleres med reindriften utøverens mer detaljerte kunnskap. Kartene er utarbeidet som et samarbeid mellom Landbruksdirektoratet, Fylkesmannen og det enkelte reinbeitedistrikt.

Kartene er utarbeidet som oversiktskart og i stor målestokk. Informasjonen i reindriften kartene må derfor brukes med forbehold om at denne er veiledende. Det presiseres at publisert kartmateriale ikke er rettslig bindende for framtidig bruk, men veiledende som informasjonsmateriale og grunnlag for planlegging.

Som navnet sier er arealbrukskartene reindriften sine kart. Det er reinbeitedistriktene som har lokalkunnskapen om arealbruken innenfor sitt distrikt, og det er derfor også reinbeitedistriktene som har tegnet manuskartene på 1:50 000 kart som senere er blitt digitalisert. Dette innebærer at arealbrukskartene er å regne som oversiktskart og gjenspeiler den normale bruken av arealene. Vær, vind, snøforhold, inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområdene kan påvirke den normale bruken. Slike endringer fra år til år

fanges ikke opp av arealbrukskartene. Det er derfor viktig å innhente informasjon fra reinbeitedistriktene for å supplere reindriftas arealbrukskart.

6.3 Verdisetting

Delområder verddivurderes og fremstilles på verdikart etter følgende skala:

Figur 12 Skala for vurdering av verdi. Linjalen er glidende, pilen flyttes for å nyansere verddivurderingen.

Vegvesenets håndbok 712 sier følgende om verddivurdering av arealer knyttet til reindrift:

Hovedkilden til informasjon for verdisseting finnes hos reindriftsforvaltningen (Fylkesmannen), hos kontaktpersoner for aktuelle reinbeitedistrikt og hos utøverne (siidaen). Det finnes gode kart over årstidsbeiter, kalvingsområder, trekklei, flyttlei med mer i reindriftskart som ligger på kartsidene (Kilden) til NIBIO. Disse kartene er ikke alltid helt oppdaterte og supplerende informasjon må derfor innhentes fra reinbeitedistriktene. Det er videre viktig å kartlegge bruken av arealene mer nøyaktig og dette gjøres ved kontakt med reinbeitedistrikt og siidaer. For vurdering av årstidsbeiter vil verdi også påvirkes av hvilken type beite som er minst tilgjengelig for utøveren (minimumsfaktor). Flytting mellom områdene skjer normalt i faste traséer og disse er derfor særlig viktig. Skillet mellom alternative og aktive flyttleier skjer ut fra lokal kunnskap og kontakt med siidaen. Noen reinbeitedistrikt har flytting med bil eller båt. I tilknytning til slik drift er det gjerne faste områder disse ankommer/forlater og det kan være viktige oppsamlingsområder og gjerdeanlegg knyttet til disse.

Kriterier for verddivurdering av reindrift er også i henhold til Vegvesenets håndbok 712 (jf. tabell 1):

Tabell 1 Verdikriterier for fagtema reindrift

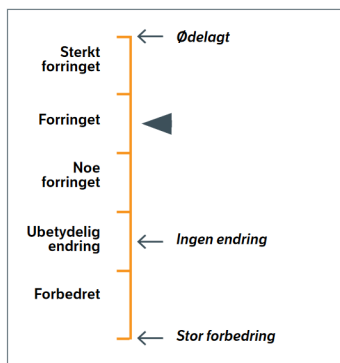
Regis- trerings- kategori	Del- kategori	Ubetyde- lig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Reindrift	Flyttlei, trekk- lei og anlegg		Gjerder og anlegg ikke i bruk	Mindre brukte trekkleier Mindre viktige gjerder og anlegg	Alternative flyttleier Trekkleier Gjerder og anlegg med alternativ	Aktive flyttleier Gjerder og anlegg uten alternativ
	Beiteom- råder og kalvings- område			Mindre viktige beiteområder	Særlig viktige beiteområder	Kalvingsområder Beiteareal som er minimumsfaktor

6.4 Påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for endringer som det foreslåtte tiltaket vil medføre for reindrifta. Håndbok 712 beskriver vurdering av påvirkning på reindrift slik:

Eksempler på aktuelle påvirkninger er beslag og tap av beiteareal. Dette gjelder både fysisk, i form av støy/forstyrrelser og at beiteområder blir gjort utilgjengelige pga. skjæringer i naturlig trekklei. For vurdering av påvirkningsgrad må både arealbeslag/-tap og følgevirkinger vurderes. Det kan for eksempel være inngrep i flyttlei og anlegg. Merk at reindriftsloven fastslår retten til fritt og uhindret å drive og forflytte rein, og at det ikke er tillatt å stenge flyttlei. Det er med andre ord ikke bare stenging av flyttlei som er forbudt, men også tiltak som kan virke forstyrrende og vanskeliggjøre flyttingen. Slike tiltak krever godkjenning etter loven og vil forsterke påvirkningsgraden. Det er viktig å vurdere sumvirkning av negativ påvirkning for driftsenheten/siidaen. For reindrift er det også særlig viktig å se nye tiltak i sammenheng med eksisterende tiltak og planlagte tiltak for å vurdere den samlede virkningen. For reindrift vil det ofte kunne være særlige negative konsekvenser i anleggsfase og disse må synliggjøres.

Skalaen for påvirkning er inndelt i fem trinn og går fra sterkt forringet til forbedret påvirkning, jf. figur 13:

Figur 13 Skala for vurdering av påvirkning. Ingen endring utgjør 0-punktet på skalaen.

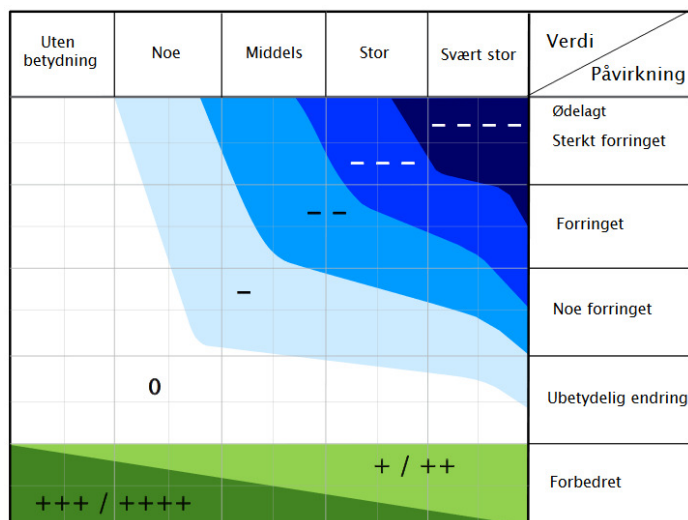
Vegvesenets håndbok 712 gir følgende veiledning for vurdering av påvirkning på reindrift (jf. tabell 2):

Tabell 2 Veiledning for vurdering av påvirkning

Tiltakets påvirkning	Ødelagt/ sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	Forbedret
Reindrift	Stenging av flyttlei. Inngrep i kalvingsområder som gjør disse ubrukelige. Inngrepet avskjærer eksisterende beiteområder for framtidig bruk.	Mindre inngrep i kalvingsområder som tilnærmet kan brukes som før. Betydelig arealbeslag eller tap av beite. Sperring av trekklei med få alternativer trekkmuligheter.	Arealbeslag eller tap av beite i noe omfang. Sperring av trekklei med flere alternativer trekkmuligheter.	Ingen eller minimal andel av beiteområde blir berørt.	Nye/tidligere beiteområder blir gjort mer tilgjengelig. Tidligere flyttlei og trekklei kan gjenåpnes.

6.5 Konsekvens

Konsekvensgraden for hvert delområde kommer frem ved å sammenstille vurderingene av verdi og påvirkning. Dette gjøres i henhold til konsekvensvifta i Vegvesenets håndbok 712 (se figur 14):

Figur 14 Konsekvensvifta. Konsekvensen for et delområde framkommer ved å sammenholde grad av verdi i x-aksen med grad av påvirkning i y-aksen. De to skalaene er glidende.

Skalaen for konsekvens går fra 4 minus til 4 pluss. De negative konsekvensgradene er knyttet til en verdiforringelse av et delområde, mens de positive konsekvensgradene forutsetter en verdiøkning etter at tiltaket er realisert.

Tabell 3 Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / ++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

7 Om Saltfjellet reinbeitedistrikt

Saltfjellet reinbeitedistrikt er Nordlands største distrikt både i areal, antall siidaandeler og i antall rein. Distriktet består av syv siidaandeler, og det øvre reintallet i distriktet er 3 500 rein i vårflokk.

Distriktet er et helårsdistrikt, og det er ingen arealer i distriktet hvor det er beitetidsbegrensninger. Distriktet har beiterett i seks kommuner (Gildeskål, Meløy, Bodø, Beiarn, Rana og Saltdal kommuner), og grenser mot fire reinbeitedistrikt (Duokta, Balvatn, Ildgruben og Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt).

(Kilde: Fylkesmannen 2018, Saltfjellet reinbeitedistrikt 2018 og NordlandsAtlas 2019)

Figur 15 Saltfjellet reinbeitedistrikt

7.1 Nøkkeltall

Nøkkeltallene er blant annet basert på Ressursregnskap pr 2018:

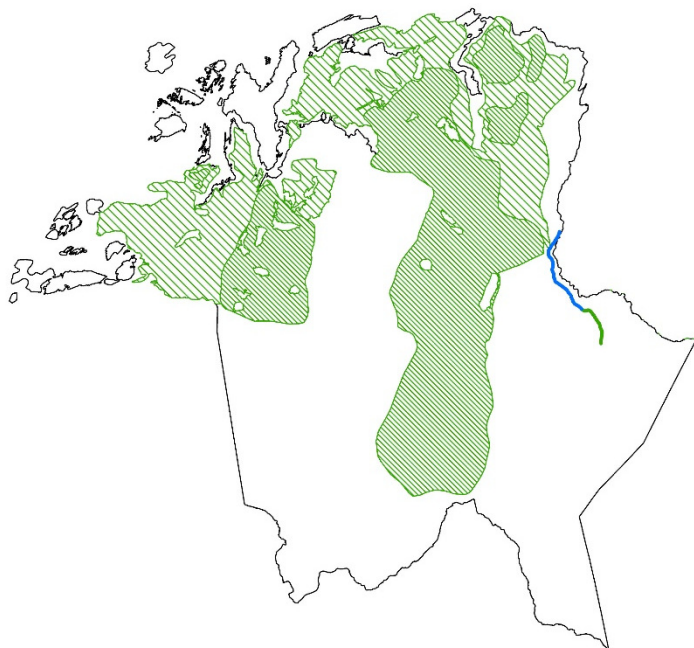
Tabell 4 Nøkkeltall for Saltfjellet reinbeitedistrikt og Nordland reinbeiteområde.

	Saltfjellet reinbeitedistrikt	Nordland reinbeiteområde
Siidaandeler	7	42
Antall personer i siidaandelene	40	239
Øvre reintall	3 500	18 200
Reintall pr 31.3.2018	3 373	13 790
Okserlein som % av flokken pr 31.3.2018	7 %	9 %
Simlerein som % av flokken pr 31.3.2018	71 %	73 %
Kalv som % av flokken pr 31.3.2018	23 %	18 %
Kalver til slakt og til påsett (etter tap) 17/18	41 %	37 %
Totaltap voksne og kalv 17/18	33 %	32 %
Slakteprosent (% av vårflokk) 17/18	11 %	15 %
Gjennomsnittlig slaktevekt kalv 17/18	21,5 kg	22,1 kg

7.2 Beite- og driftsforhold

Vårbeiter og kalvingsland

Saltfjellet reinbeitedistrikt har god tilgang på egnede kalvingsland. Kalvingsområdene er sentralt i distriktet. Stalloroggi og Gila i sør er det sentrale kalvingsområdet som brukes hvert år. Lurfjellområdet blir også brukt som kalvingsområde de årene hvor det er tilfredsstillende snø- og beiteforhold i området. Også området ved Klettkovfjellet helt nord i distriktet brukes enkelte år som kalvingsland.

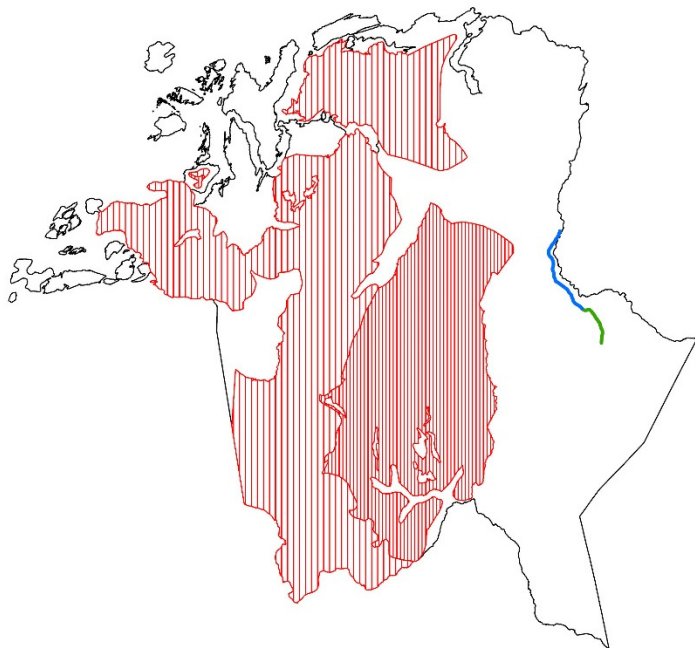
Øvrige vårbeiter (okse- og simlebeiteland) er hovedsakelig i den nordlige delen av distriktet.

Figur 16 Vårbeiter og kalvingsland i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Kalvingsland er markert med tett skraver, mens okse- og simlebeiteland er markert med mindre tett skraver. Omsøkt og eksisterende reingjerde markert øst i distriktet (hhv.blå og grønn linje).

Sommerbeiter

Distriktet har også god tilgang på sommerbeiter. Sommerbeitene er primært i området mellom Tållodalen i

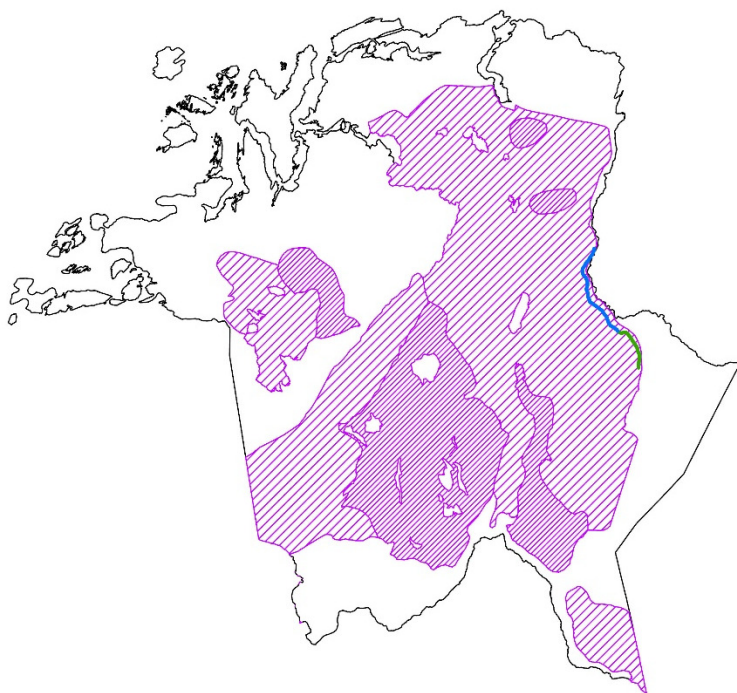
nord, Bjøllådalen i øst, Storglomvtnet og Svartisen i vest og Ørtfjell i sør. Svenske samebyer har konvensjonsbeiter i distriktet øst for E6 i sommerhalvåret.

Figur 17 Sommerbeiter i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Høyereleggende områder og luftingsområder er markert med tett skravor, mens lavereliggende sommerland er markert med mindre tett skravor. Omsøkt og eksisterende reingjerde markert øst i distriktet (hhv.blå og grønn linje).

Høstbeiter og parringsland

Høstbeitene er hovedsakelig nord og øst for sommerbeitene – det vil si øst for Beiardalen. Parringslandet er først og fremst i den sørlige delen av distriktet.

Figur 18 Høstbeiter og parringsland i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Parringsland er markert med tett skravor, mens tidig høstland er markert med mindre tett skravor. Omsøkt og eksisterende reingjerde markert øst i distriktet (hhv.blå og grønn linje).

Høstvinterbeiter

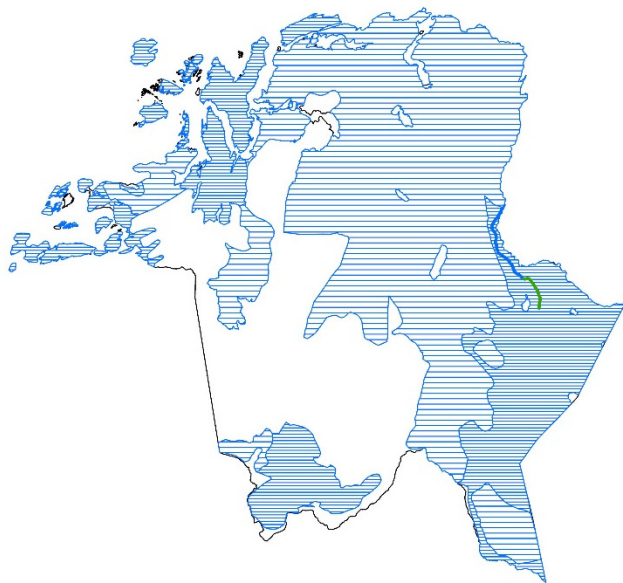
Høstvinterbeitene er også hovedsakelig i den nordlige og østlige delen av distriktet.

Figur 19 Høstvinterbeiter i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Tidlig høstvinterbeite er markert med tett skravur, mens spredt brukte høstvinterbeiter er markert med mindre tett skravur. Omsøkt og eksisterende reingjerde markert øst i distriktet (hhv.blå og grønn linje).

Vinterbeiter

Tilgangen til vinterbeiter er begrenset, og er distriktets minimumsfaktor. Vinterbeitene er hovedsakelig øst for Bjøllåvassdraget mot riksgrensen og nordover mellom Salten og Beiarfjorden. Kystnære områder i Meløy, Gildeskål og Bodø kan også brukes til vinterbeiter. Bruken av vinterbeiter avhenger mye av de til enhver rådende beiteforholdene. Når forholdene tilsier at man ikke kan holde flokken samlet, praktiserer distriktet spredt beitebruk.

Når snø- og isforhold tillater det, bruker noen av siidaandelene de østvendte vinterbeitene. Kystvinterbeitene har i den senere tid blitt brukt årlig av flertallet av siidaandelene. De østvendte beiteområdene brukes i barmarksesongen av svensk reindrif og dette kan redusere noe av distriktets muligheter til østvendt vinterbeiting. På grunn av manglende reinbeitekonvensjon med Sverige, har distriktet mistet tilgang til vinterbeiter i Sverige.

Figur 20 Vinterbeiter i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Senvinterland er markert med tett skravur, mens tidlig vinterland er markert med mindre tett skravur. Omsøkt og eksisterende reingjerde markert øst i distriktet (hhv.blå og grønn linje).

7.2.1 *Utfordringer - inngrepssituasjon og andre særlige forhold*

Saltfjellet reinbeitedistrikt har en rekke utfordringer med inngrep og forstyrrelser i distriktets beiteområder, samt andre utfordringer som påvirker reindriften.

Inngrep og forstyrrelser

Distriktet er påvirket av mange fritidsboliger og hyttefelt, og det er i tillegg avsatt mange fremtidige utbyggingsområder for fritidsboliger i kommuneplaner. Hyttefeltene legger beslag på beiteland og fører til økt ferdsel og forstyrrelser i utmark.

Det er to nasjonalparker i distriktet som generer mye og økende friluftslivsaktiviteter i disse tidligere mindre besøkte områdene. Nye former for friluftsliv som topptur-turisme og kiting fører også menneskelig aktivitet inn i nye områder og fører blant annet til redusert beitero for reinen i disse områdene.

Også dagbrudd/masseuttak er en utfordring i distriktet. Det er flere eksisterende og planlagte dagbrudd. Blant annet er det gitt tillatelse til uttak av kvarts på Nasafjell, som vil gi store utfordringer for utøvelsen av reindrift i den østlige delen av distriktet.

Det er flere store og små vannkraftutbygginger i distriktet. I tillegg til forstyrrelser i forbindelse med anleggsfasen, fører adkomstveier til kraftverkene til økt ferdsel og forstyrrelser i reinbeiteområder.

Også motorferdsel, skogbruk, nydyrking, jakt, skiløyper mm bidrar til forstyrrelser og inngrep i beiteland og kan ha negative konsekvenser for reindriften.

Andre utfordringer og forhold

Distriktet er innenfor prioritert yngleområde for jerv, gaupe og bjørn og har store tap til rovvilt.

E6 og Nordlandsbanen deler distriktets beiteområder i to og forårsaker mange reinpåkjørslar.

På grunn av manglende reinbeitekonvensjon med Sverige, har distriktet mistet tilgang til vinterbeiter i Sverige. Vinterbeiter er minimumsfaktoren i distriktet, og det er viktig å ikke overutnytte vinterbeiter. Uten tilgang på vinterbeiter i Sverige må vinterbeitene i Norge må vinterbeitene i Norge belastes mer.

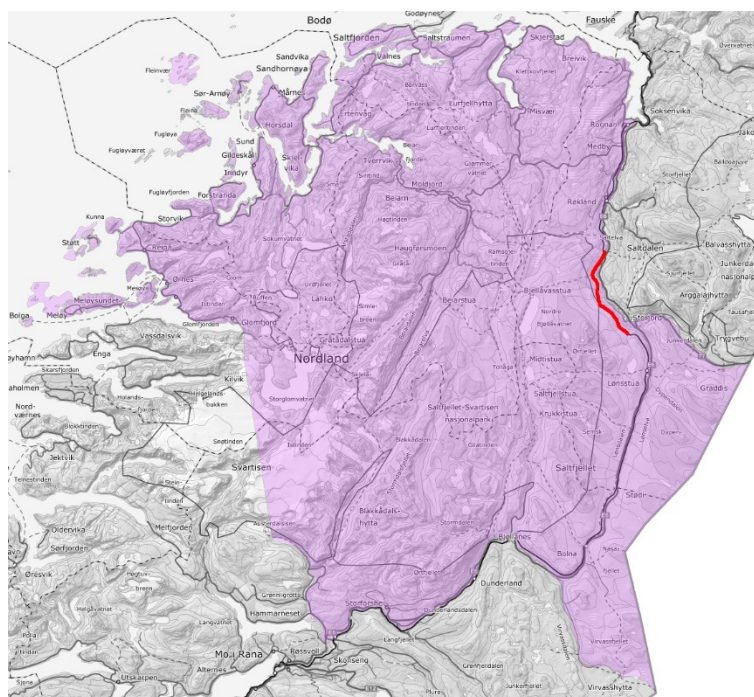
8 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens

Nordlandsbanen mellom km 610 (Kjemåga) og km 625,9 (Russånes) er en strekning av Nordlandsbanen som befinner seg omtrent midt i Saltdal kommune. Strekingen ligger på mellom 390 moh. (Kjemåga) og 135 moh. (Russånes). Det vil si at jernbanen her ligger midt i vestre dalside av Saltdalen. Saltdalselva ligger på samme strekning på mellom 105 moh. og 45 moh.

Figur 21 Foto i retning nordover. Russånes skimtes lengst nord til høyre. Jernbanesporet er markert med grå linje (Foto: Magne Haukås)

Strekningen er i den nordøstlige delen av Saltfjellet reinbeitedistrikt, mellom ca. 300 m og 2,1 km fra distriktsgrensa mot Balvatn reinbeitedistrikt.

Ca. 94 km av Nordlandsbanen ligger innenfor Saltfjellet reinbeitedistrikt. De 15,9 km som nå planlegges inngjerdet utgjør dermed ca. 17 % av den totale jernbanestrekningen i distriktet.

Figur 22 Saltfjellet reinbeitedistrikt markert med rosa. Jernbanestrekning som planlegges inngjerdet er markert med rødt.

8.1 Verdivurdering

Verdivurdering flyttlei, trekklei og anlegg

I reindriftas arealbrukskart er det registrert flyttlei over Saltdalselva sør for Storjord (denne brukes oftest som trekklei). Det er også flyttlei vest for jernbanesporet mellom Kjemånasen og Hessihompan.

Det er trekklei over Saltdalselva ved Langånes, over jernbanen ved Varghola, over jernbanen ved Kvannesmyra, over jernbanen nord for Kjemåga og over tunelltaket ved Kjemånasen.

Det er oppsamlingsområde i området ved Kjemånasen og sørover. Det er også et oppsamlingsområde ved Hessihompan. Det er ikke registrert anlegg eller gjerder i området.

Det er flere trekkleier i tiltaksområdet som er i jevnlig bruk. Det er også flyttleier i nærområdet. Verdien av området for flyttlei, trekklei og anlegg vurderes i utgangspunktet til mellom stor og svært stor verdi.

På grunn av jernbanen og påkjørsler av rein som trekker over jernbanen er verdien av området betydelig redusert. Verdien av området der jernbanen med påkjørsler og andre effekter er del av vurderingen, settes til mellom *middels* og *stor* verdi.

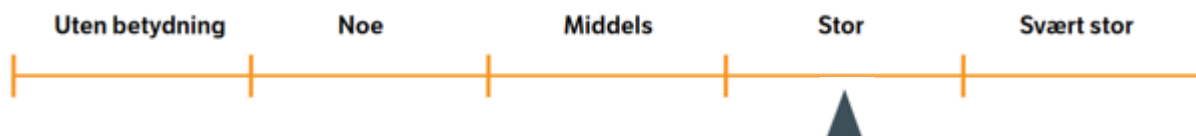

Verdivurdering beiteområder og kalvingsområde

Tiltaksområdet brukes primært til høst-, høstvinter- og vinterbeiter (jf. reindriftas arealbrukskart). Det er gode lavbeiter i området og dermed attraktive vinterbeiter. Reinen trekker ned i dalsidene på vinteren dersom beitene låses på fjellet, og slik er området en viktig ressurs også som beredskaps/krisebeiter. Det er normalt forholdsvis lite snø i området, noe som gjør at beitene er lett tilgjengelige. Det er også rein i området om våren. Det er da primært bukker som er i området.

Tiltaksområdet brukes blant annet til vinterbeiter som er distriktets minimumsfaktor, og har derfor i utgangspunktet *svært stor* verdi.

På grunn av jernbanen og påkjørsler av rein som beiter i området, er verdien av området betydelig redusert. Verdien av området der jernbanen med påkjørsler og andre effekter er del av vurderingen, settes til *stor* verdi.

Figur 23 Området preges av blandingsskog med mye innslag av furu. Vegetasjonen består ellers blant annet av lyng og lav som er viktige næringskilder for reinen på vinterbeiter. (Foto: Magne Haukås)

Figur 24 Det er også observert hengende lav i området som også er en viktig næringskilde for rein vinterstid. (Foto: Magne Haukås)

8.2 Vurdering av påvirkning

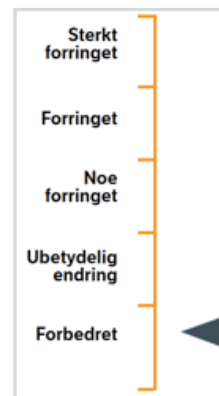
Påvirkning i anleggsfasen

Anleggsarbeidet innebærer stort sett arbeid langs med jernbanesporet i forbindelse med boring i fjell for oppsetting av gjerdestolper og gjerde. Menneskelig aktivitet og anleggsmaskiner medføre normalt at tiltaksområdet ikke kan brukes av reindriften i anleggsfasen. I utgangspunktet vil dette si at området er forringet som følge av blant annet sperring av trekkleier.

Samtidig er tiltaksområdet forholdsvis tett på jernbanesporet hvor reindriften uansett ikke kan benytte reinbeitene slik det er i dag, og anleggsperioden vil være på en tid på året da det er lite rein i området, og trekkleiene ikke er i bruk (sommerhalvåret).

Anleggsarbeidet vil sannsynligvis ikke føre til flere påkjørsler i perioden med anleggsvirksomhet fordi reinen vil unngå området.

Samlet vurderes området å være mellom *ubetydelig endret* og *noe forringet* i anleggsfasen.

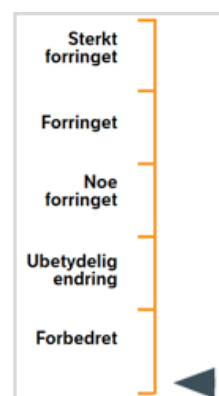

Påvirkning i driftsfasen

I driftsfasen vil gjerdene medføre at betydelige områder langs jernbanen som i dag ikke kan benyttes på en god måte, med gjerde vil kunne brukes aktivt til reinbeite. Gjerdene vil også påvirke reindriften positivt i forhold til redusert psykisk stress. Påkjørsler av rein er en psykisk påkjenning for reindriften. Gjerdene vil bidra til å redusere arbeid og ressursbruk (helikopter, skuter mm) for reindriften med forebyggende tiltak for å unngå påkjørsler på denne strekningen. Gjerdene og reduserte påkjørsler vil også medføre mindre ressursbruk for reindriften i forbindelse med påkjørslene. Gjerdene vil også gi reinen mer beiterområde som er særlig viktig når reinen er på vinterbeiter og tærer på oppsparte proteinreserver. Påkjørsler kan også gi negative konsekvenser i forhold til flokkstruktur og avlsarbeid, som igjen gir negative konsekvenser for fremtidig produksjon. Gjerdene og reduserte påkjørsler vil dermed påvirke reindriften positivt i form av bedre forutsigbarhet i avlsarbeidet og opparbeiding av flokkstruktur.

Gjerdene vil medføre at flere av dagens trekkleier over jernbanen vil bli sperret, og eneste trekkmulighet vil være over tunneltakene. Rein på trekk vil følge gjerdene og etter hvert lære seg hvor det er mulig å gå over jernbanen i dette området. For rein på trekk vil mulighetene bli redusert, men sett opp mot at risikoen for å bli påkjørt vil være fjernet, vurderes også påvirkningen på trekkleiene samlet sett å være forbedret.

Påvirkningen i driftsfasen på området vurderes samlet sett til *stor forbedring*.

8.3 Vurdering av konsekvens

Konsekvens i anleggsfasen

Området har samlet sett *stor* verdi for reindriften, jf. kapittel 8.1. Påvirkningen på området i anleggsfasen vurderes å være mellom *ubetydelig endret* og *noe forringet*, jf. kapittel 8.2.

Dette gjør at konsekvensen av tiltaket i anleggsfasen vurderes til mellom *ingen/ubetydelig* til *noe skade for området (0 / -)*.

Konsekvens i driftsfasen

Området har samlet sett *stor* verdi for reindriften, jf. kapittel 8.1. Påvirkningen på området i driftsfasen vurderes å være *stor forbedring*, jf. kapittel 8.2.

Dette gjør at konsekvensen av tiltaket i driftsfasen samlet sett vurderes å være **betydelig forbedring (+ +)**.

8.4 Tiltakets påvirkning på samlede konsekvenser i reinbeitedistriktet

Tiltaket vurderes å medføre mellom ingen/ubetydelig til noe skade for området i anleggsfasen. I driftsfasen vurderes tiltaket å føre til betydelig forbedring for området.

Rein- og viltgjerder langs jernbanen og reduserte påkjørsler av rein vil medføre en rekke positive konsekvenser for Saltfjellet reinbeitedistrikt. Tiltaket vil gi bedre og tryggere tilgang på vinterbeiter i området. Det vil bidra til å redusere distriktets arbeid- og ressursbruk i forbindelse både med forebyggende arbeid og med påkjørsler av rein. Tiltaket vil også gi reinen mer beitero som er særlig viktig når reinen er på vinterbeiter og tærer på oppsparte proteinreserver. Reduserte påkjørsler vil påvirke reindriften positivt i form av bedre forutsigbarhet i avlsarbeidet og opparbeiding av flokkstruktur. Sist men ikke minst vil tiltaket bidra positivt til redusert psykisk stress for reindriftsutøverne og deres familier.

Som reinbeitedistriktet påpeker (se kapittel 5) er det en viss fare for at rein- og viltgjerdet mellom Kjemåga og Russånes og økt bruk av dette området til reinbeiter vil føre til mer rein i området ned mot Russånes og dermed flere påkjørsler i området der rein- og viltgjerdet stopper.

I Saltfjellet reinbeitedistrikt er det mange faktorer som påvirker distriktet negativt. Distriktet har store tap til rovvilt. Det er mange utbygde og planlagte hyttefelt i distriktet, og det er betydelig (og økende) friluftaktivitet i reinbeiteområdene hele året. Det er mye utbygd og planlagt vannkraft i distriktet, og det er også planer om dagbrudd som vil få store konsekvenser. Vei og jernbane deler opp beiteområdene, og fører til mange påkjørsler.

Tiltak som reduserer antall påkjørsler av rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt og som bidrar til en enklere arbeidshverdag for reindriftsutøverne, gjør at den samlede belastningen i distriktet reduseres noe. Tiltaket vurderes derfor å være positivt for den samlede belastningen i distriktet.

9 Møter og befaringer

- ❖ 9. september 2019 – befaring med Bane NOR
- ❖ 17. september 2019 – møte med Saltdal kommune og Bane NOR
- ❖ 09. oktober 2019 – møte med Saltfjellet reinbeitedistrikt og kort befaring ved Russånes

10 Referanser

- ❖ Bane NOR 2018, *Handlingsplan for å redusere antall dyr påkjørt med tog 2018 -2021*, [Lenke](#)
- ❖ Fylkesmannen 2018, *Nasjonal ramme for vindkraft på land – Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift*, [Lenke](#)
- ❖ Fylkesmannen 2016, *Vurdering av konsekvenser – Revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 7 (Nordland)*, [Lenke](#)
- ❖ Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2009, *Reindrift og planlegging etter plan- og bygningsloven*, [Lenke](#)
- ❖ Landbruksdirektoratet 2018, *Ressursregnskap for reindriftsnæringen*, Publisert 01.12.2018 [Lenke](#)
- ❖ NINA 2014, *Dyrepåkjørsler på jernbanen i Norge 1991–2014*, [Lenke](#)
- ❖ NINA 2017, *Tamreinpåkjørsler på Nordlandsbanen*, [Lenke](#)
- ❖ Norconsult 2014, *Konsekvensutredning av tema reindrift E6 Sørrelva-Borkamo*, [Lenke](#)
- ❖ NordlandsAtlas reindrift 2019, *NordlandsAtlas reindrift*, [Lenke](#)
- ❖ Saltfjellet reinbeitedistrikt 2018, *Distriktsplan for Saltfjellet reinbeitedistrikt*, [Lenke](#)
- ❖ Sametinget 2010, *Sametingets planveileder*, [Lenke](#)
- ❖ Sametinget 2016, *Sametingsmelding om reindrift*, [Lenke](#)

Vår ref
2019/953

Saksbehandler
Frode Tjønn, tlf.: 75682027

Dato
20.11.2019

referat møte vedrørende viltgjerde Kjemåga - Russånes

Møtested: Saltdal rådhus

Dato: 19.11.2011

Referent: Frode Tjønn

Formål møtet: Diskusjon vedrørende viltgjerde strekning Kjemåga – Russånes og fremleggelse felles brev til Bane Nor.

Til stede:

Mannfred Huttofahl (Saltdal jff), Tore Eilertsen (prosjektingeniør, sykkelprosjektet), Rolf Arne Tønseth (njff), Paul Bakke (Bodø og Omegn Turistforening), Lars Skjeldstad (Saltdal turlag), Inge Sollund (Nasjonalparkforvalter), Marius Saunders (Nasjonalparkforvalter) Kari Nystad-Rusaanes (Daglig leder Nordland nasjonalparksenter), Jan Nilsen (Regionleder Statskog Salten), Solveig Strøm (folkehelsekoordinator Saltdal kommune), Eva Ruth Spørck (virksomhetsleder kultur)

Storjord har med sin sentrale beliggenhet langsmed Europavegen utviklet seg til å bli et regionalt satsningsområde for reiseliv og friluftsopplevelser.

Reiselivsnæringen er en viktig næring i Saltdal, og det finnes flere bedrifter i nærområdet som baserer seg på turisme. Flere av bedriftene i tilknytning til Storjord står sammen i bedriftsnettverket «Saltdal reiseliv». Det er et vidt spekter på disse bedriftene, fra enkle oppstillingsplasser for campingplasser uten servering, hotell, til bedrifter som lever av guiding og salg av opplevelser. Bedriftene som ligger på Storjord er Polar camping, Saltdal Turistsenter, Storjord hotell og Nordland nasjonalparksenter som alle i større eller mindre grad fører til økt besøk på Storjord. Storjord hotell har røtter helt tilbake til 1923, og tilbyr overnatting med frokost i sommerhalvåret. Saltdal turistsenter er en veikro/bensinstasjon i umiddelbar nærhet til Junkerdalsura naturreservat som også tilbyr hytteutleie, sykkelutleie og sporadisk guideaktivitet, blant annet i og rundt Junkerdalsura naturreservat.

Nasjonalparksenter består av to faglige enheter både som besøkssenter nasjonalpark og Adde Zetterquist kunstgalleri. Statskog må også regnes som en reiselivsaktør som den største grunneieren i området. De administrerer jakt og fiske i området, og har sterke interesser knyttet til Storjord sine nær og omkringliggende områder. Hvert år arrangeres skogvokterdagen – et arrangement som trekker mange besøkende fra fjern og nær.

Aktørene samarbeider stadig om nyskaping og videreutvikling av Storjord som et satsningsområde for natur, kultur, friluftsliv og som informasjonscenter.

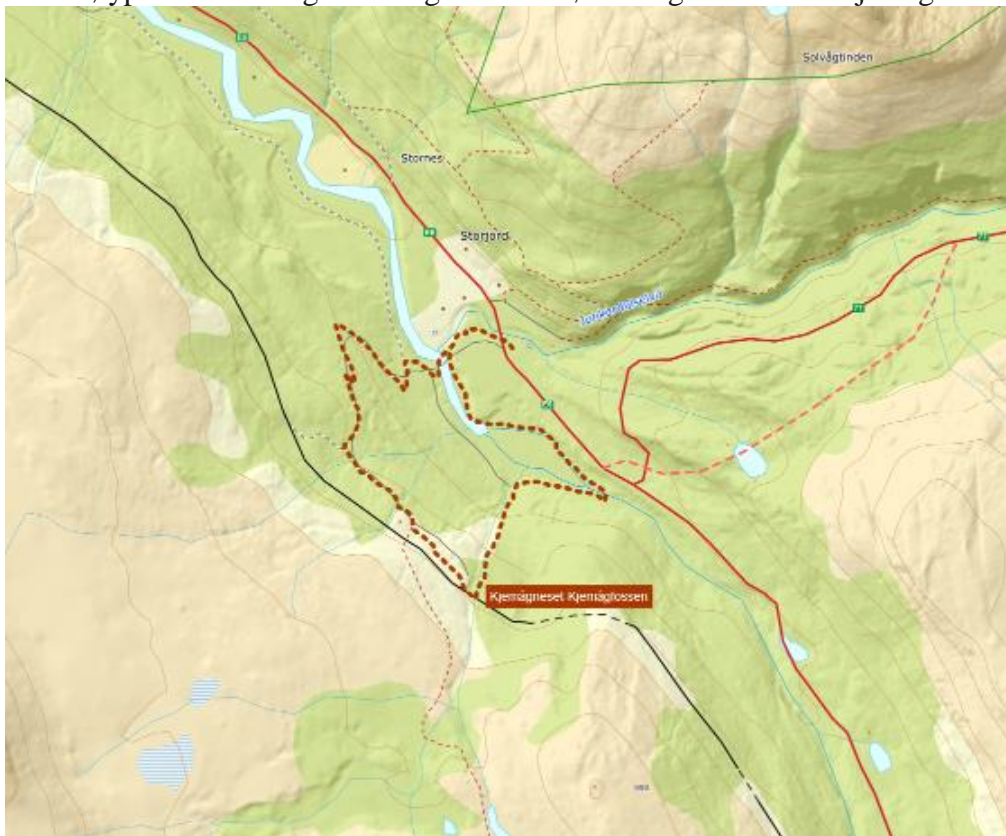
Friluftsliv

Kjemåfossen/rundtur –

Statskog, i samarbeid med Saltdal turistsenter, Nordland nasjonalparksenter, Midtre Nordland nasjonalparkstyre og Storjord hotell har utarbeidet brosjyren «Turer på Storjord», som presenterer fire turforslag.

Som forslag til en lengre tur vises det til tursti opp langs Kjemåfossen til jernbanen og nedlagte Kjemåga stasjon. Turstien går langs kanten av jernbanen til parkeringsplassen sør for Kjemåga stasjon og følger jernbanen ved siden av jernbanesporet. Denne traseen vil komme i berøring med et eventuelt viltgjerde. Det er i utgangspunktet tilrettelagt med tursti nedenfor jernbanefyllingen, men denne er etterhvert blitt dårlig sikret og lite egnet som turtrasee. Stien er blant annet blitt smalere etter at det er blitt etterfylt masser i fyllingen. Derfor har turgåere i lang tid benyttet seg av traseen som er blitt etablert langsmed jernbanelinja. Et viltgjerde på strekningen vil medføre at denne traseen ikke kan brukes og turgåere blir henvist til en lite egnet tursti som utgjør en stor risiko for fallskader.

Disse løypene brukes også bla. også til å besøke fangeleiren ved Kjemåga.

Figur 1 turtraseer som brukes på omtalt område

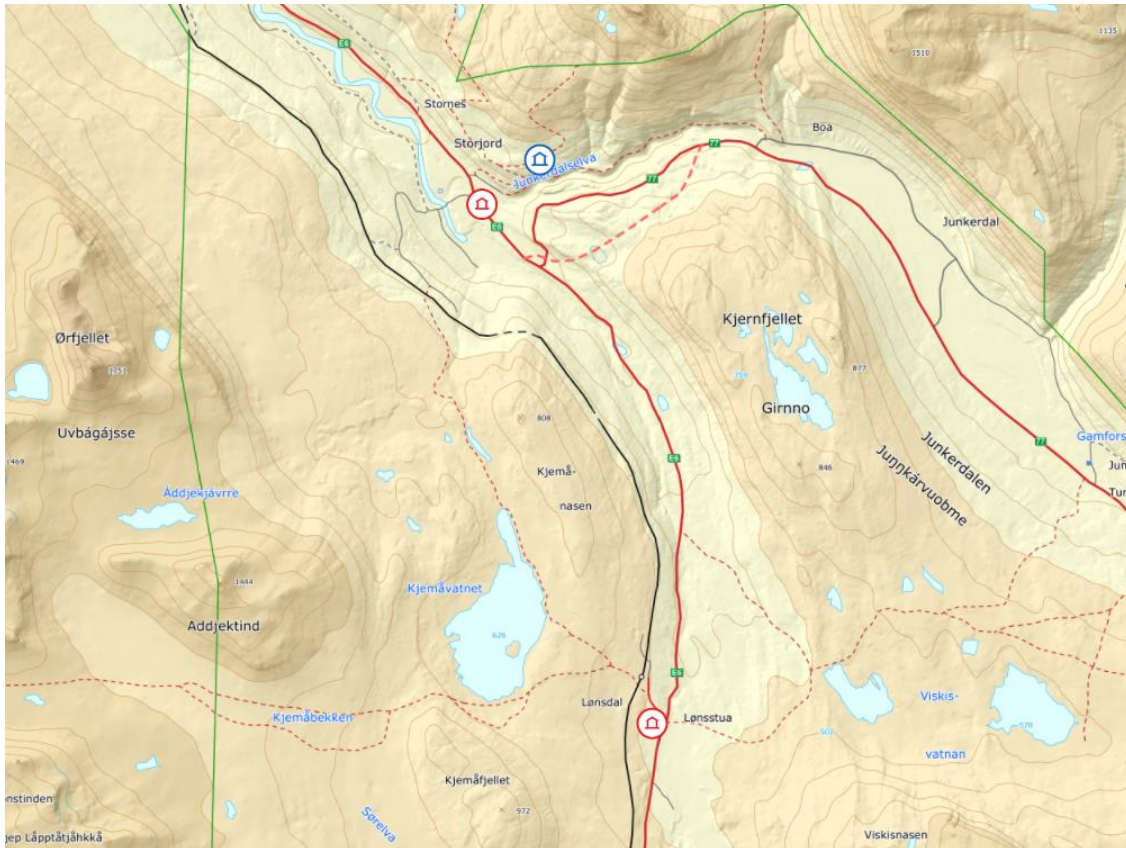
Figur 2 viser strekning som en må passere for å gå rundtur Storjord - Kjemåfossen - Kjemåga stasjon. Fangeleiren kan også besøkes ved å benytte tursti (smal) på vestsiden av jernbanelinjen.

Kjemåga stasjon - Lønsdal

Det er merket turistlinje strekningen Kjemåga stasjon – Lønsdal. Turistløypa krysser Jernbanelinja. Kryssing av Jernbanelinja ble gitt i sak 05/04816 til Bodø og Omegn Turistforening. Dagens løype går i dag over glattskurte berg som utgjør en viss risiko ved fjellvandring etter nedbør. I tillegg er Kjemåga vanskelig å forsere ved flom da det ikke er tilrettelagt med bru. Turistforeningen ønsker at turløypa flyttes lengre sør mot planlagt krysningpunkt. Ved å krysse Kjemåga vest for kulvert vil en også kunne benytte den gamle løypen mot Kjemåvannet. Denne er en mer tørr og sikker rute ved regnfall, samt at en unngår problemet å forsere Kjemåga ved vårflom.

Ved etablering av en bru i forbindelse med sykkelprosjektet Lønsdal – Storjord vil turistforeningsløypa bli enda bedre tilrettelagt.

Turistlinja knytter rutenettet mellom de østlige og vestlige delene av Saltdal til Saltfjellet/Svartisen i vest og Junkerdal nasjonalpark i øst.

Innfallspport Verneområder Saltfjellet

Lønsdal har infrastruktur som kan bidra til økt lokal verdiskapning med hotell, jernbane, Lønsstua, Kjemåvasshytta og den samiske reiselivssatsninga i regi av Oskal-familien. Området er tilgjengelig med kollektivtransport, noe referansegruppa mente var et viktig kriterium for fremtidens innfallspporter. Sykkelstien er viktig for Saltdal kommune og det er sterkt ønske at innfallspporten til Saltfjellet knyttes til denne. Storjord og Nordland nasjonalparksenter er fra før en viktig innfallspport til både Saltfjellet og Junkerdal, og stien mellom Lønsdal og Storjord vil være særlig relevant for den nye merkevareratsninga til «Norges Nasjonalparker». Saltdal har søkt om å beholde status som nasjonalparkkommune og en god ferdselsåre mellom Storjord og Lønsdal vil gi kommunen gode forutsetninger for å få positive ringvirkninger av statusen og den nye merkevareratsninga. (ref. Inge Ingvaldsen nasjonalparkforvalter, foreløpig referat referansegruppa for Saltfjellet-Svartisen np, 19. november).

THE KJEMÅGA GEOPOETIC VEI (Davide Sapienza for NNPS (c) 2016-2017)

Prosjektet har pågått over en periode på drøyt to år, Med Nordland nasjonalparksenter som prosjekteier. Omfattende finansiering fra Miljødirektoratet samt egne midler. Det er kryssingen av jernbanen som er utfordringen, fordi sikker kryssing er umulig. Prosjektet beskriver turtrasee strekningen Storjord – Lønsdal og peker på de hovedutfordringer/løsninger som kan være mulige for å benytte den gamle traseen fra Kjemåga stasjon til Lønsdal.

Nordlandsmuseet/Saltdal bygdetun har også vært med på utviklingen av prosjektet, der det er grunnlag for nært samarbeid mellom bygdetunet og Nordland nasjonalparksenter. Også Nordland teater skal sette opp en forestilling under Bodø2024 (Europeisk kulturhovedstad). Dette er et strategisk viktig område for Nordland nasjonalparksenter.

Fangeleiren ved Kjemåga

I tidsrommet 1942 – 1945 kom det i alt 14.500 fanger alene til baneanlegget Mo – Fauske. Av disse var 11.500 russiske. Dessuten serbiske. Bare i Saltdal kommune var det 17 fangeleire. Flere av disse var plassert på selve Saltfjellet eller langs jernbanetraseen nedover mot dalen.

Fangeleiren ved Kjemåga er en av disse leirene og sådan også et viktig kulturhistorisk sted å besøke. Fangeleirene er også en viktig del av Norsk jernbanehistorie der NSB benyttet seg av krigsfanger for bygging av jernbanen mellom Mo i Rana til Fauske.

«Painful heritage»

Det er ikke tilfeldig at fokuset på fangeleirer og krigsgraver blusser opp i dag. For det første har vi fått andre verdenskrig litt på avstand og det gjør det enklere å løfte krigens kulturminner fram i lyset. For det andre er temaet «Painful heritage» blitt et internasjonalt fenomen som har satt den vanskelige kulturarven på dagsorden. Selv de vonde minnene har en verdi for ettertiden, som viktige kilder til historisk kunnskap, forståelse og kollektiv hukommelse. (*Riksantikvaren 2019*). Bane Nord foreslår port i gjerdet. Det sikrer en viss overgang, og turgåere kan passere på smal sti vest for kulvert. Denne er imidlertid smal og må vurderes utbedret. Via denne når en fangeleiren. Det vises også til at fangeleiren nås via tursti fra Kjemåfossen i dag.

Sykelsti Sukkertoppen - Rognan

Det jobbes også med videreføring av sykkelsti fra Storjord via Kjemåga til Sukkertoppen (Saltfjellet).

Denne er ferdig prosjektert og ved Kjemåga er det behov for sikker kryssing av jernbanen. Planlagt kryssing er rett nord for Kjemåfossen, videre vil sykkelstien gå over Kjemåfossen, via fangeleir til Lønsdal.

Bakgrunn for sykkelstien er Saltdal kommunes deltakelse i et nasjonalt utviklingsprogram «Naturarven som verdiskaper» og det er allerede etablert en naturbasert sykkelsti fra Storjord til Rognan. De to delstrekningene som gjenstår er Sukkertoppen – Sørrelva og Lønsdal – Kjemåga. Dette er ikke ferdigstilt pga. høringen av verneplanen for Saltfjellet-Svartisen. På grunn av at denne planen ikke er ferdig ennå, venter man med ferdigstilling av sykkelstien. Saltdal kommune har hatt god dialog med Jernbaneverket/Bane NOR i hele utviklingsprogrammet.

Kommunens friluftskartlegging

Saltdal kommune har kartlagt friluftsområder etter DN`s veileder kartlegging og verdisetting av friluftsområder (DN veileder M98-2013). Det vises til at området (Lønsdal/Kjemåfjell) er en del av et større turområde med tilrettelegging. Det vises også til området Skarjordlia som er et svært viktig friluftsområde som grenser inntil Jernbanelinja (Naturbase 2019).

Figur 3 Viser svært viktige områder for friluftsliv ved omtalt jernbanestrekning

Naturmangfold:

En kjenner også til Fylkesmannen i Nordland sin innsigelse til Statens vegvesens forslag til reguleringsplan for ny trasee Viskis – Sørrelva. Fylkesmannen har satt som krav at det skal etableres gjerde på strekningen Sørrelva – Lønsdal. Et sammenhengende viltgjerde vil ha en lengde på 34 kilometer, til sammen 68 km. Lengden er inklusiv naturlige overganger. Viltgjerdet vil ha stor påvirkning på det lokale fugle- og dyrelivet. Spesielt nevnes rype og skogsfugl. Det er etablert varslere på strekningen Semska – Sørrelva for å hindre påflygning.

Oppsummering

Partene mener at utbygging av et viltgjerde mellom Kjemåga og Russånes vil begrense bruk av området til friluftsliv slik det forekommer i dag. Dette gjelder spesielt området ved Kjemåga.

Bane Nor må sikre en trygg overgang for turgåere til områder vest for jernbanen ved bygging av gangkulvert i jernbanefylling. En viser til at bygging av kulvert er med i Bane Nor sine egne planer for sikrere krysning av jernbanesporet (NORB 610).

Bane Nor må sikre mulighet for at fangeleir kan nås via sammenhengende turvegnett på Storjord.

Bodø og Omegn Turistforening ser positivt på å flytte sin løype fra Kjemåga stasjon til godkjent planovergang i sør (610) der det ønskes etableres kulvert. Slik kan også planovergangen ved Kjemåga stasjon legges ned.

Bane Nor må sikre at tursti langsmed fyllingsfot i øst utbedres og sikres slik at friluftsliv kan utøves på en sikker måte. Stein må tilrettelegges slik at det er mulig å passere på sykkel/leie sykkel. Stien bør ha en viss bredde og sikres mot eventuelle fallulykker.

Bane Nor må sikre at tursti vest for kulvert ved Kjemåga oppgarderes og kan benyttes som tursti i sammenheng med bygging av ny kulvert. Alternativ til kulvert er etablering av bru, jfr. rapport (THE KJEMÅGA GEOPÖETIC VEI).

Bane Nor må sikre at gjerdet etableres slik at det gir minst mulig påvirkning på naturmangfoldet. Gjerdet må plasseres slik at en unngår plassering på rygger/topper som gir økt fare for fugl flyr på gjerdet og heller trekkes ned i terrenget. Gjerdet må i tillegg etableres med fuglevarslere.

På viktige startsteder til turområder som berøres av viltgjerdet må Bane Nor informere om gjerdets lokalisering og åpne porter i gjerdet. Dette gjelder forøvrig hele strekningen. Bane Nor må beskrive hvor disse settes opp. Skilt må settes opp i anleggsperioden.

En viser forøvrig til at andre overganger som er viktige for friluftslivet bla. Tretnes stasjon og Varghola er ivaretatt, og at en rundtur er sikret da det tilrettelegges for to porter i gjerdet.

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyret	55/2019	12.12.2019

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark - Storlia naturreservat - Telegrafruta Ultra - Magnar Øygarden

Forslag til vedtak

Magnar Øygarden gis dispensasjon fra ferdselsbestemmelsene i Storlia naturreservat og Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark for å arrangere «Telegrafruta Ultra» fra Bjøllånes i Rana til Russånes/Trettnes i Saltdal. Dispensasjon gis med hjemmel i naturmangfoldloven § 48.

Dispensasjon gis på følgende vilkår:

- Dispensasjon er gyldig 1. august 2020.
- Dispensasjon gjelder både for målgang i Russånes eller Trettnes.
- Dispensasjon gjelder langs T-merket sti.
- Det settes et tak på inntil 70 deltakere.
- Oppsynet vil gjøre en vurdering av eventuelle skader i etterkant av arrangementet. Denne vurderingen vil være grunnlaget for om antall deltakere kan økes (eventuelt reduseres) for nytt løp i 2021.
- Det skal ryddes opp ved matstasjonene. Alt søppel skal fraktes ut av nasjonalparken.
- Det skal sendes en kortfattet rapport til forvaltningsmyndigheten etter løpet. Rapporten skal inneholde: antall deltakere, hvor lenge varte løpet fra start til slutt, værforhold, vått / tørt og hvilke erfaringer arrangøren sitter igjen med etter løpet. Denne sendes til fmnopost@fylkesmannen.no og fremlegges Midtre Nordland nasjonalparkstyret som referatsak.
- Ved store nedbørsmengder i forkant av løpet kan forvaltningsmyndigheten kreve at løpet blir avlyst, eller utsettes etter nærmere avtale.

Arrangøren skal ha en dialog med Saltfjellet reinbeitedistrikt og aktuelle grunneiere ved start / målgang

Bakgrunn

Magnar Øygarden søker i e-post om dispensasjon til å holde arrangementet «Telegrafruta ultra 2020». Arrangementet ble og holdt i 2019, med svært positive tilbakemeldinger fra deltakere, arrangører og tilskuere.

Ultraløp er en relativt ny type konkurranseform som blir mer populært i Norge og internasjonalt. Ultraløp er oftest arrangert i naturen fremfor byer, og er lengre enn maraton. Magnar mener Telegrafruta er godt egnet til et slikt løp og vil være med på å vise frem Nord-Norge på sitt beste. Ruta går gjennom et spennende landskap både med tanke på majestetisk natur, samtidig som den har en interessant historie man kan bygge et slikt løp på, langs denne historiske vandreruta.

Etter løpet i 2019 sendte Magnar inn rapport fra arrangementet. Løperne brukte mellom 5:57 – 10:16 (tt:mm). Det skrives i rapporten om gode tilbakemeldinger fra deltakere og lokalbefolkningen, dette har vi og sett i media. Han skriver videre at han i år vil ha et samarbeid med røde kors og låne satellittelefoner for å øke sikkerheten.

I år søkes det om å holde løpet 01.08.20 og det søkes om et tak 70 deltakere. Løpet vil gå langs Telegrafruta, fra Bjøllånes til Russånes (eventuelt Trettnes).

Grunnlaget for avgjørelsen

Vernebestemmelser for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ble vernet ved kongelig resolusjon 8. september 1989. Formålet med nasjonalparken er:

- å bevare et vakkert og tilnærmet uberørt fjellområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, der variasjonen i naturforholdene er særlig markert og verdifull.
- i tillegg skal nasjonalparken sammen med Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder og Storlia naturreservat bidra å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.
- å gi allmennheten muligheten til naturopplevelse i området.

Verneforskrifta for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark sier at «Idrettsarrangement, jakthundprøver og annen større organisert virksomhet er ikke tillatt». Det åpnes opp for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til «arrangementer av lokale reiselivsbedrifter, lag og foreninger... som ikke strider mot vernebestemmelsene».

Dette er et privat initiativ og vurderes derfor ikke under dette unntaket. Naturmangfoldloven § 48 åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Vernebestemmelser for Storlia naturreservat:

Storlia naturreservat ble vernet ved kongelig resolusjon 6. februar 1998. Formålet med fredningen er å sikre en naturlig utvikling av plante- og dyrelivet i et spesielt skog- og fjellområde i Dunderlandsdalen.

Det legges særlig vekt på at området utgjør en nordlig utløper av den vest-europeiske granskogen, har stor plantegeografisk og skogøkologisk verdi, har ei særlig rik skogsli med høystaudebjørkeskog og har viktige funksjoner for fugle- og dyrelivet i regionen. I tillegg bidrar naturreservatet sammen med Saltfjellet – Svartisen nasjonalpark, Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder til å bevare et stort, sammenhengende område med viktige nasjonale naturverdier og samiske og andre kulturminner.

I Storlia er idrettsarrangement, jakthundprøver og annen organisert bruk av reservatet forbudt. Det er ingen unntakshjemler til dette formålet.

Naturmangfoldloven § 48 åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet jfr. naturmangfoldlovens § 7.

Vurdering

Vi venter på nye forskrifter for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. I de nye forskriftene er det foreslått hjemler for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til idrettsarrangement. Da kunne forvalter behandlet søknaden på delegert myndighet.

I gjeldende verneforskrift for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er det kun åpnet opp for at lokale lag og foreninger kan gis tillatelse til å arrangere idrettsarrangementer. I dette tilfelles vurderes arrangementet som et privat initiativ og må vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Dette skillet finnes ikke i nyere forskrifter, og vil etter alt og dømme være borte når de nye verneforskriftene på Saltfjellet blir vedtatt.

Storlia naturreservat har ingen unntakshjemler som åpner opp for at det kan arrangeres idrettsarrangement innen verneområdet. I både Fylkesmannen i Nordlands og Miljødirektoratets tilrådning til revisjon og utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er det foreslått at Storlia naturreservat innlemmes i nasjonalparken. Siden vi ikke vet når dette vil være klart må det gis dispensasjon fra forbudet som ligger inne i dagens forskrift for Storlia naturreservat. En slik dispensasjon må også gis etter § 48 i naturmangfoldloven.

Begge forskriftene forbyr idrettsarrangementer, og krever dispensasjon etter § 48. Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

I år søker arrangøren om 70 deltakere (en økning på 40 fra i fjor) som fortsatt er en ganske beskjeden størrelse i forhold til andre løp i naturen (ultraløp i Sør-Norge, 7-toppturen i Bodø). Siden løpet skal foregå langs rødmerket sti er det lite trolig at det vil oppstå slitasje som følge av dette, til det er antallet deltakere for lite. En positiv effekt av dette er at man får «tråkket» opp stien, og den blir bedre synlig på strekker der den blir lite brukt. Noe som gjør Telegrafruta lettere tilgjengelig for allmennheten. Slitasje kan likevel oppstå dersom det skulle bli en kraftig regnværsperiode i forkant av løpet.

Det kan samle seg mye vann på stiene som gjør at utøverne løper på siden av og man får «vifteformer» på stiene. Det settes vilkår om at forvaltningsmyndigheten kan kreve at løpet avlyses eller utsettes etter nærmere avtale jfr. naturmangfoldloven § 9 – føre-var-prinsippet. Vi vil likevel understreke at terskelen for å gå til dette skrittet er veldig stor, og at det kun vurderes dersom det er snakk om store nedbørsmengder. Det vil og være fordelaktig for deltakere om løpet blir flyttet til en annen dato dersom nedbørsmengdene er store. Forvaltningsmyndighet vil at oppsynet skal vurdere eventuell slitasje av ultraløpet. Dersom slitasjen er ubetydelig kan det vurderes med høyere tak på antall deltakere neste år, i motsetning kan antall deltakere reduseres neste år dersom det er betydelige skader forutsatt av arrangementet.

Telegrafruta brukes jevnt og trutt av turgåere gjennom hele sommeren, og fugle- og dyreliv som skulle være nært knyttet til denne vil uansett være påvirket av den «ordinære» ferdselen langs de rødmerka stiene. Vi har ingen ferdselsregistreringer som sier noe konkret om antallet som går hele ruta. Telegrafruta ble i oktober 2012 utpekt som ei av ti strekninger i prosjektet «Historiske vandreruter» av Riksantikvaren og Den norske turistforening. Prosjektet hadde som mål å øke kjennskapen til og bruken av de gamle ferdselsveiene som turveier med både historiske og friluftsmessige kvaliteter. I kjølvannet av dette har det vært stort fokus på Telegrafruta med blant annet egne arrangementer knyttet til prosjektet, bokutgivelse og informasjonsskilt/plakater. Med tanke på den økte interessen rundt Telegrafruta vil ikke et arrangement med 70 deltakere påvirke plante- og dyreliv mer enn det statusen som «historisk vandrerute» allerede har gitt. Opp mot samlet belastning vurderes ikke dette antallet deltakere til å påvirke økosystemet nevneverdig.

Saltfjellet reinbeitedistrikt har Saltfjellet som helårsbeite. Arrangementet skal avvikles i en periode mellom kalving og brunst som ikke har vært ansett som problematisk av reindrifta tidligere. For rein gjøres samme vurdering som for øvrige naturverdier at ferdselen langs Telegrafruta er såpass betydelig i utgangspunktet, at et slik arrangement ikke vil påvirke sommerbeitene i noen nevneverdig grad. Det settes likevel vilkår om at tiltakshaver har dialog med reindrifta i tilfelle det skulle oppstå en ekstraordinær situasjon som arrangør bør vite om.

Som følge av matstasjonene langs ruta kan vi se for oss at det kan bli en del søppel knyttet til disse. Det er viktig at dette samles opp og tas ut av nasjonalparken. Forsøpling er opplagt forbudt innen verneområdet. Søppelhåndtering kan bli et sentralt kriterium for vurdering av kommende års søknader, og god søppelhåndtering vil være viktig for forvaltningsmyndigheten. Kostnadene ved å ta ut søpla og sortere dette i etterkant av løpet dekkes av tiltakshaver jfr. naturmangfoldlovens § 11.

2019 var et testår for «Telegrafruta Ultra». Gode tilbakemeldinger og ingen rapport av forsøpling, forstyrelser eller slitasje har blitt mottatt. Det var gode og tørre forhold som gjorde at slitasje ble minimal. Saksbehandler vet ikke hvordan løpet ville påvirket stien og vegetasjonen rundt stien dersom det hadde vært bløtt vær. I år vil vi se mer på slitasjen etter løpet. Forvaltningsmyndigheten vil og i år ha en rapport etter arrangementet.

Ut fra de vurderingene som er gjort over vil det for verneverdiene spille liten rolle om man har målgang i Russånes eller Trettnes. For vandreruta «Telegrafruta» og prosjektet til Riksantikvaren vil det være synd om arrangøren må velge Trettnes som målgang da dette vil forringe historiefortellinga.

Konklusjon

Magnar Øygarden gis dispensasjon for å arrangere «Telegrafruta Ultra 2020» fra Bjøllånes i Rana til Russånes/Trettnes i Saltdal 1. august. Dispensasjon gis med hjemmel i naturmangfoldloven § 48.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

1 Rapport Telegrafruta Ultra 2019

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Verneforskrift for Saltfjellet – Svartisen nasjonalpark og Storlia naturreservat
Naturmangfoldloven

Miljødirektoratets veileder M-106-2014: «Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter».

Rapport til fylket om Telegrafruta Ultra lørdag 10. aug 2019

Før løpet:

Først må jeg takke for tillatelse å arrangere Telegrafruta Ultra 2019! Jeg opplevde å bli tatt godt i mot med mine ideer og ønsker. Arrangementet har fått positive tilbakemeldinger fra både løpere, sponsorer, fylket, kommunene, nærbutikkene, publikum og løpe-Norge.

To uker før start var det fulltegnet med 30 stk.

Som forberedelse sprang Magnar langs Telegrafruta onsdag 7. august for å sjekke merking og sti. Terrenget var tørt og sti/merking var tydelig. Det lå an til en fantastisk dag for løperne.

Under løpet:

På løpsdagen var det 23 løpere som var klare til å løpe over fjellet. Altså var det en del avmeldinger før løpsdagen. Løperne ga beskjed om gode forhold og fin sti heile veien i etterkant av løpet. Ingen store gjørmehull eller spesielt våte myrer. På Krukkistua og Bjellåvasstua var det matstasjoner med tre frivillige på hver hytte. Her var det god stemning som løperne satte stor pris på. Det stod en familie på Saltfjellstua. Disse var ikke en del av arrangementet, men som var med på å dele ut drikke til løperne. På siste matstasjon kom det også publikum som stod på hytta samt to stk fra Bodø DNT. Vi fikk rapport om at det generelt stod publikum stort sett over hele ruta. Det er gøy at publikum tar turen opp i fjellet! Både løperne, frivillige og arrangørene mente at dette både var motiverende, og ikke minst inspirerende for løperne veien videre.

Vi hadde mobildekning fra Saltfjellstua, Midtistua og Bjellåvasstua, samt over Hessihompane.

Løpet startet kl 0832 og første mann brukte 5 timer 57 min og 52 sekund. Sistemann brukte 10 timer 16 min. Gode forhold er med på å holde løpstiden nede. Alle løperne kom i mål i god behold.

Vi hadde en person som baktropp fra Krukkistua til mål. Baktroppen fulgte siste løper og hadde nødvendig førstehjelpsutstyr i sekken. Dette er for å fange opp løpere/situasjoner dersom noe skulle skje underveis i løpet.

Vi lånte lokale hos Heimhug IL. De har flotte lokaler med dusjmuligheter, kjøkken og mulighet for å trekke inn ved dårlig vær. I målområdet kom det lokale for å heie frem løperne der vi opplevde godt stemning og meget stort engasjement for arrangementet. Noen i publikumet hadde et personlig forhold til ruta og syntes det var flott at den blir brukt. Det var generelt stort engasjement fra lokale for å gjøre løpet til en årlig tradisjon. Løperne og andre interesserte har også et stort ønske om at løpet skal gjentas neste år.

Sitat fra løperne:

«Tusen takk for et perfekt arrangement og perfekte rammer rundt en heftig opplevelse! Bøyer meg i hatten for dere! Og gleder meg til 2020»

«...Tusen takk til Magnar og Andrea som sammen med alle medhjelperne gjennomførte et fantastisk arrangement som først og fremst gav oss alle en strålende naturopplevelse der vi fikk oppleve Saltfjellet fra sitt beste. Mektig imponert over alt fra informasjonen på forhånd, grundig løypebeskrivelse, organisering av transport, mat og drikke underveis og alle hyggelige folk både i start- og målområde og på matstasjonene ved hyttene. En mer klassisk og historisk løype skal man lete lenge etter, så håper og tror

det kan bli en gjentakelse. Vet at det ligger et utrolig stort arbeid bak gjennomføringen av et slikt arrangement. Så igjen; tusen takk»

Etter løpet:

Mine vurderinger av løpsdagen:

I og med at dette er mitt første løp som arrangør er jeg fornøyd. Av løperne har jeg og komiteen fått bare skryt og gode tilbakemeldinger. De er allerede klar for neste år. Løperne var veldig heldig med forholdene da regnet holdt seg unna og medvind langs hele løypa.

Ting jeg vil gjøre annerledes til neste år:

I og med at det ikke er lite mobildekning på fjellet, ønsker jeg et samarbeid med Røde Kors. En av løperne fra Bodø var aktiv i organisasjonen. Han ville veldig gjerne hjelpe til å få til et samarbeid. Jeg vil også få låne en eller to satelittelefoner. Her tenker jeg at en telefon på Krukkistua og en tlf som følger baktroppen vil være ideelt. Dette vil være med på å øke sikkerheten til løperne betraktelig.

Et tettere samarbeid med Bodø og Rana DNT er også ønskelig.

Heimhug IL ønsker et samarbeid med oss i årene fremover. Dette er og ønskelig fra våres side.

I tillegg er det ønskelig med flere frivillig. Dette vil være med på å lage et bedre arrangement for løperne, samt arbeid per person vil bli mindre.

Arkivsaksnr: 2017/1256-0

Saksbehandler: Oskar Nyheim Pettersen

Dato: 06.12.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	56/2019	12.12.2019

Forslag til vedtak

Midtre Nordland nasjonalparkstyre tar saken til orientering og følgende fremgangsmåte aksepteres.

Utkast til besøksstrategi Junkerdal nasjonalpark

Det er på bakgrunn av flere referansegruppemøter utarbeidet et utkast til besøksstrategi for Junkerdal nasjonalpark høsten 2019. Det gjenstår imidlertid å få rettet opp samt innarbeidet noen nye momenter og avklaringer som kom frem under siste referansegruppemøte. Vi ser for oss å kunne ha et nytt utkast for besøksstrategien klart til 18.12.2019. Målet er å få sendt besøksstrategien til faglig godkjenning til miljødirektoratet den 06.10.2020. Styret vil få et varsel på epost med direktelink til nytt utkast så snart dette er ferdig. Det bes om at styret sender endringsforslag direkte via epost til forvalter før innsending til miljødirektoratet for faglig godkjenning (06.01.2020). Midtre Nordland nasjonalparkstyre bes med andre ord om å droppe «Kapteinens jul» og «Jul med Stompa» til fordel for besøksstrategien for junkerdal nasjonalpark.

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Midtre Nordland nasjonalparkstyret	57/2019	12.12.2019

Sjunkhatten nasjonalpark - Ferdig besøksstrategi til endelig godkjenning

Forslag til vedtak

Midtre Nordland nasjonalparkstyret tar saken til orientering og godkjenner forvalters forslag til videre arbeidsmetode frem mot endelig godkjenning.

Forvalter ferdigstiller besøksstrategien i henhold til disse vurderingene og tilbakemeldinger innen fredag 20. desember 2019. Nasjonalparkstyret får denne tilsendt per epost når dette er gjort.

Nasjonalparkstyret gis frist for tilbakemelding fremt til 9. januar 2020, og bes derfor om å droppe «Nr. 91 Stomperud» til fordel for besøksstrategien for Sjunkhatten nasjonalpark.

Bakgrunn

Besøksstrategien for Sjunkhatten nasjonalpark ble lagt ut på høring 11. oktober 2019. Per 3. desember har vi mottatt fem høringsuttalelser fra Håla veiforening, Bodø jeger- og fiskerforening, Øvre Valnesfjord grunneierlag, Valnesfjord helsesportsenter og Fauna KF.

Det ble arrangert åpne høringsmøter i Bodø og Valnesfjord 2. og 3. desember 2019.

Etter høringsmøtet i Valnesfjord hadde referansegruppa for arbeidet et avsluttende møte for å gjennomgå de skriftlige høringsuttalelser og muntlige tilbakemeldinger som dukket opp i de åpne møtene.

Høringsuttalelser som er av generell karakter.

Disse uttalelsene er av mer generell karakter og knyttes ikke opp til spesifikke kapitler i besøksstrategien.

Valnesfjord helsesportsenter (VHSS) har kommentert under flere av underkapitlene at ordlyden endres fra klienter/gjester/deltakere til pasienter. Informasjon og kart som skal produseres må være godt lesbare.

Sekretariatets vurderinger:

Vi endrer teksten i besøksstrategien i alle sammenhenger det er snakk om «pasienter» etter Valnesfjord helsesportsenter sitt ønske.

Øvre Valnesfjord grunneierlag: føler vi har hatt en god dialog med nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvalterne gjennom de snart ti årene parken har eksistert. Det er ikke alt vi har vært enige om, men vi har funnet en god forståelse for hverandres syn. Når nå Håla er fjernet som innfallsport i besøksstrategien har det provosert mange. Vegforeningen og grunneierlaget sliter med forståelse hos Fauske kommune for det arbeidet vi gjør og vi føler nå at nasjonalparkstyret har tatt parti med kommunen.

Grunneierlaget kan ikke stå inne for innholdet i besøksstrategien slik den foreligger i dag. Hvis Håla ikke lengre skal være innfallsport ser vi ingen grunn til at vi skal være noen samarbeidspartner med nasjonalparkstyret. Blir besøksstrategien vedtatt slik den foreligger nå, varslers vi at vi vil avslutte ethvert samarbeid med nasjonalparkstyret

Sekretariatets vurderinger:

Vi tar innspillene fra Øvre Valnesfjord grunneierlag og Håla veiforening til etterretning og skriver om besøksstrategien slik at også Håla får en plass som innfallsport. Det understrekes likevel at de tre hovedinnfallsportene i fylkesdelplan for Sjunkan-Misten skal prioriteres og tilrettelegges jfr. de planer som eksisterer.

Bodø jeger og fiskeforening: Dokumentet sier ingen ting om muligheter for jakt og fiske i nasjonalparken. Innenfor nasjonalparkens grenser er det flotte muligheter både for jakt og fiske. Siden det er "Barnas nasjonalpark" bør det kanskje fokuseres på fiske. Det er mange muligheter som er lett tilgjengelig. Informasjon om fiskekort/jaktkort bør være tilgjengelig på ved innfallsportene til nasjonalparken og på nasjonalparkens hjemmesider.

Sekretariatets vurderinger:

Særlig fiske bør inn som et punkt i besøksstrategien. Det er lite trolig at vi kan informere om fiskekort på innfallsportene, men på nettsider og brosjyre er det satt av plass til dette jfr. designmanualen for Norges nasjonalparker.

På referansegruppas møte 3. desember ble det diskutert hvor vidt det kan samordnet et eget fiskekort for Sjunkhatten som et mulig tiltak. Bidrag fra Bodø JFF.

1. Innledning

Ingen innspill

2. Kunnskapsgrunnlaget

2.1 Kunnskap om verneverdier

VHSS: Det bør vurderes klopping inn mot Kvalhornet og inn i Midtiskaret. I forbindelse med supplerende kartlegging av kulturminner bør klekkeriet ved Halsvasselva, Kjøtt-Kjersti-hola og samiske kulturminner tas med.

Sekretariatets vurderinger:

Det skal utarbeides en samlet plan for klopplegging i Sjunkehatten. Vi tar med dette innspillet i videre arbeid. Ansvar for kulturminnekartlegging ligger hos Nordland fylkeskommune og Sametinget. De nevnte kulturminnene er i stor grad kartlagt, men kan likevel tas med i en eventuell bestilling om kartlegging.

2.2 Kunnskap om friluftsliv

Fauna KF: Det planlegges en innfallsport i Fridalen, med høy sannsynlighet ikke langt fra der Sjunkehatten folkehøgskole planlegges etablert. Funksjonene som skal fylles i innfallsporten kan etableres som en del av folkehøgskolen. Innspillet er at man kan se på muligheten for å samskape gjennom at toaletter, informasjon og søppelhåndtering planlegges som en del av skolebygget. Det vil også være interessant å se på muligheten for et utvidet samarbeid med skolen gjennom å bruke skolens elever på friluftslinjene til turguides eller formidlere.

Sekretariatets vurderinger:

Invitasjonen til å samhandle ved innfallsporten i Fridalen tas godt imot, og vil følges opp som en del av Fridalen som hovedinnfallsport.

VHSS: Sjunkehatten folkehøgskole er planlagt i Øvre Valnesfjord. Den er ikke direkte knyttet til VHSS. Begrepet rullestørrampe er ikke dekkende for tilrettelagt ferdselsåre. Bytte ut rullestørrampe med «reversibel og naturvennlig tilrettelagt ferdselsåre med ledelinjer som sikrer tilgang for rullestolbrukere, synshemmede og mennesker med balanseutfordringer». Det bør presiseres at denne tilrettelegginga ønskes inn i nasjonalparken. I besøksstrategien står det på noen steder «frem til nasjonalparkgrensa», dette bør endres til «inn i nasjonalparken» jfr. tiltakslista i kap. 4. En nasjonalpark, og spesielt barnas nasjonalpark, må tilrettelegges slik at barn med funksjonsnedsettelse ikke ekskluderes fra å bruke denne. Det handler om å finne løsninger der verneverdier ivaretas parallelt med tilrettelegging for brukere. Barnas nasjonalpark bør være tilgjengelig for alle barn, og området bør utvikles til å bli et mønsterområde der barns rettigheter for inkludering, aktivitet og deltakelse får et reelt innhold. Dette er fremmet i Bodøs søknad om å bli Europeisk kulturhovedstad. Bevegelsesnedsettelse byttes ut med funksjonsnedsettelse. VHSS presiserer at de sammen med grunneierlaget har en gapahuk ved Hømmervatnet som bør omtales under «åpne husvær».

Sekretariatets vurderinger:

Vi støtter innspillet fra VHSS om å etablere en reversibel og naturvennlig tilrettelagt ferdselsåre med ledelinjer som sikrer tilgang for rullestolbrukere, synshemmede og mennesker med balanseutfordringer inn i nasjonalparken. Barnas nasjonalpark skal være tilgjengelig for alle barn.

Øvre Valnesfjord grunneierlag: har sett en stadig økende bruk av Håla som innfallsport. Tidligere var det stort sett sommerstid at folk tok veien inn til Håla, og de siste somrene har det alltid stått biler på parkeringsplassen der folk er på tur inn i

området. Det er en svakhet med besøksstrategien at det ikke er gjennomført tellinger i Håla, og at tellinger gjort andre plasser er av eldre dato. Vinterstid er fortsatt Fridalen mest bruk, men de senere år har det vært en kraftig økning i skigåere som bruker Håla. Det er to grupper som bruker området: Randonekjørere og barnefamilier som trekker bort fra Fridalen for å få mer ro.

Sekretariatets vurderinger:

Vi ser helt klart svakheten med å ikke ha tellinger fra Håla. Vi ønsker å få gjennomført dette som en del av de årlige ferdselsregistreringene. Dette må også inn som tiltak i tiltakslista. Det kan også være aktuelt å gjennomføre brukerundersøkelser i Håla jfr. tiltaksplan.

Bodø jeger- og fiskeforening: Ønsker at Heggmoen ved «skytefeltet» defineres som en sone 2 eller 3 innfallsport. Her er det meget begrenset tilgang til parkering, samtidig som det er utgangspunkt for turer til Sørfjorden og til Heggmotind. Samtidig disponerer BJFF deler av området sør av veien som dressurområdet for hund. Dette er et område hvor det er mulig å slippe hund også i perioden med båndtvang. Dette medfører at det ofte kan være mye besøk i området og vanskelig med parkering. Hvis det blir aktuelt at Vatn-Vatnet og omegn velforening setter opp en gapahuk i Sørfjord området vil Heggmoen/"skytefeltet" bli en enda viktigere innfallspport med behov for tilrettelagt parkering.

Sekretariatets vurderinger:

Hele området rundt Vatnvatnet er lite omtalt i besøksstrategien. Vi tar innspillet fra BJFF til følge og prøver å beskrive hele dette området bedre før endelig besøksstrategi vedtas. Tilrettelegging ved Vatnvatnet må sees i sammenheng med tiltaket «kartlegge aktuelle startpunkter utover de definerte hovedinnfallsportene». Vi vet at dette området er mye brukt året rundt, og ønsker å utarbeide en helhetlig plan for hvordan vi skal tilrettelegge for besøkende.

2.3 Kunnskap om reiseliv

Ingen innspill

2.4 Kunnskap om næringsvirksomhet i nasjonalparken

Ingen innspill

2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskap

VHSS: Det er stor topturaktivitet vinterstid i Valnesfjord fra Mjønes til Håla. Det er viktig å presisere at tilrettelegging ikke bare gir tilgjengelighet for rullestolbrukere, men blir «unik da den blir tilgjengelig for alle».

Sekretariatets vurdering:

Vi synes dette er en viktig presisering med tanke på å gjennomføre såpass omfattende tilrettelegging innenfor en nasjonalpark.

Øvre Valnesfjord grunneierlag: ønsker å redegjøre for deres syn på veisaken. Det er ingen tvil om at veien er en kommunal vei, og at Fauske kommune har ansvaret etter veiloven til å vedlikeholde veien, herunder vinterbrøyting. Administrasjonen i Fauske kommunen har presset vegforeningen til å betale for brøyting og har nå kastet alle kostnader over på vegforeningen. Grunneierlaget har tidligere sendt brev til Fauske kommune om at de ikke har anledning til å ta betalt for vedlikehold av offentlig veg, og

at administrasjonen har gått langt utover sine fullmakter med å ta avgjørelser på paragrafer i veiloven som kommunestyret ikke har delegert fra seg.

En stopp på vinterbrøyting krever et politisk vedtak i kommunestyret. Et slikt vedtak er ikke gjort og da må nasjonalparkstyret og Miljødirektoratet forholde seg til dette. Det er derfor ikke et argument for nasjonalparkstyret å fjerne Håla som innfallsport ut fra at veien kan bli vinterstengt. Kommunen har nå stoppet sommedvedlikehold av veien også. Dette gjelder også kommunal vei fra VHSS inn til hovedinnfallsporten i Fridalen.

Grunneierlaget har registrert at det er brukt enorme ressurser på uttak av gran fra nasjonalparken. Det er også bevilget penger til parkeringsplass ved Kvalhornet som ikke lar seg gjennomføre. Det er penger i omløp som burde kanaliseres inn til de riktige tiltakene for en skikkelig besøksforvaltning i området. De oppfordrer til at nasjonalparkstyret tar initiativ til en dialog mellom styret, Håla veiforening, Øvre Valnesfjord grunneierlag og Miljødirektoratet.

Sekretariatets vurdering:

I løpet av det siste året har det vært tre møter mellom Fauske kommune, Midtre Nordland nasjonalparkstyre, Nordland fylkeskommune og Håla veiforening. I møtene har vi befart veien og sett på utfordringer og muligheter for å utbedre denne. Vi synes det er beklagelig at Håla veiforening har måttet dekket alle kostnader knyttet til brøyting selv. De har lagt ned et stort arbeid i å ruste opp veien sommerstid, og de legger ned store ressurser på å holde denne veien åpen for ferdsel. Nasjonalparkstyret har ingen midler som kan gå til denne typen drift og vedlikehold. Vi ønsker at veien holdes åpen sommer som vinter og at Håla kan være en innfallsport også i fremtiden.

Uttak av gran er en forvaltningsoppgave knyttet til skjøtsel av verneområdene. I sommer lanserte Klima- og miljødepartementet en ny handlingsplan for styrket forvaltning av verneområder. I ca 27 % av alle verneområder er verneverdier og/eller verneformål truet. Fremmede arter, også gran utenfor sitt naturlige utbredelsesområde, regnes som en av de største truslene mot verneverdiene. Strategi for bruk av tiltaksmidler rangerer skjøtselstiltak øverst over prioritert bruk av tiltaksmidler. Vi kan ikke søke om å gjennomføre skjøtsel for så å bruke midlene på å ruste opp kommunale veier. Har vi søkt om sistnevnte er det ikke sikkert at vi hadde blitt prioritert, og det er ingen selvfølge at disse pengene er i «omløp» i våre områder. Midlene som Fauske kommune ble tildelt av Miljødirektoratet har vi lite kjennskap til utover at vi har lest om det i lokalavisene.

3. Mål og strategiske grep

VHSS: Hovedmål bør skrives om: «mer tilgjengelig for alle barn og unge».

Tilrettelegging for barn og unge med funksjonsnedsettelse bør tas inn som delmål enten som eget punkt eller tilføyes setninga: «Gi begrepet «Barnas nasjonalpark» innhold ved at barn får et spesielt fokus i arbeid med tiltak og prosjekter».

Sekretariatets vurdering:

Vi støtter innspillet fra VHSS.

3.1 Strategi

VHSS: Også her bør rullestolrampe skrives om til «muligheten for reversibel og naturvennlig tilrettelagt ferdselsåre med ledelinjer som sikrer tilgang for rullestolbrukere, synshemmede og mennesker med balanseutfordringer på vestsiden av

Hømmervatnet». Få med «for alle» i kapitelet om lokal verdiskapning: «tilby helsefremmende aktiviteter og rehabilitering for alle»

De mener det er vesentlig at løypenettet rundt deres lokalområde er utgangspunkt for svært populære turløyer / løypetraseer som går inn i nasjonalparken. Hømmervatnet, Sætervatnet og Valnesfjord Rundt-traseen. Øvre Valnesfjord er et av Saltens mest snørike og populære utfartsområder / skidestinasjoner for langrenns-, mosjons- og familieturer.

Han Sylte på Strømsnes skal fra 2020 tilby overnatting, møte- og selskapslokaler.

Sekretariatets vurdering:

Vi har tidligere sagt at vi kommer til å skrive om begrepet «rullestolrampe», og presisere at vi gjør dette for alle.

Fridalen må kanskje i større grad trekkes frem som vinterdestinasjon.

Øvre Valnesfjord grunneierlag: Reagerer sterkt på at Håla er fjernet som innfallsport til nasjonalparken. De viser til forvaltningsplanen for Sjunkhatten nasjonalpark s. 81 om innfallsporter «Viktige innfallsporter for Sjunkhatten nasjonalpark er blant annet Øvre Valnesfjord med Fridalen og Håla i Fauske kommune, Røsvik i Sørfold kommune og Vatnvatnet, Heia og Festvåg i Bodø kommune». I besøksstrategien er Håla tatt ut av lista til fordel for Skau, Indre Nevelsfjord og Bringsli uten at dette er begrunnet på noen god måte. Grunneierlaget mener at slike endringer ikke kan tas på besøksstrateginivå. Besøksstrategien skal utarbeides etter verneforskrift, forvaltningsplan og i dette tilfelle fylkesdelplan for Sjunkan-Misten, og en evt. endring i innfallsporter krever revidering av fylkesdelplan og forvaltningsplan. De stiller spørsmålsteget med den kvalitetssikringa Miljødirektoratet har gjort i forkant av høring.

De har forståelse for at det vil være ressurskrevende å følge opp alle innfallsportene, men mener likevel at Håla som allerede er utbygd bør prioriteres. De viser til at Håla har infotavle, plattning med benker, bord og bålplass, utgangspunkt for fem stier hvor fire fører inn i nasjonalparken, tilrettelagt rullestolsti og parkeringsplass der Fauske kommune har inngått en langsiktig avtale med grunneier om kjøp av plass. Håla mangler kun avfallshåndtering for å være en sone 2 innfallsport, og toalett for å oppfylle kravene til sone 1 (jfr fylkesdelplan). Fra parkeringsplassen i Håla inn til nasjonalparken er det kun 800 meter, og det meste av stien er allerede klopplagt. Det gjør at barnas nasjonalpark er mye lettere tilgjengelig for barn fra Håla sammelignet med andre innfallsportene.

Sekretariatets vurdering:

Vi ønsker å redusere antall innfallsporter til Sjunkhatten. Med det mener vi innfallsporter hvor vi skal ha fysisk tilrettelegging, og som skal være ekstra tilgjengelig for publikum. Etter de innspillene vi har fått fra Øvre Valnesfjord grunneierlag og Håla veiforening ser vi at det var en feilvurdering å trekke ut Håla i denne besøksstrategien. Vi ønsker fremdeles at Håla skal være en innfallsport til Sjunkhatten nasjonalpark, men vi ønsker også at Fauske som veieier tar ansvar for at veien blir vedlikeholdt jfr. tidligere kommentarer.

Håla veiforening: Sluttes seg til vurderingene og synspunktet til grunneierlaget angående Håla som innfallsport. Etableringen av innfallsporten i Håla har vært en suksess, og har nå blitt etablert i folks bevissthet. Offentlige virksomheter som VHSS er

en jevnlig bruker, og fremtidig Sjunkehatten folkehøgskole regnes som en potensiell bruker. Presset på Håla som innfallsport vil øke. Besøksstrategien mangler tiltak som eventuelt skal få ned tilstrømmingen. Mål og strategiske grep i denne forbindelsen er ikke behandlet i høringsdokumentet, og det er ikke gjort noen konsekvensutredning. Høringsdokumentet lider derfor av vesentlige svakheter og mangler, og er ikke et tilstrekkelig grunnlag til å ta kvalifiserte beslutninger i denne sammenheng. Håla veiforening understreker at de støtter høringsuttalelsen til grunneierlaget, og forventer at myndighetene tar det ansvaret det medfører. Dersom Håla blir nedlagt som innfallsport ser Håla veiforening seg nødt til å bryte ethvert samarbeide med nasjonalparkstyret.

Sekretariatets vurdering:
Se vurdering over.

4. Tiltaksplan

VHSS: Bytt ut rullestolrampe med «reversibel og naturvennlig tilrettelagt ferdselsåre med ledelinjer som sikrer tilgang for rullestolbrukere, synshemmede og mennesker med balanseutfordringer. Eller «Universelt utformet rundtur».

Sekretariatets vurderinger:
Rullestolrampe byttes ut med «Universelt utformet rundtur»

Ferdselsregistreringer legges også inn som eget tiltak under kartlegginger.

Stikkord fra de åpne høringsmøtene:

«The Extra Mile» -

Hvordan realisere strategien? Medvirkning som strategi for gjennomføring.

Kommunikasjonsstrategi må utarbeides – vise til overordnet besøksstrategi

Geologisti ved Åseli

Drift må avklares i forbindelse med arbeidet med implementeringa

Tydeliggjøre skille mellom strategi og tiltak

Årsstudium friluftslivslinja Nord universitet – aktiveres på bruk av Sjunkehatten

Kartlegging av stier må inn som tiltak, står nevnt andre steder i dokumentet.

Videre fremdrift:

Forvalter ferdigstiller besøksstrategien i henhold til disse vurderingene og tilbakemeldinger innen fredag 20. desember 2019. Nasjonalparkstyret får denne tilsendt per epost når dette er gjort.

Nasjonalparkstyret gis frist for tilbakemelding fremt til 9. januar 2020, og bes derfor om å droppe «Nr. 91 Stomperud» til fordel for besøksstrategien for Sjunkehatten nasjonalpark.